

RAPORT ŚRÓDOKRESOWY
z realizacji „Krajowego Planu Działania na rzecz wdrażania
Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka
na lata 2017-2020”.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Grudzień 2018 r.

Spis treści

Wprowadzenie	4
Ministerstwo Cyfryzacji	5
Odpowiedzialność pośredników internetowych za mowę nienawiści i naruszenia wolności słowa	5
Dostępność cyfrowa	6
Ministerstwo Finansów (MF)	8
Należyta staranność w łańcuchu dostaw unijnych importerów cyny, tantalu i wolframu, ich rud oraz złota pochodzących z obszarów dotkniętych konfliktami i obszarów wysokiego ryzyka.	8
Raportowanie niefinansowe	9
Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju (MIiR)	9
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju	9
Społeczna Odpowiedzialność Biznesu – upowszechnianie standardów należytej staranności w prowadzeniu działalności biznesowej.....	11
Informacja dotycząca zawiadomień o naruszeniu Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych w części dotyczącej praw człowieka (rozdz. IV i V Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych) złożonych do KPK OECD	16
Regulacje dotyczące funduszy europejskich	17
Działania w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego	17
Program Dostępność Plus	18
Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii (MPiT)	23
Realizacja celów zrównoważonego rozwoju ONZ (Agenda 2030)	23
Wymiana wiedzy i doświadczeń w zakresie wdrażania CSR. Działania w zakresie wdrażania Wytycznych OECD dotyczących biznesu i praw człowieka.....	25
Strategia inwestowania i profil idealnego inwestora	26
Wsparcie realizacji Wytycznych ONZ przez przedsiębiorstwa	27
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS)	27
Promowanie Trójstronnej Deklaracji Zasad dotyczących przedsiębiorstw wielonarodowych i polityki społecznej (Deklaracji MNE) oraz Deklaracji MOP dotyczącej fundamentalnych zasad i praw w pracy z 1998 r.	27
Nowelizacja ustawy o związkach zawodowych	28
Przedsiębiorczość społeczna jako instrument służący tworzeniu wysokiej jakości miejsc pracy dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.....	28
Wykorzystanie przedsiębiorczości społecznej jako instrumentu służącego tworzeniu wysokiej jakości miejsc pracy dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	29
Wsparcie rozwoju sektora ekonomii społecznej i solidarnej	30
Przeciwdziałanie dyskryminacji	32
Działania w zakresie mediacji oraz skierowane do partnerów społecznych	35
Agencje zatrudnienia	36
Ministerstwo Sportu i Turystyki (MSiT).....	38

Nowelizacja przepisów dotyczących świadczenia usług hotelarskich, w celu wprowadzenia zapisów odnoszących się do zapobiegania seksualnemu wykorzystywaniu nieletnich w obiektach hotelarskich	38
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA)	38
Zapobieganie zjawisku handlu ludźmi do pracy przymusowej	38
Ministerstwo Sprawiedliwości (MS)	40
Regulacje odnoszące się do odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary oraz prace nad projektem <i>ustawy o zmianie ustawy Prawo upadłościowe i niektórych innych ustaw</i> UD 357 dotyczącym upadłości konsumenckiej. Działania edukacyjne.	40
Ministerstwo Spraw Zagranicznych (MSZ)	41
Problematyka praw człowieka i biznesu w działalności MSZ. Katalog dobrych praktyk dla placówek zagranicznych w zakresie biznesu i praw człowieka.	41
KPRM Departament Bezpieczeństwa Narodowego (DBN KPRM)	43
Ochrona sygnalistów	43
KPRM Departament Skarbu Państwa	43
Społeczna odpowiedzialność spółek z udziałem Skarbu Państwa.	43
Wytoczne ONZ w działalności Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A.	44
Państwowa Inspekcja Pracy	45
Realizacja zadań kontrolno – nadzorczych	45
Działania PIP w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi	50
Realizacja kampanii informacyjno-edukacyjnej „Pracuję legalnie” w latach 2017 – 2019	52
Program edukacyjny „Kultura bezpieczeństwa”	56
Programy prewencyjne organizowane przez PIP	57
Stosowanie klauzul społecznych w zamówieniach publicznych	60
Urząd Zamówień Publicznych (UZP)	61
Działania szkoleniowo-edukacyjne w zakresie promocji aspektów społecznych w zamówieniach publicznych	61
Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania	64
Pełnomocnik Rządu do Spraw Społeczeństwa Obywatelskiego.	64
Załącznik nr 1. Projekty strategiczne przyczyniające się do rozwoju zrównoważonego terytorialnie (informacja MliR)	67
Załącznik nr 2. Działania edukacyjno-szkoleniowe realizowane przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury (informacja MS)	69
Załącznik nr 3. Katalog dobrych praktyk dla placówek zagranicznych w zakresie biznesu i praw człowieka (informacja MSZ)	75

Wprowadzenie

„Krajowy Plan Działania na rzecz wdrażania *Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka* na lata 2017-2020” (dalej KPD) został przyjęty przez Radę Ministrów 29 maja 2017 r. W październiku 2017 r. w ramach przygotowania do wdrażania KPD ówczesne Ministerstwo Rozwoju, we współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych oraz Polskim Instytutem Praw Człowieka i Biznesu zorganizowało konferencję pt. „**Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka – realizacja Krajowego Planu Działania**”, skierowaną zarówno do przedstawicieli administracji publicznej, jak i przedstawicieli sektora przedsiębiorstw i instytucji pozarządowych. Wśród obszarów tematycznych, którym poświęcono najwięcej uwagi znalazły się następujące zagadnienia:

- przeciwdziałanie pracy przymusowej oraz handlowi ludźmi do pracy przymusowej,
- ochrona sygnalistów,
- godzenie życia zawodowego z rodzinnym,
- poszanowanie praw człowieka w kontekście zamówień publicznych,
- ochrona dzieci przed wykorzystywaniem seksualnym w działaniach sektora usług turystycznych,
- odpowiedzialność pośredników internetowych za treści publikowane w internecie.

Ustalenia i wnioski z konferencji stanowiły wsparcie dla poszczególnych resortów i instytucji w planowaniu działań mających na celu realizację KPD. Popularyzacji dokumentu służył zorganizowany przez redakcję Rzeczypospolitej w 2018 r. cykl debat na temat „Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka”, w której m. in. wzięli udział przedstawiciele instytucji państwowych zaangażowanych w realizację KPD. Po zakończeniu cyklu wszystkich debat Rzeczpospolita wydała publikację pt. „Biznes i prawa człowieka – odpowiedzialność, korzyści, etyka”.

Zgodnie z zapisami KPD Ministerstwo Spraw Zagranicznych we współpracy z właściwymi resortami oraz Kancelarią Prezesa Rady Ministrów (KPRM), Urzędem Zamówień Publicznych (UZP) oraz Głównym Inspektorem Pracy (GIP) i Państwową Inspekcją Pracy (PIP) zostało zobowiązane jako koordynator do przygotowania Raportu śródkresowego. Raport dotyczy wdrażania zadań mających na celu poprawę przestrzegania praw człowieka, których realizacja przebiegała w oparciu o harmonogramy opracowane przez poszczególne instytucje i stanowi zbiorczą informację na temat wszelkich działań podejmowanych przez instytucje państwowe w tym zakresie. Raport powstał na podstawie wkładów następujących instytucji:

Ministerstwo Cyfryzacji
Ministerstwo Finansów
Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju
Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Ministerstwo Sportu i Turystyki
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
Ministerstwo Sprawiedliwości
Ministerstwo Spraw Zagranicznych
KPRM Departament Bezpieczeństwa Narodowego
KPRM Departament Skarbu Państwa
Państwowa Inspekcja Pracy
Urząd Zamówień Publicznych
Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania
Pełnomocnik Rządu do spraw Społeczeństwa Obywatelskiego

Ministerstwo Cyfryzacji

Odpowiedzialność pośredników internetowych za mowę nienawiści i naruszenia wolności słowa

- A) Ministerstwo Cyfryzacji rozpoczęło prace nad zmianami w *Ustawie z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną* (UŚUDE). Projektowana nowelizacja miała na celu przeciwdziałanie ograniczaniu wolności słowa z jednej strony oraz zapewnienie skutecznego blokowania bezprawnych treści w internecie z drugiej strony.

W efekcie dyskusji prowadzonych wewnątrz resortu oraz z organizacjami pozarządowymi, MC zmodyfikowało ww. koncepcję (model rozwiązania) – odeszło od planu nowelizacji UŚUDE na rzecz wypracowania zaleceń dla przedsiębiorców. Prace te koordynuje Rada ds. Cyfryzacji, ciało doradcze ministra¹ w ramach zespołu roboczego nr 4: (zarządzanie internetem i neutralność sieci).

Celami aktywności zespołu są m.in.:

- wypracowanie i aktualizacja rekomendacji dotyczących polskiego stanowiska w debatach nt. regulacji internetu;
- wypracowanie zaleceń ewentualnych zmian prawnych zapewniających neutralność sieci i wskazujących możliwe wyjątki.

Ministerstwo Cyfryzacji uruchomiło także grupę roboczą dotyczącą przeciwdziałania zjawisku dezinformacji (fake news), która ma wypracować zalecenia społeczne dla samoregulacji tego zjawiska przez serwisy i portale społecznościowe.

Ponadto 28 listopada 2018 r. Ministerstwo Cyfryzacji podpisało z przedstawicielami Facebooka porozumienie przewidujące, że w najbliższym czasie w Polsce uruchomiony zostanie tzw. **punkt kontaktowy**². Platforma ta będzie służyć polskim użytkownikom Facebooka, których treści, konta lub profile zostały usunięte lub zablokowane. Dzięki usłudze będą oni mogli składać wnioski o przeprowadzenie dodatkowej kontroli czy blokada nastąpiła słusznie. **Polska będzie pierwszym krajem, w którym użytkownicy Facebooka uzyskają możliwość weryfikacji odmowy dotyczącej odwołania od decyzji o blokadzie treści na ich profilu. Porozumienie wspiera ochronę wolności słowa w internecie, a użytkownicy portalu dostaną dzięki niemu de facto dodatkową instancję odwoławczą od blokad stosowanych przez serwis.** Sygnatariuszem porozumienia między Ministerstwem Cyfryzacji a Facebookiem jest również NASK. Ministerstwo Cyfryzacji, jako podmiot

¹ <https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/zarzadzanie-internetem-i-neutralnosc-sieci>

² <https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/pierwsze-tego-typu-porozumienie-ministerstwo-cyfryzacji-i-facebook>

Pismo jest zgodne z wymaganiami WCAG 2.0 dla systemów teleinformatycznych w zakresie dostępności dla osób niepełnosprawnych, określonymi w załączniku nr 4 do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych (Dz. U. z 2017 poz. 2247)

publiczny odgrywający kluczową rolę w rozwoju społeczeństwa cyfrowego i usług elektronicznych, jest inicjatorem tej współpracy, a NASK, jako podmiot wdrażający projekt, zajmie się stworzeniem i obsługą systemu informatycznego.

Początkowo, w okresie pilotażu, usługa ograniczona będzie do określonych przypadków usunięcia treści takich jak organizacja zbiorów publicznych i organizacja zgromadzeń. Usługa będzie jednak rozbudowywana. Docelowo każda osoba w Polsce, która uzna, że jej wpis został niesłusznie usunięty, a odwołanie zostało negatywnie rozpatrzone przez Facebooka, będzie mogła za pośrednictwem specjalnego formularza zwrócić się o ponowne rozpatrzenie jego sprawy przez portal. Proces nie będzie dotyczył odwołań od decyzji historycznych.

Równocześnie Ministerstwo Cyfryzacji zaprosi do współpracy pozostałe media społecznościowe. Inicjatywa jest bowiem otwarta dla wszystkich portali, które zaangażowane są we wspieranie wolności słowa w internecie oraz transparentne zarządzanie publikowanymi treściami.

B) Ministerstwo Cyfryzacji uczestniczy też w dyskusji na forach międzynarodowych - globalnych i regionalnych - nt. mowy nienawiści i jej zwalczania, jak również dezinformacji oraz przeciwdziałania upowszechnianiu treści terrorystycznych w internecie:

- przedstawiciele MC uczestniczyli w 2017 r. w Globalnym oraz Środkowoeuropejskim Forum Zarządzania Internetem;
- wypracowano szczegółowe stanowiska Rządu RP do dwóch dokumentów KE:
 - *Komunikatu Komisji w sprawie zwalczania nielegalnych treści w internecie - W kierunku zwiększonej odpowiedzialności platform internetowych* (COM(2017)555),
 - *Zalecenia (UE) 2018/334 z dnia 1 marca 2018 r. w sprawie działań na rzecz skutecznego zwalczania nielegalnych treści w internecie;*
- Finalizowane są prace nad stanowiskiem Rządu RP do projektu *Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zapobiegania rozpowszechnianiu w internecie treści o charakterze terrorystycznym* (COM(2018)640).

Dostępność cyfrowa

MC prowadzi aktywne działania na rzecz dostępności serwisów internetowych instytucji sektora publicznego oraz przedsiębiorstw w Polsce, czyli zapewnienia, że wszyscy użytkownicy mają pełny dostęp do ich treści, mogą je zrozumieć, a wygodna nawigacja umożliwia logiczną i intuicyjną interakcję z serwisem:

a) celem pełnego wdrożenia Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego³ MC opracowało **projekt ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych**.⁴ Ustawa zapewni większą dostępność stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów realizujących zadania publiczne,

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32016L2102>

⁴ <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12313750>

w oparciu o wspólne dla wszystkich państw członkowskich UE wymogi dostępności dla osób z ograniczeniami funkcjonalnymi. Prace nad projektem ustawy dobiegają końca.

b) MC stale uczestniczy wraz z Fundacją Widzialni w projekcie **Polska Akademia Dostępności (PAD)**.

Projekt zakłada rozpowszechnienie w środowisku organizacji pozarządowych informacji o problemie wykluczenia cyfrowego, w tym podniesienie wiedzy, kwalifikacji i umiejętności pracowników i współpracowników organizacji pozarządowych (NGOs) z zakresu dostępności zasobów internetowych, z wykorzystaniem gotowych, bezpłatnych produktów powstałych w ramach projektu wraz z rozszerzeniem go o produkty i działania dedykowane NGOs, w tym:

- opracowanie 60 nowych wzorów dostępnych stron internetowych;
- promocję kwestii dostępności w środowisku sektora pozarządowego;
- przeprowadzenie szkoleń około 240 pracowników i współpracowników NGOs;
- wsparcie techniczne i eksperckie we wdrożeniu dostępności w organizacjach poprzez działania Wirtualnego Biura Eksperckiego.

Realizacja projektu przyczynia się do wzrostu świadomości w sektorze pozarządowym na temat problemu dostępności i wykluczenia cyfrowego, a także do wzrostu wiedzy na temat prawnych regulacji jej dotyczących.

Realizowane zadania, w tym szkolenia, a także promocja już istniejących produktów PAD - jak kursy na platformie e-learningowej czy samouczki obsługi CMS PAD - przyczyniają się do podniesienia kwalifikacji w obszarze dostępności wśród pracowników / współpracowników organizacji sektora pozarządowego. Pobierając i instalując wzorce stron z portalu PAD, wszystkie NGOs, bez ponoszenia kosztów, będą mogły uruchomić witrynę internetową spełniającą standardy dostępności.

Realizacja projektu przyczyni się również do upowszechniania dobrych praktyk i rozwiązań zwiększających dostępność zasobów internetowych wśród organizacji pozarządowych, tym samym umożliwi większej liczbie obywateli – użytkowników internetu (bez wyjątku, niezależnie od wieku, niepełnosprawności, użytego sprzętu i oprogramowania) zapoznanie się z działalnością organizacji pozarządowych, tym samym będzie służyć zaangażowaniu ich potencjału w budowanie społeczeństwa obywatelskiego.

c) MC prowadzi działania na rzecz zapewnienia **dostępności wszystkich zasobów cyfrowych administracji publicznej zgodnie ze standardami Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) w ramach realizacji projektu Portalu RP** - jednolitej witryny internetowej dla organów administracji rządowej. Portal będzie pełnić funkcje oficjalnych stron internetowych jednostek administracji rządowej. W ramach projektu łączone są dotychczas najczęściej niezależnie funkcjonujące dwa kanały informacji o działaniach jednostek administracji: portale BIP i strony www. Do tej pory na portalu uruchomiono strony dwunastu resortów.

Ministerstwo Finansów (MF)

Należyta staranność w łańcuchu dostaw unijnych importerów cyny, tantalu i wolframu, ich rud oraz złota pochodzących z obszarów dotkniętych konfliktami i obszarów wysokiego ryzyka.

MF podejmuje działania mające zapobiegać zagrożeniom wynikającym z ryzyka związanego z naruszaniem praw człowieka w wyniku dostarczania ruchom zbrojnym środków finansowych uzyskanych z międzynarodowego handlu minerałami (cyna, tantal, wolfram, ich rudy oraz złoto), które eksploatowane są na obszarach dotkniętych konfliktami i obszarach wysokiego ryzyka. W zakresie promowania przejrzystości finansowej transakcji w łańcuchach dostaw unijnych importerów (zwłaszcza tzw. 3 TG: Tin, Tantalum, Tungsten, Gold), z obszarów dotkniętych konfliktami i obszarów wysokiego ryzyka, w świetle rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2017/821 z dnia 17 maja 2017 r. ustanawiającego obowiązki w zakresie należytej staranności w łańcuchach dostaw unijnych importerów, na poziomie Polski funkcję organu odpowiedzialnego za zapewnienie skutecznego i jednolitego wdrożenia przedmiotowych zasad oraz prowadzenie kontroli *ex post* wobec importerów na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej pełni Szef Krajowej Administracji Skarbowej. W związku z powyższym podległe mu jednostki Ministerstwa Finansów podejmują we wspomnianym obszarze działania na poziomie krajowym, wśród których należy wymienić:

- nawiązanie współpracy z właściwymi resortami, uczelniami wyższymi, instytutami i agencją rządową w celu wypracowania mapy drogowej, która będzie stanowić o przyszłych zintegrowanych działaniach skoncentrowanych na zwieńczeniu oczekiwań, związanych ze skutecznym zaimplementowaniem w Polsce rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2017/821 z dnia 17 maja 2017 r.;
- spotkanie z przedstawicielami Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju, Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Dziekanem Wydziału Metali Nieżelaznych Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, Zastępcą Dyrektora Instytutu Metali Nieżelaznych w Gliwicach oraz Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości;
- szkolenie dla koordynatorów ds. ograniczeń pozataryfowych z izb administracji skarbowej z tematyki „budowania” przez firmy należytej staranności w łańcuchach dostaw. Spotkanie odbyło się 23.04.2018 r. w Owocku;
- udział przedstawiciela Departamentu Cel w pracach Grupy Ekspertckiej dotyczącej „należytej staranności w łańcuchu dostaw unijnych importerów cyny, tantalu i wolframu, ich rud oraz złota pochodzących z obszarów dotkniętych konfliktami i obszarów wysokiego ryzyka”, która została utworzona na poziomie DG Trade (działu ds. dostępu do rynku, przemysł, energia i minerały). Dotychczas odbyły się dwa spotkania w dniach 09.03.2018 r. oraz 15.05.2018 r.

W zakresie „katalogu dobrych praktyk” należy wymienić:

- Utworzenie dedykowanej zakładki na stronie internetowej MF, zawierającej informacje dotyczące odpowiedzialnego pozyskiwania minerałów 3TG.
- Różne formy spotkań z wyselekcjonowanymi importerami oraz krajowymi organizacjami branżowymi na temat minerałów 3TG, w celu zbudowania świadomości związanej z wdrożeniem przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2017/821 z dnia 17 maja 2017 r. oraz wytycznymi OECD i ONZ.

- Newsletter wysyłany do importerów minerałów 3TG w Polsce oraz wysyłanie ważnych informacji na adresy mailowe importerów, np. informacje o zmianie przepisów, instrukcje, wyjaśnienia.
- Uruchomienie dla importerów minerałów 3TG linii kontaktowej. Dane teleadresowe dotyczące koordynatorów powołanych w poszczególnych izbach administracji skarbowej dostępne są na stronie internetowej MF.

Raportowanie niefinansowe.

W zakresie dotyczącym ujawniania przez określone największe spółki tzw. rozszerzonych informacji niefinansowych, których elementem jest ujawnianie informacji o polityce dotyczącej praw człowieka, w MF podjęto następujące działania edukacyjne w latach 2016-2018:

- przedstawiciele Ministerstwa Finansów uczestniczyli w szeregu konferencji zorganizowanych przez MF i ówczesne Ministerstwo Rozwoju, a także inne organizacje - na których prezentowali oraz wyjaśniali nowe obowiązki dotyczące raportowania niefinansowego;
- utworzono zakładkę na stronie MF zawierającą odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania dotyczące raportowania niefinansowego;
- przedstawiciele MF w ramach działań edukacyjnych zorganizowali tzw. webinarium na temat raportowania niefinansowego. Webinarium zostało przeprowadzone w dniu 2 marca 2018 r. i około 400 uczestników miało możliwość uczestnictwa w nim online. Ponadto całe webinarium zostało zamieszczone w internecie jako plik archiwalny dostępny publicznie.

Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju (MIiR)

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

Głównym celem wszystkich działań i przedsięwzięć przewidzianych w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR)* jest **tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym**. Strategia kładzie nacisk na to, aby beneficjentem rozwoju gospodarczego, rozwoju regionów, zmian instytucjonalnych w państwie i lepszego rządzenia byli, w większym niż dotychczas stopniu, zwykli obywatele oraz obszary do tej pory pomijane w polityce rozwoju. Przyjęcie takiego wzorca sprzyja uwolnieniu kapitału ludzkiego, wzmocnieniu kapitału społecznego i tym samym optymalnemu wykorzystywaniu potencjału rozwojowego całego kraju.

Jednym z celów szczegółowych SOR są **inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców**. Uznaje się, że sprawne państwo, poprzez zwiększenie efektywności funkcjonowania instytucji publicznych, zwłaszcza administracji w relacjach z obywatelami i przedsiębiorcami, sprzyja budowie przewag konkurencyjnych kraju oraz działających w nim podmiotów gospodarczych i społecznych.

Rezultatem działań w tym obszarze ma być oczekiwana przez obywateli, przedsiębiorców oraz inne podmioty coraz lepsza sprawność i skuteczność instytucjonalna państwa, w tym **wysokiej jakości decyzje publiczne podejmowane we współpracy z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, biznesowymi, interesariuszami instytucjonalnymi**. Oznacza to celowość (racjonalność, zasadność) oraz niezawodność podejmowanych przez poszczególne instytucje działań decyzyjnych i programowo-

koordynacyjnych, jak również adekwatność i trwałość samych procedur, norm i standardów w różnych sferach życia publicznego.

Poprawa jakości instytucjonalnej dotyczy wielu dziedzin, w których instytucje publiczne są **dostawcą podstawowych usług i dóbr** mających żywotne znaczenie dla **zaspokojenia potrzeb społecznych** oraz budują bazę dla wysokiej jakości kapitału społecznego i działalności ekonomicznej. Dotyczy to zwłaszcza takich dziedzin życia, jak np. tworzenie i stosowanie przepisów prawnych, administracyjnych i innych regulacji, bezpieczeństwo mieszkańców (publiczne), bezpieczeństwo narodowe, opieka socjalna **czy jakość kształcenia, w tym umożliwianie podnoszenia kwalifikacji zawodowych**. Stąd sprawność instytucji publicznych jest kojarzona czy też wprost utożsamiana ze sprawnością państwa, które ma służyć społeczeństwu, indywidualnym obywatelom, przedsiębiorcom.

Realizacji celów strategicznych SOR w powyższym zakresie służy wiele projektów strategicznych, które są wpisane w obszary właściwości poszczególnych ministerstw i innych instytucji państwowych. **Są to m.in.:**

- **Nowoczesne kadry dla polskiego przemysłu** (szkolnictwo zawodowe) – obszar SOR: Reindustrializacja/Kapitał ludzki i społeczny
- **Szkoła dla innowatora** – obszar: Rozwój innowacyjnych firm/Kapitał ludzki i społeczny
- **Pakiet Konstytucja Biznesu** - obszar: Rozwój innowacyjnych firm/Prawo w służbie obywatelom i gospodarce
- **„100 zmian dla firm”** – obszar: MŚP/Prawo w służbie obywatelom i gospodarce
- **Dostępność Plus** – obszar: Spójność społeczna
- **Ekonomia solidarności społecznej** – obszar: Spójność społeczna
- **Włączeni w edukację** – obszar: Spójność społeczna
- **E-usługi w obszarze wymiaru sprawiedliwości i sądownictwa** – obszar: E-państwo
- **Zintegrowany System Kwalifikacji** – obszar: Kapitał ludzki i społeczny
- **Narodowy Program Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego** – obszar: Kapitał ludzki i społeczny

Ponadto w realizacji jest szereg innych projektów prospołecznych w zakresie m.in. zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego, polityki prorodzinnej i opieki nad dziećmi, opieki zdrowotnej czy wspierania kultury. Są to np.: **Polityka rodzinna i opieka nad dziećmi, Zdrowa Mama, Program kompleksowego wsparcia dla rodzin *Za życiem*, Narodowy Program Mieszkaniowy, Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo*Uczestnictwo*Solidarność, Program Młodzież Solidarna w Działaniu, Skuteczna pomoc społeczna, Leki 75+, Efektywna służba zdrowia, Kultura/Dziedzictwo/Wspólnota.**

MiR nie realizuje projektów strategicznych wpływających bezpośrednio na środowisko biznesu oraz odnoszących się do kwestii praw człowieka. MiR wdraża natomiast m.in. projekty strategiczne, przyczyniające się przede wszystkim do rozwoju zrównoważonego terytorialnie (lista projektów stanowi Załącznik nr 1 do raportu).

Spółeczna Odpowiedzialność Biznesu – upowszechnianie standardów należytej staranności w prowadzeniu działalności biznesowej

Rola społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (*Corporate Social Responsibility, CSR*) we współczesnej gospodarce to przede wszystkim prowadzenie działalności w oparciu o podobne wartości, dostrzeganie ludzi w procesach produkcji, dystrybucji i konsumpcji oraz wdrażanie zasad należytej staranności we wszystkich obszarach funkcjonowania firmy. Poszanowanie praw człowieka w działalności biznesowej wpisuje się w kontekst polityki społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw mającej na celu współpracę na rzecz przewyższania barier rozwojowych oraz poszukiwanie nowych źródeł przewag konkurencyjnych.

Działania Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju w zakresie zagadnień społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw, w tym poszanowania praw człowieka w działalności biznesowej, obejmują m.in. **upowszechnianie międzynarodowych standardów odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej oraz praw człowieka w biznesie** (dokumenty OECD, ONZ, MOP, UE oraz RE), a także upowszechnianie wiedzy i informacji dotyczących etyki w biznesie, odpowiedzialnych łańcuchów dostaw, raportowania niefinansowego.

Poszanowanie praw człowieka w działalności podmiotów biznesowych są również jednym z tematów poruszanych podczas wydarzeń organizowanych przez **Krajowy Punkt Kontaktowy OECD ds. odpowiedzialnego prowadzenia biznesu (KPK OECD)**, działający w Biurze Ministra Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju, w ramach jednego z zadań KPK OECD – promocji i upowszechniania *Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych*.

Działania Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju na rzecz upowszechniania międzynarodowych standardów odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej oraz poszanowania praw człowieka w działalności biznesowej realizowane są głównie poprzez konferencje i seminaria adresowane do przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i środowiska akademickiego.

- 29 czerwca 2018 r. Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju zorganizowało konferencję dla środowisk biznesowych **pt. Odpowiedzialny biznes – odpowiedzialny rozwój. Należyta staranność w łańcuchach dostaw. Standardy i praktyka.**⁵ Podczas konferencji omawiane były zagadnienia związane z należyłą starannością w łańcuchach dostaw z ukierunkowaniem na sektor tekstylny-odzieżowy oraz ogłoszono polską wersję językową *Wytycznych OECD dotyczących należytej staranności w zakresie odpowiedzialnych łańcuchów dostaw w sektorze tekstylny-odzieżowym i obuwniczym. Wytyczne OECD dotyczące należytej staranności w odpowiedzialnych łańcuchach dostaw w sektorze tekstylny-odzieżowym i obuwniczym (The OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains in the Garment and Footwear Sector)* zostały opublikowane przez OECD 8 lutego 2017 r. Dokument ten wprowadza dokładnie zdefiniowane pojęcie należytej staranności sformułowane zgodnie z *Wytycznymi OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych*. Wytyczne OECD odnoszą się do szeregu kwestii związanych z poszanowaniem praw człowieka w prowadzonej działalności, takich jak: praca dzieci, molestowanie seksualne oraz przemoc seksualna i uwarunkowana płcią w miejscu pracy, praca przymusowa, czas pracy, bezpieczeństwo i higiena pracy, związki zawodowe i negocjacje zbiorowe oraz płace.

Należyta staranność nabiera coraz większego znaczenia w procesie współpracy przedsiębiorstw w odpowiedzialnych łańcuchach dostaw. Dlatego tak ważne jest, aby społecznie odpowiedzialne przedsiębiorstwa zwracały uwagę na potencjalne ryzyka, jakie

⁵ Informację na temat konferencji uwzględniono również w części dotyczącej działań MPiT na str. 25-26

mogą pojawiać się w ich łańcuchach dostaw. W kontekście sektora tekstylnego-odzieżowego ryzyka te w dużej mierze dotyczą kwestii pracowniczych, warunków zatrudnienia i standardów pracy w szwalniach, fabrykach czy plantacjach bawełny, zjawiska pracy przymusowej.

Analiza należytej staranności umożliwia przedsiębiorstwom identyfikację, zapobieganie, minimalizowanie oraz określanie sposobu reagowania na rzeczywiste i potencjalne negatywne skutki prowadzonej działalności. Udostępniając polską wersję językową Wytycznych OECD dla sektora tekstylnego-odzieżowego i obuwniczego Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju dostarczyło przedsiębiorcom konkretne narzędzie wspierające rozwój i wdrażanie wewnętrznych polityk i procedur minimalizacji ryzyk związanych m.in. z poszanowaniem praw człowieka w procesach biznesowych. Identyfikowana jest potrzeba dalszych działań skierowanych do przedsiębiorstw w sektorze tekstylnego-odzieżowym. W ramach partnerstwa, które zostało zawiązane na potrzeby tłumaczenia ww. Wytycznych, planowane są działania o charakterze edukacyjnym, mające na celu podnoszenie świadomości, jak również wsparcie przedsiębiorców w praktycznym wykorzystaniu narzędzia, jakim są Wytyczne OECD dla sektora tekstylnego-odzieżowego i obuwniczego.

- W dniach **23-24 października 2018 r. w Ministerstwie Inwestycji i Rozwoju** odbyło się doroczne forum środowiskowe Fundacji Azja-Europa (the Asia-Europe Environment Forum, ASEF) zatytułowane: „*Asia-Europe Pathways Towards Responsible Consumption and Production: from Linear to Circular Economy*”. Konferencja poświęcona była dyskusjom nt. realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ, a w szczególności **celu nr 12: Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja**. Sesje konferencji oprócz zagadnień związanych stricte z kwestiami środowiskowymi, takimi jak: produkcja oraz utylizacja plastiku, zrównoważony styl życia czy dążenie do gospodarki obiegu zamkniętego, dotyczyły również szeregu aspektów związanych z poszanowaniem praw człowieka przez biznes. Jedną z sesji plenarnych poświęcono równości płci w miejscu pracy. Wiele uwagi poświęcono również zagadnieniom odpowiedzialności sektora spożywczego oraz tekstylnego-odzieżowego w zakresie produkcji oferowanych na rynku towarów, warunków zatrudnienia i traktowania pracowników w fabrykach czy na plantacjach.

Łącznie w konferencji **uczestniczyło ponad 120 osób z 38 państw z Azji oraz Europy**. Dzięki tak różnorodnej perspektywie uczestnicy mieli okazję do dialogu i wymiany doświadczeń na temat konkretnych rozwiązań stosowanych przez rządy państw oraz przedsiębiorstwa na rzecz upowszechniania standardów należytej staranności w różnych częściach świata.

- W sierpniu 2018 r. Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju wydało dwie publikacje odnoszące się do problematyki etyki w biznesie.

Opracowanie *Etyka biznesu – wokół kluczowych zagadnień* jest zbiorem artykułów przygotowanych przez ekspertów współpracujących z Ministerstwem w ramach Zespołu do spraw Zrównoważonego Rozwoju i Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw. Pierwsza część opracowania przedstawia trendy i wybrane zagadnienia w zakresie etyki biznesu, druga zaś stanowi zestaw podpowiedzi, jak rozwijać kulturę etyczną w przedsiębiorstwie. W opracowaniu znajdują się zarówno artykuły teoretyczne, jak i bardzo praktyczne, wręcz instruktażowe.

Opracowanie *Organizacje branżowe a etyka biznesu* natomiast to zbiór informacji przydatnych organizacjom branżowym, w jaki sposób mogą one wyznaczać i egzekwować standardy etyki wśród stowarzyszonych przedsiębiorstw.

- W maju 2018 r. Biuro Ministra, w którym zadania związane z tematyką społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw prowadzi Wydział do spraw CSR i współpracy z organizacjami pozarządowymi, zorganizowało **spotkanie informacyjne dla pracowników Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju oraz Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii na temat Wytycznych ONZ dot. biznesu i praw człowieka, w szczególności procesu wdrażania Wytycznych w Polsce**. Spotkanie miało na celu zwiększenie świadomości pracowników różnych departamentów na temat kwestii związanych z problematyką poszanowania praw człowieka przez biznes oraz procesem wdrażania „Krajowego Planu Działania na rzecz wdrażania Wytycznych ONZ dot. biznesu i praw człowieka na lata 2017-2020”. Pracownicy Ministerstw zostali zapoznani z zapisami Wytycznych ONZ oraz „Krajowego Planu Działania na rzecz wdrażania Wytycznych ONZ dot. biznesu i praw człowieka na lata 2017-2020”.

Tematyka poszanowania praw człowieka w działalności biznesowej stanowi jeden z elementów prac **Zespołu do spraw Zrównoważonego Rozwoju i Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw** (Dz. U. Ministra Inwestycji i Rozwoju z dnia 11 maja 2018 r. pozycja 15). Głównym zadaniem tego organu pomocniczego Ministra Inwestycji i Rozwoju jest prowadzenie dialogu oraz wymiana doświadczeń i dobrych praktyk między administracją publiczną, biznesem, partnerami społecznymi, środowiskami akademickimi oraz organizacjami pozarządowymi i instytucjami naukowo-badawczymi w zakresie zrównoważonego rozwoju i CSR. Zespół służy jako platforma realizacji oddolnych inicjatyw służących upowszechnianiu standardów CSR i sprzyjających tworzeniu warunków dla rozwoju tego konceptu w Polsce.

Zespół powołał pięć grup roboczych, na rzecz wypracowania praktycznych instrumentów i narzędzi wsparcia różnych środowisk, w tym przedsiębiorców w różnych aspektach społecznej odpowiedzialności. W najbliższych miesiącach prace Zespołu, w ramach grup roboczych będą się zatem koncentrować na następujących obszarach:

1. Grupa robocza do spraw społecznie odpowiedzialnych uczelni

Grupa robocza kontynuuje inicjatywę Deklaracji Społecznej Odpowiedzialności Uczelni, która została zawiązana w 2017 r. W ramach Deklaracji uczelnie zobowiązują się do aktywnego wdrażania praktyk o charakterze CSR do wewnętrznych rozwiązań organizacyjnych i zarządczych na uczelniach, jak również integracji obszarów społecznej odpowiedzialności w ofercie edukacyjnej skierowanej do studentów. Jeden z punktów Deklaracji bezpośrednio odnosi się kwestii poszanowania praw człowieka („... *zobowiązujemy się ... Upowszechniać ideę równości, różnorodności, tolerancji oraz respektować i chronić prawa człowieka w odniesieniu do całej społeczności akademickiej i jej otoczenia...*”). Grupa robocza podejmuje działania na rzecz uspołnienienia rozumienia społecznej odpowiedzialności uczelni, bardziej praktycznego dopracowania zapisy Deklaracji Społecznej Odpowiedzialności Uczelni, celem nadania im lepszej czytelność i praktycznego wymiaru, opracowania katalogu dobrych praktyk CSR wdrażanych przez uczelnie w Polsce. Celem Grupy roboczej jest ponadto popularyzacja inicjatywy poprzez zachęcenie kolejnych uczelni do podpisania Deklaracji.

2. Grupa robocza do spraw społecznie odpowiedzialnej administracji

Grupa robocza opracowuje wskazówki wdrażania praktyk społecznej odpowiedzialności w instytucjach administracji publicznej, biorąc pod uwagę specyfikę działania jednostek publicznych. Grupa przygotowuje również założenia dla internetowej platformy wymiany wiedzy i doświadczeń pomiędzy urzędami, która dodatkowo zawierałaby komponent edukacyjny przygotowany w oparciu o opracowany podręcznik. Szereg kwestii, które będą poruszane zarówno w kontekście opracowania wskazówek do podręcznika, jak również katalogu dobrych praktyk do platformy będzie odnosić się do kwestii pracowniczych, poszanowania różnorodności czy mechanizmów upowszechniania i egzekwowania postaw etycznych wśród urzędników.

3. Grupa robocza do spraw innowacji dla zrównoważonego rozwoju

Grupa robocza przygotowuje cykl warsztatów o charakterze regionalnym, których celem będzie pokazanie wzajemnych relacji i inspiracji pomiędzy koncepcjami zrównoważonego rozwoju, społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw i innowacji. Warsztaty skierowane będą głównie do MŚP i będą służyły prezentacji praktycznych zastosowań dla wybranych innowacji technologicznych, ale także rozwiązań osiągniętych poprzez rozwój innowacji społecznych.

4. Grupa robocza do spraw relacji z osobami świadczącymi pracę⁶

Grupa robocza podejmie działania związane ze zjawiskiem pracy przymusowej w Polsce. Przedmiotem prac grupy roboczej jest przygotowanie rekomendacji dla zmian prawno-legislacyjnych w obszarze zdefiniowania i penalizacji pracy przymusowej. Grupa wypracuje praktyczne narzędzia wsparcia dla przedsiębiorców w minimalizowaniu ryzyk związanych z wystąpieniem pracy przymusowej wewnątrz organizacji oraz łańcuchu dostaw. W tym zakresie grupa robocza zaplanowała opracowanie zapisów klauzul do uwzględnienia w umowach zawieranych przez przedsiębiorców z agencjami pracy tymczasowej lub agencjami pośrednictwa pracy w zatrudnianiu pracowników, szczególnie cudzoziemców. Kolejnym instrumentem wypracowanym przez grupę będzie przygotowanie badania ankietowego wśród pracowników nt. warunków zatrudnienia celem identyfikacji znamion pracy przymusowej. Wraz z opracowaniem ankiety grupa robocza zrealizuje pilotażowe badanie na wybranej grupie przedsiębiorstw. Grupa robocza podejmie również tematykę BHP, jako istotnego obszaru, poprzez który firmy mogą podnosić swoje standardy CSR. W skład grupy roboczej wchodzi przedstawiciele różnych środowisk zaangażowanych na rzecz zwiększania świadomości wokół zjawiska pracy przymusowej w Polsce (MS, MiR, MSWiA, MRPiPS, MSZ, Urząd ds. Cudzoziemców, Państwowa inspekcja Pracy, Polski Instytut Biznesu i Praw Człowieka, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych, Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność”, Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego, Fundacja La Strada, Związek Rzemiosła Polskiego, Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej, Forum Odpowiedzialnego Biznesu, Polskie Forum HR, Stowarzyszenie Pracodawców Służby BHP, Centralny Instytut Ochrony Pracy, Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie, Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu w Gdyni, Bank Zachodni WBK, Spółdzielnia ANG, TUV Rheinland Polska).

Uczestnictwo w pracach grupy roboczej ma charakter otwarty co oznacza, że na każdym etapie prac możliwe jest dołączenie nowych ekspertów. Praca grupy roboczej może stanowić dobrą praktykę w zakresie budowania partnerstwa wokół aktualnie najistotniejszych, tematów związanych z poszanowaniem praw człowieka przez biznes.

⁶ Informację na temat prac grupy uwzględniono również w części dotyczącej działań MSWiA na str. 39

5. Grupa robocza do spraw konsumenckich

Grupa robocza podejmuje zadania o charakterze edukacyjnym. Działania te skierowane będą do konsumentów indywidualnych oraz do przedsiębiorców i dotyczyć będą kwestii odpowiedzialnej konsumpcji m.in. w zakresie gospodarki odpadami. Przedmiotem prac będzie analiza wyzwań dla przedsiębiorców związanych z transformacją w kierunku gospodarki obiegu zamkniętego.

Inne działania

Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju promuje *Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka* na stronie internetowej Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju w zakładce „Biznes i prawa człowieka”.

Ponadto przedstawiciele Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju uczestniczą w krajowych i międzynarodowych wydarzeniach związanych z tematyką biznesu i praw człowieka, takich jak Forum ONZ ds. Biznesu i Praw Człowieka, organizowane corocznie przez Biuro Wysokiego Komisarza ONZ ds. Praw Człowieka oraz w konferencjach organizowanych przez Radę Europy.

W czerwcu 2017 r. przedstawicielka ówczesnego Ministerstwa Rozwoju uczestniczyła aktywnie w **Seminarium Wysokiego Szczebla zorganizowanym przez Grupę Roboczą ds. Praw Człowieka i Biznesu Rady Europy** w celu promocji efektywnych instrumentów wdrażania praw człowieka w biznesie na poziomie globalnym i regionalnym (ze szczególnym uwzględnieniem przyjętej 2 marca 2016 r. rekomendacji Komitetu Ministrów w sprawie poszanowania praw człowieka przez biznes (CM/Rec (2016) 3)). Głównym celem seminarium było podnoszenie poziomu świadomości państw członkowskich Rady Europy w zakresie objętym rekomendacją CM/Rec (2016) 3 i jednocześnie zachęcanie do skutecznego procesu jej wdrażania.

W listopadzie 2017 r. przedstawicielka ówczesnego Ministerstwa Rozwoju podczas **XI Seminarium Warszawskiego „Prawo do godnego życia w świetle Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i innych standardów międzynarodowych”** organizowanego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych wygłosiła referat zatytułowany „**Odpowiedzialny biznes i prawa człowieka**”.

W listopadzie 2017 r. przedstawiciele ówczesnego Ministerstwa Rozwoju uczestniczyli w **UN Forum on Business and Human Rights w Genewie pt. "Realising Access to Effective Remedy"**. Wydarzenie organizowane przez Biuro Wysokiego Komisarza ONZ ds. praw człowieka. Program Forum obejmował dwie sesje plenarne oraz ponad 60 równoległych sesji.

Głównym celem Forum było stworzenie platformy wymiany doświadczeń w zakresie wdrażania *Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka*. Udział wzięło ok. dwóch tysięcy przedstawicieli administracji rządowych, organizacji międzynarodowych, organizacji pozarządowych, organizacji branżowych oraz biznesu z całego świata.

Przedstawiciele Ministerstwa Rozwoju aktywnie uczestniczyli w sesjach poświęconych funkcjonowaniu Krajowych Punktów Kontaktowych OECD, w szczególności omawiających kwestię poprawy funkcjonowania mechanizmów skargowych umożliwiających ofiarom naruszeń praw człowieka na skutek działalności przedsiębiorstw wielonarodowych, dochodzenie swoich praw.

Ponadto, podczas sesji poświęconej problematyce Krajowych Planów Działania na rzecz wdrażania Wytycznych ONZ dot. biznesu i praw człowieka oraz dostępu do środków zaradczych, przedstawicielka Ministerstwa Rozwoju wygłosiła wystąpienie nt. wdrażania przez Polskę Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka, procesu opracowania Krajowego Planu

Działania na rzecz wdrażania Wytycznych ONZ dot. biznesu i praw człowieka oraz jego implementacji. Wystąpienie miało wysoką rangę ze względu na fakt, że Polska została zaproszona do wystąpienia z za stołu prezydialnego w towarzystwie Niemiec, Belgii, Kolumbii i Tajlandii. Wystąpienie zostało pozytywnie przyjęte przez prowadzącego obrady członka Grupy Roboczej ONZ ds. Biznesu i Praw Człowieka (UN Working Group on Business and Human Rights) Michaela Addo.

Przedstawiciele Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju wzięli także udział w 7. Forum ONZ dot. biznesu i praw człowieka, które odbyło się 26-28 listopada 2018 r. w Genewie⁷. Forum było okazją do zapoznania się z wachlarzem działań prowadzonych na rzecz wdrażania Wytycznych ONZ dot. biznesu i praw człowieka w różnych częściach świata. Przedstawiciele stron rządowych informowali na temat polityk publicznych wdrażanych na rzecz poszanowania praw człowieka w operacjach biznesowych przedsiębiorstw. Przedstawiciele przedsiębiorstw przedstawiali praktyczną perspektywę działań i efektów narzędzi wdrażanych na rzecz zarządzania ryzykiem nieposzanowania praw człowieka w prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej, jak również w ramach relacji gospodarczych w łańcuchu dostaw. Przedstawiciele organizacji pozarządowych wskazywali na wiele wyzwań, przed którymi stoją rządy państw i przedsiębiorcy na drodze do skutecznego zabezpieczenia praw człowieka w biznesie. Zwracali również uwagę na rolę partnerstwa i współpracy, podkreślając chęć aktywnego zaangażowania się w proces wypracowywania konkretnych instrumentów wsparcia w działaniach na rzecz zwiększania świadomości w obszarze praw człowieka w biznesie. Praktyki i doświadczenia prezentowane podczas Forum stanowią inspirację do kontynuacji działań na rzecz upowszechniania Wytycznych ONZ dot. biznesu i praw człowieka na gruncie krajowym, jak również wsparcia przedsiębiorców w procesie ich implementacji.

Informacja dotycząca zawiadomień o naruszeniu Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych w części dotyczącej praw człowieka (rozdz. IV i V Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych) złożonych do KPK OECD

W 2017 r. Krajowy Punkt Kontaktowy OECD (KPK OECD) rozpatrywał dwa zawiadomienia dotyczące naruszenia przez przedsiębiorstwa wielonarodowe *Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych*. Zawiadomienia te nie dotyczyły rozdziału IV Wytycznych OECD pt. „Prawa człowieka”.

Jedno z zawiadomień dotyczyło naruszenia rozdziału V Wytycznych OECD pt. „Zatrudnienie i stosunki pracownicze”. W toku postępowania w dniu 1 czerwca 2017 r. zawiadomienie zostało wycofane przez Autora zawiadomienia.

Drugie z zawiadomień otrzymanych przez KPK OECD w 2017 r. dotyczyło m.in. naruszenia przez przedsiębiorstwo wielonarodowe z sektora energetycznego rozdziału V Wytycznych OECD pt. „Zatrudnienie i stosunki pracownicze”. Sprawa nie została przyjęta do prowadzenia przez KPK OECD. Ocena wstępna tej sprawy została opublikowana na stronie internetowej KPK OECD 20 listopada 2017 r.

W 2018 r. KPK OECD przyjął do rozpatrzenia dwie sprawy dotyczące naruszenia przez przedsiębiorstwa wielonarodowe *Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych*. Ocena wstępna w pierwszej sprawie została przyjęta w dniu 25 czerwca 2018 r. oraz opublikowana w języku polskim i w języku angielskim na stronie KPK OECD

⁷ W Forum wzięli udział również przedstawiciele MS i MSZ.

<http://www.miiir.gov.pl/strony/zadania/wsparcie-przedsiębiorczosci/spoleczna-odpowiedzialnosc-przedsiębiorstw-csr/krajowy-punkt-kontaktowy-oecd/zawiadomienia/>). Sprawa nie dotyczy naruszenia rozdziału IV Wytycznych OECD pt. „Prawa człowieka” ani także rozdz. V pt. „Zatrudnienie i stosunki pracownicze”.

Druga sprawa otrzymana przez KPK OECD w 2018 r. jest na etapie przygotowania oceny wstępnej. Jeden z elementów sprawy dotyczy poszanowania praw człowieka przez przedsiębiorstwo, niemniej na tym etapie postępowania przed KPK OECD szczegółowe informacje dotyczące sprawy są poufne.

Regulacje dotyczące funduszy europejskich

- Projekty realizowane w ramach krajowych i regionalnych Programów Operacyjnych zobowiązują beneficjentów do realizacji projektów zgodnie z:
 - a) Obowiązującymi przepisami prawa krajowego i Unii Europejskiej, w szczególności zasadami polityk unijnych, w tym dotyczących zrównoważonego rozwoju i równych szans – art. 7 i 8 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.⁸
 - b) Aktualnymi Wytycznymi, w tym Wytycznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób niepełnosprawnych oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020.
- Projekty wyłonione do dofinansowania w oparciu o kryteria wyboru projektów muszą mieć pozytywny lub neutralny wpływ na realizację zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób niepełnosprawnych oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn, o których mowa w art. 7 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013.

Zgodnie z powyższą zasadą realizacja projektu powinna uwzględniać i propagować równe traktowanie osób ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, religię, światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. W szczególności należy wziąć pod uwagę zapewnienie dostępności produktów, będących efektem realizacji projektu, dla osób z niepełnosprawnościami.

Działania w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W zakresie działań realizowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) w ramach Programu operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój do 30 września 2018 r. udzielono 266 pożyczek dla podmiotów ekonomii społecznej. Pracownicy 233 przedsiębiorstw społecznych zostali przeszkoleni w zakresie prawa zamówień publicznych. 70 przedsiębiorstw społecznych zwiększyło częstotliwość udziału w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego. Przeprowadzono 57 audytów ośrodków wsparcia ekonomii społecznej, a 33 ośrodki uzyskały akredytację. W wyniku powyższych działań utworzonych zostało 445 miejsc pracy w podmiotach ekonomii społecznej.

⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013 r., str. 320)

Natomiast ze środków EFS w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych do 15 października 2018 r. objęto wsparciem 7 719 podmiotów ekonomii społecznej i 15 680 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz utworzono 4226 miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych.

- W zakresie działań realizowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego zaplanowano **utworzenie sieci 16 wojewódzkich Centrów Arbitrażu i Mediacji**. Dotychczas rozstrzygnięte konkursy pozwalają na utworzenie CAM w każdym z regionów. Centra będą funkcjonowały w oparciu o jednolite zasady przez okres minimum 12 miesięcy. Przy czym wnioskodawcy są zobowiązani do zachowania trwałości projektów poprzez zagwarantowanie, że w okresie dwóch lat od zakończenia realizacji projektu, CAM podejmie postępowania mediacyjne w sprawach gospodarczych, w liczbie określonej w zależności od lokalizacji siedziby. Każde z CAM oprócz obsługi postępowań mediacyjnych będzie prowadziło szkolenia dla mediatorów.

Równoległe wyłoniono beneficjenta, który zorganizuje dwie edycje dwusemestralnych studiów podyplomowych dla mediatorów. Studia podyplomowe przyczynią się do profesjonalizacji mediatorów w sprawach cywilnych (gospodarczych) w szczególności w zakresie sporządzania ugód mediacyjnych, co powinno prowadzić do wzrostu skuteczności mediacji.

Uzupełnieniem dla ww. inicjatyw jest również projekt szkoleniowy dla kadry orzeczniczej sądów powszechnych (sędziowie, asesory sądowi i referendarze sądowi) oraz dla asystentów sędziów w sądach powszechnych, którzy kierują lub w przyszłości mogą kierować strony spraw gospodarczych do mediacji. W szkoleniach tych uczestnicy zdobędą wiedzę w zakresie oceny „mediawalności” sporu oraz efektywnego przygotowania i przeprowadzenia działań ukierunkowanych na podjęcie mediacji przez strony sporu.

Program Dostępność Plus

Program Dostępność Plus to pierwszy program w Polsce, którego celem jest oddziaływanie na stan dostępności szeroko rozumianej przestrzeni publicznej. Program został przyjęty uchwałą Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2018 r. Program to postulat nowych ram jakości życia poprzez **zapewnienie obywatelom równych szans w osiągnięciu pozycji społecznej, możliwości samodzielnego funkcjonowania i udziału w różnych sferach życia. Jego celem jest podniesienie jakości życia i zapewnienie niezależności życia wszystkich obywateli, w tym osób starszych i osób z trwałymi lub czasowymi ograniczeniami sprawności**. Służyć temu ma poprawa dostępności przestrzeni publicznej, produktów i usług w aspekcie architektonicznym, informacyjnym i komunikacyjnym. Zmiany dotyczyć będą także przepisów prawnych (standardy dostępności), które zagwarantują dostępność w prowadzeniu inwestycji budowlanych, zakup odpowiednio przygotowanych środków transportu, oznaczenie tras oraz przestrzeni publicznej itp. Program zakłada realizację 44 działań („twardych” i „miękkich”) począwszy od poprawy dostępności budynków mieszkalnictwa wielorodzinnego, transportu kolejowego, stacji pasażerskich, szkół, placówek służby zdrowia itd., a skończywszy na ustanowieniu odpowiednich procedur i standardów (Polskie Standardy Dostępności) oraz kreowaniu społecznej świadomości potrzeby poprawy dostępności.

Beneficjentami Programu będą głównie osoby starsze oraz osoby z niepełnosprawnościami. Przyjęte na podstawie programu rozwiązania architektoniczne czy komunikacyjne będą uniwersalne, a więc będą służyły także ludziom w pełni sprawnym (np. windy, podjazdy, informacja głosowa, oznaczenia dotykowe). Program wspierał będzie także przedsiębiorców. Planowane jest utworzenie 5 centrów projektowania uniwersalnego w pięciu branżach kluczowych dla funkcjonowania osób

z niepełnosprawnościami. W ramach tych centrów przedsiębiorcy we współpracy z jednostkami naukowymi będą mieć możliwość wypracowania dostępnych rozwiązań w postaci produktów czy usług, dostosowanych do oczekiwań odbiorców o różnych potrzebach. Przedsiębiorstwa będą wspierane także przy wprowadzaniu na rynek nowych produktów (pożyczki, promocja eksportu).

Program przewiduje również rozwój innowacyjności w tworzeniu produktów i usług opartych na inteligentnej jakości, poprzez pokazanie, że **uniwersalne zaprojektowanie** produktu wpływa na jego konkurencyjność oraz powiększa grono potencjalnych odbiorców. Specjalizacja w obszarze technologii asystujących czy kompensacyjnych może być zarówno przewagą konkurencyjną przedsiębiorstwa, jak również ze względu na wagę tego zagadnienia dla polityki państwa, pozwoli na priorytetowe traktowanie firm przez sektor publiczny w dostępie do kapitału i usług wspierających.

Program zakłada stworzenie krajowego programu finansowania badań z zakresu dostępności, w tym uniwersalnego projektowania w różnych obszarach (na przykład budownictwo, cyfryzacja, edukacja). **Program będzie wspierał prowadzenie badań nad zaprojektowaniem ergonomicznych i efektywnych kosztowo** metod dostosowywania produktów do specyficznych potrzeb użytkowników (między innymi mieszkania, sprzęt AGD, meble). Prowadzone będą także badania nad zastosowaniem nowych technologii (aplikacje komputerowe służące do nauki programowania dla osób z niepełnosprawnościami, do alternatywnej komunikacji, do geolokalizacji itp.).

Uruchomione zostaną preferencyjne instrumenty finansowe dla firm, które wprowadzają innowacyjne produkty i usługi uniwersalne (lub adaptują istniejące do zmieniających się potrzeb użytkowników) zaprojektowane lub dedykowane jako technologie kompensacyjne. Wsparcie jest dedykowane przedsiębiorcom, **których rozwiązania będą sprzyjać poprawie jakości życia**, a przede wszystkim umożliwią samodzielne funkcjonowanie osobom o specjalnych potrzebach.

Program Dostępność Plus pomoże utworzyć miejsca, w których polscy przedsiębiorcy będą mogli promować najbardziej funkcjonalne rozwiązania technologiczne. **Planowane jest uruchomienie centrum wystawienniczo – prezentacyjnego dla polskich przedsiębiorców**, w którym organizowane będą wystawy i targi poświęcone promocji produktów i usług przeznaczonych dla osób starszych i z niepełnosprawnościami.

Zakłada się stworzenie marki „Dostępność” jako znaku promującego polskich producentów wysokiej jakości produktów i usług opartych na idei projektowania uniwersalnego. Działanie będzie realizowane w trybie corocznego konkursu pod patronatem rządowym.

Wyżej wymienione inicjatywy będą finansowane m.in. ze środków PO Inteligentny Rozwój oraz PO Wiedza Edukacja Rozwój.

Program wymaga zaangażowania całej strony rządowej, ale także samorządów, przedsiębiorców oraz organizacji społecznych. Na Program w perspektywie 2018-25 przeznaczono 23 mld zł. Źródłami finansowania są fundusze europejskie, fundusze Norweskiego Mechanizmu Finansowego i EOG, publiczne środki krajowe.

W ramach Programu przewidziano **działanie 30. Dobry pomysł**.

Zakłada on wsparcie przedsiębiorstw (zarówno na wczesnych etapach rozwoju pomysłu, jak i na bardziej zaawansowanych etapach) w zakresie działań zmierzających do tworzenia produktów i usług ukierunkowanych do osób starszych, niesamodzielnych i z niepełnosprawnościami. Dedykowane wsparcie będzie mogło mieć postać bonów dla firm (w tym start-upów) na wdrożenie nowych produktów i usług lub zaadaptowanie istniejących, które będą uniwersalnie zaprojektowane lub dedykowane technologiom kompensacyjnym. Realizacja działania nastąpi poprzez szereg konkursów

w POIR, dedykowanych przedsiębiorcom na opracowywanie i wdrażanie nowych lub udoskonalonych projektów i usług.

Działanie 31. Centra wiedzy projektowania uniwersalnego.

Działanie zakłada wypracowanie przez jednostki naukowe we współpracy z przedsiębiorcami wiedzy niezbędnej do dostosowania produktów czy usług do oczekiwań odbiorców o różnych potrzebach. Działanie będzie prowadzone w pięciu branżach kluczowych dla funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami.

W ramach działania zostanie wykorzystana synergia POWER oraz POIR dla budowy centrów naukowych, potencjalnie umożliwiających realizację aplikacyjnych projektów badawczych.

Oba ww. projekty zostaną uruchomione w 2019 r.

Dodatkowo na potrzeby zachowania spójności z Programem Dostępność Plus znowelizowano Wytyczne w zakresie równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, które weszły w życie w kwietniu 2018 r. Bardzo ważnym i nowym elementem Wytycznych są standardy dostępności dla funduszy europejskich, o których wspomniano już we wcześniejszych punktach. Stosowanie standardów dostępności podczas realizacji projektów i inwestycji finansowanych ze środków Funduszy Europejskich zapewni wszystkim przyszłym użytkownikom produktów funduszy strukturalnych realną „możliwość skorzystania” – czyli po prostu dostępność. Standardów jest sześć: szkoleniowy, edukacyjny, informacyjno-promocyjny, cyfrowy, architektoniczny, transportowy. Standardy te szczegółowo regulują wymagania wobec sposobu organizacji wsparcia kierowanego do uczestników projektów europejskich oraz tworzonej z tych środków infrastruktury czy nabywanych środków transportu. Np. jeżeli w ramach projektu finansowanego ze środków unijnych organizujemy wydarzenie informacyjno-promocyjne, które nie wymaga rejestracji, to należy zorganizować je w miejscu dostępnym architektonicznie (wejście z poziomu, brak schodów, przystosowane toalety). Podczas wydarzenia musi być zapewniona pętla indukcyjna i tłumacz Polskiego Języka Migowego (ewentualnie video-tłumaczenie). Materiały informacyjne (plakaty, ulotki) i dokumenty rekrutacyjne (formularze) powinny być przygotowane w sposób dostępny i co najmniej w wersji elektronicznej itp.

Powstał również projekt ustawy o dostępności – zgodnie z celami Programu Dostępność Plus. Ustawa zawiera przepisy ogólne, podstawowe definicje (bariera, dostępność, osoba niepełnosprawna), określa obowiązki podmiotów publicznych wraz z systemem koordynacji i prawami przysługującymi obywatelom w zakresie zapewnienia dostępności oraz zmierza do wyeliminowania barier na gruncie odrębnych rozwiązań ustawowych. Najistotniejszą część projektu stanowią nowe regulacje dotyczące obowiązku zapewnienia dostępności. Na podstawie nowego aktu normatywnego dla wszystkich podmiotów publicznych, i tych które korzystają ze środków publicznych, powstanie obowiązek zapewnienia dostępności. Obowiązek ten oznacza, że podmioty publiczne w planowanej i prowadzonej działalności będą uwzględniać potrzeby osób niepełnosprawnych, w szczególności poprzez usuwanie barier w dostępie do obiektów, informacji i usług, a także będą zapobiegać powstawaniu ewentualnych barier. Ustawa wprowadza także system certyfikacji i akredytacji dostępności oraz możliwość złożenia skargi na brak jej zapewniania czy też kary finansowe z tym związane. Do końca 2018 r. projekt ustawy zostanie skierowany do konsultacji publicznych a jego przyjęcie jest planowane w połowie 2019 r.

Mając na względzie właściwości kompetencyjne Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju w obszarze budownictwa, szereg rozwiązań uwzględniających idee Programu Dostępność Plus, zostały wprowadzone w sektorze budowlanym.

1. W 2017 r. zostały zakończone prace nad nowelizacją rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1422). Przedmiotowe rozporządzenie wprowadza następujące zmiany mające wpływ na poprawę funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami w budynkach:
 - zwolnienie z wymagań w zakresie odległości od granicy z działką budowlaną w przypadku budowy pochylni dla osób niepełnosprawnych,
 - wprowadzenie konieczności dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych dojść do budynków w zakładach karnych, aresztach śledczych, zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich oraz budynków w zakładach pracy, niebędących zakładami pracy chronionej,
 - dopuszczenie zbliżenia miejsc postojowych dla samochodów, z których korzystają wyłącznie osoby niepełnosprawne, bez ograniczeń do okien innych budynków.

Powyższe przepisy weszły w życie z dniem 1 stycznia 2018 r.

2. W listopadzie 2017 r. opublikowano pierwszą wersję poradnika pn. „Standardy dostępności budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Uwzględniając koncepcję uniwersalnego projektowania – poradnik”. Założeniem dokumentu jest wskazanie rozwiązań zmierzających do poprawy funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami, wyrobienia odpowiednich nawyków projektowych, jak również uwrażliwienie obecnych jak i przyszłych architektów, inżynierów budownictwa i inwestorów na potrzeby osób z różnym rodzajem niepełnosprawności, co niewątpliwie będzie miało pozytywny wpływ również na inne grupy społeczne, np. osoby starsze lub rodziców z małymi dziećmi. Przedmiotowy dokument został zaprezentowany na konferencji organizowanej przez Ministerstwo w dniu 28 listopada 2017 r. pn. „Infrastruktura dostępna - Standardy dostępności budynków”. Konferencja miała na celu zebranie opinii osób zajmujących się bezpośrednio tematyką dostępności, które posłużą do dalszych prac nad dokumentem.
3. Na przełomie grudnia 2017 i stycznia 2018 r. poradnik pn. „Standardy dostępności budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Uwzględniając koncepcję uniwersalnego projektowania – poradnik” został ponownie skierowany do konsultacji publicznych i zaktualizowany w sierpniu 2018 r.
4. Ustawa z dnia 5 lipca 2018 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz inwestycji towarzyszących (Dz. U. poz. 1496) wprowadziła zmiany w ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. z 2018 r. poz. 1202, z późn. zm.), doprecyzowując, że obiekt budowlany powinien być projektowany i budowany mając na względzie zapewnienie niezbędnych warunków do korzystania z obiektów użyteczności publicznej i mieszkaniowego budownictwa wielorodzinnego przez osoby niepełnosprawne, o których mowa w art. 1 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 oraz z 2018 r. poz. 1217), w tym osoby starsze.

Powyższy zapis odwołuje się więc do wszystkich niepełnosprawności oraz do potrzeb osób starszych. Uprzednio obowiązujący zapis odnosił się wyłącznie do osób niepełnosprawnych, w szczególności do osób poruszających się na wózkach inwalidzkich.
5. W ustawie Prawo budowlane wprowadzono również przepis mówiący o konieczności zapewnienia minimalnego udziału lokali mieszkalnych dostępnych dla osób niepełnosprawnych, w tym osób starszych, w ogólnej liczbie lokali mieszkalnych w budynku wielorodzinnym.

Powyższe zapisy umożliwią sprawniejsze, a przede wszystkim samodzielne korzystanie osób z różnym rodzajem niepełnosprawności, jak również osób starszych z budynków użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych wielorodzinnych.

Na ww. przepisy powołuje się zamieszczona w Prawie budowlanym delegacja do rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

W związku z powyższym zostanie wydane nowe rozporządzenie określające przepisy techniczno-budowlane dla budynków, uwzględniające wymagania, jakie powinien spełnić budynek oraz lokale mieszkalne, aby można było je uznać za dostępne dla osób z różnym rodzajem niepełnosprawności oraz osób starszych.

Zgodnie z przepisami przejściowymi, rozporządzenie powinno zostać wydane w terminie 36 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz inwestycji towarzyszących.

6. 30 stycznia 2017 r. Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego zwrócił się do wojewódzkich inspektorów nadzoru budowlanego przypominając, że przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia, w ramach toczącego się postępowania odwoławczego, może mieć miejsce jedynie w wyjątkowych i uzasadnionych sytuacjach, zgodnie z art. 138 § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1257, z późn. zm.) – zwanej dalej K.p.a. Pismem z 5 marca 2018 r. GINB wystąpił do wszystkich wojewodów i wszystkich wojewódzkich inspektorów nadzoru budowlanego z przypomnieniem o obowiązującej zasadzie praworządności, zgodnie z którą m.in. organy administracji architektoniczno-budowlanej i organy nadzoru budowlanego, nakładając na inwestora obowiązki, zobowiązane są wskazać podstawę prawną swojego działania oraz, zgodnie z którą nie mogą żądać przedłożenia dokumentów (opinii, uzgodnień, pozwoleń, sprawdzeń), które nie wynikają wprost z przepisów prawa.

GINB podejmował również działania nakierowane na zmianę praktyki organów podczas odbywających się cyklicznie ogólnopolskich narad organów administracji architektoniczno-budowlanej i organów nadzoru budowlanego. W trakcie narad prowadzone były działania o charakterze szkoleniowym oraz przedstawiane były podległym organom stanowiska GINB w określonych sprawach dotyczących procesu budowlanego.

7. Mając na względzie rozbieżności interpretacyjne występujące wśród organów administracji architektoniczno-budowlanej oraz nadzoru budowlanego z inicjatywy ówczesnych Ministerstw Infrastruktury i Budownictwa oraz Rozwoju, przy zaangażowaniu Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego, przeprowadzono serię szkoleń dla pracowników obsługujących organy administracji architektoniczno-budowlanej oraz nadzoru budowlanego, które swoim zasięgiem objęły cały kraj. Przedmiotowe szkolenia były prowadzone od września 2017 r. do maja 2018 r. i objęto nimi łącznie 2 387 osób.
8. Zgodnie z art. 82b ustawy Prawo budowlanego Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego, jako organ administracji architektoniczno-budowlanej, prowadzi rejestr wniosków o pozwolenie na budowę i decyzji o pozwoleniu na budowę oraz rejestr zgłoszeń dotyczących budowy (RWDZ). Rejestr prowadzony jest w formie elektronicznej. Dane wprowadzane są do rejestru na bieżąco i pozwalają nadzorować czas wydania rozstrzygnięcia w zakresie pozwoleń na budowę oraz zgłoszeń przez organy wojewódzkie i powiatowe.

Rejestr pierwotnie funkcjonował pod nazwą RWD („Rejestr wniosków o pozwolenie na budowę i decyzji o pozwoleniu na budowę”). W związku z nowelizacją art. 82b ustawy - Prawo

budowlane, dokonaną przez ustawę z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo budowlane oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 443), dokonano jego rozbudowy o dodatkowy zakres danych określonych w art. 82b ust. 3a Pb, rejestr zgłoszeń budowy, podsystem raportów oraz podsystem publikacji danych na stronie GUNB w zakresie określonym w art. 82b ust. 7 Pb. Dane zawarte w systemie RWDZ (z wyjątkiem niektórych informacji zastrzeżonych przez Pb) są jawne i publikowane na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej GUNB, tym samym dostępne dla każdego zainteresowanego. System umożliwia generowanie danych dotyczących średniego czasu trwania postępowania. W kolejnych okresach średni czas (od daty złożenia wniosku o pozwolenie na budowę do daty wydania decyzji w tej sprawie) wynosił: 2016 r. – 40 dni, 2017 r. – 40 dni oraz I pół. 2018 r. – 38 dni.

Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii (MPiT)

Realizacja celów zrównoważonego rozwoju ONZ (Agenda 2030)

Rezolucja ONZ „Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju” definiuje kierunki rozwoju dla świata, podstawowe wyzwania i sposoby mierzenia się z nimi.

Przyjęcie przez Narody Zjednoczone Agendy 2030 we wrześniu 2015 r. zbiegło się w Polsce z procesem szerokiej debaty publicznej nad określeniem nowego podejścia do polityki rozwoju i koniecznością identyfikacji oraz nadania nowych impulsów rozwojowych. W efekcie tego procesu zdefiniowany został model rozwoju odpowiedzialnego, w którym czynniki ekonomiczne - przy poszanowaniu środowiska naturalnego - są bilansowane przez czynniki społeczne, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Celem takiego podejścia jest zapewnienie trwałego wzrostu gospodarczego w oparciu o nowe przewagi konkurencyjne, równy dostęp do korzyści wynikających z rozwoju dla wszystkich grup społecznych i ostatecznie podnoszenie jakości życia obywateli. Jest to istotny kierunek zmian w polityce publicznej. Wizja rozwoju Polski zawarta została w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, przyjętej przez Radę Ministrów w lutym 2017 r.

Agenda 2030 i cele zrównoważonego rozwoju, oparte na rozwoju uwzględniającym jednocześnie aspekt społeczny, ekonomiczny i środowiskowy, znajdują silne odzwierciedlenie w koncepcji trwałego i odpowiedzialnego rozwoju, na której zbudowano Strategię. Zbieżność Strategii i Agendy zauważalna jest na poziomie celów, obszarów i działań priorytetowych, a także wskaźników.

W ramach monitorowania postępów w realizacji celów zrównoważonego rozwoju (SDGs), Polska przedstawiła swój pierwszy dobrowolny przegląd na forum ONZ w lipcu 2018 r. (*Voluntary National Review*) prezentując **Raport Realizacja Celów Zrównoważonego Rozwoju w Polsce**, przyjęty przez Radę Ministrów 5 czerwca 2018 r.⁹. W raporcie w sposób syntetyczny ujęte zostały krajowe priorytety realizacji wszystkich 17 SDGs, ze względu na silną współzależność i powiązania między różnymi obszarami społeczno-gospodarczymi, których one dotyczą. Wskazano kluczowe działania i projekty strategiczne, jak również przykłady dobrych praktyk rynkowych na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju. W dokumencie zawarto również opis mechanizmu instytucjonalnego na rzecz zapewnienia odpowiednich warunków koordynacji i implementacji celów na szczeblu krajowym, jak również opis pozycji wyjściowej Polski na drodze do zrównoważonego rozwoju.

Polskiej delegacji przewodniczyła Minister Przedsiębiorczości i Technologii Jadwiga Emilewicz, która na forum ONZ zaprezentowała polskie podejście do realizacji celów zrównoważonego rozwoju, a równocześnie zaproszeni przedstawiciele sektora prywatnego przedstawili swoje inicjatywy

⁹ Raport dostępny jest pod linkiem http://www.mpit.gov.pl/media/58469/Polska_VNR_20180615.pdf

wpisujące się w realizację SDGs. Wydarzenie to było okazją do podzielenia się dobrymi praktykami i doświadczeniami z innymi krajami, w szczególności chodzi o podejście projektowe do koordynacji procesu wdrażania Agendy 2030 w Polsce, partycypacyjny model współpracy i inicjatywy krajowego koordynatora (m.in. Partnerstwo na rzecz realizacji SDGs, Krajowe Forum Interesariuszy Agendy 2030). Warto podkreślić, że szereg zaprezentowanych w raporcie praktyk, inicjatyw i kierunków interwencji może stanowić cenną inspirację również dla innych państw na drodze do wypełniania celów zrównoważonego rozwoju, mających wymiar międzynarodowy.

W sferze gospodarczej za priorytety Polska uznaje **budowę silnego przemysłu, wsparcie przedsiębiorczości** we wszystkich wymiarach (z uwzględnieniem zwiększania konkurencyjności gospodarstw rolnych oraz producentów rolno-spożywczych, rozwoju sektora wysoko produktywnych usług), spójne i kompleksowe inwestycje, zwłaszcza **inwestycje w innowacje, ekspansję zagraniczną** polskiego biznesu, jak najpełniejsze skorzystanie z osiągnięć **rewolucji cyfrowej, dynamiczny rozwój oraz upowszechnienie stosowania technologii informatycznych**. Warunkami niezbędnymi dla uruchamiania drzemających potencjałów są z kolei infrastruktura transportowa i dostęp do energii [**Cele 2, 8 i 9 zrównoważonego rozwoju**].

W wymiarze środowiskowym Polska dąży do **poprawy stanu środowiska oraz zrównoważonego gospodarowania zasobami**, zapewniających rozwój gospodarczy i wysoką jakość życia przy jednoczesnym zagwarantowaniu szans rozwojowych przyszłych pokoleń. Celem państwa jest zwłaszcza **zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód, racjonalne zarządzanie zasobami przyrodniczymi i geologicznymi oraz efektywna gospodarka odpadami**. Podejmowane działania mają prowadzić też do **poprawy jakości powietrza, ochrony gleb przed degradacją, jak również do zmniejszenia oddziaływania hałasu i pól elektromagnetycznych**, co pozytywnie przełoży się na zdrowie mieszkańców [**Cele 6, 12 i 15 zrównoważonego rozwoju**].

Polska stawia sobie za cel **rozwój społecznie i terytorialnie wrażliwy**, charakteryzujący się wysokim poziomem zatrudnienia, dobrej jakości miejscami pracy i dużą skalą przedsiębiorczości oraz kładzie nacisk na **włączenie w procesy rozwojowe wszystkich obszarów, w tym aglomeracji, małych miast i obszarów wiejskich**. Korzyści ze wzrostu gospodarczego powinny być dostępne dla wszystkich, bez względu na miejsce zamieszkania [**Cele 10 i 11 zrównoważonego rozwoju**].

W raporcie silnie zaakcentowano rolę partnerstwa i współpracy w zakresie tworzenia efektywnych polityk publicznych na rzecz zrównoważonego rozwoju. Podkreślono, że Polska stawia na współpracę, partnerstwo i współodpowiedzialność podmiotów publicznych, biznesu i obywateli za przebieg procesów rozwojowych.

Przejawem budowania współpracy na gruncie polskim jest zainicjowane w czerwcu 2017 r. **Partnerstwo na rzecz realizacji SDGs w Polsce**. Celem Partnerstwa jest zintegrowanie we współpracy przedstawicieli różnych środowisk na rzecz efektywnego osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju. Inicjatywa zwiększa świadomość coraz to większych kręgów odbiorców nt. istnienia celów zrównoważonego rozwoju, ich znaczenia dla poszczególnych grup społecznych oraz potrzeby współpracy w efektywnej ich realizacji. Sygnatariusze tej inicjatywy dają przykład aktywnego zaangażowania i odpowiedzialnego wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju wewnątrz organizacji, stanowiąc cenne źródło inspiracji dla innych.

Partnerstwo oparte jest na 3 podstawowych zasadach – otwartości na współpracę, dobrowolnym uczestnictwie i deklaratywności współpracy. Dotychczas do inicjatywy przystąpiło ponad 100 podmiotów, a efektem tego partnerstwa jest ponad 130 *commitmentów*, w których sygnatariusze potwierdzają realizację konkretnych działań ukierunkowanych na osiągnięcie wybranych SDGs, co

pokazuje otwartość i gotowość do podejmowania wyzwań. Zainteresowanie udziałem w Partnerstwie zgłaszają kolejne podmioty.

Większość sygnatariuszy to przedstawiciele środowisk biznesowych. Obserwuje się zmianę podejścia przedsiębiorstw, które coraz częściej modyfikują strategię działania w odpowiedzi na mega trendy rozwojowe gospodarki światowej. Przedsiębiorstwa dostrzegają współzależność procesów rozwojowych, trafnie identyfikują wyzwania dla branży i sektora oraz podejmują zdecydowane środki dostosowawcze, stając się aktywnym aktorem przemian społeczno-gospodarczych w kraju. Co ważne, przedsiębiorstwa oraz instytucje otoczenia biznesu w Polsce odznaczają się coraz większą dojrzałością rynkową i świadomością swojego oddziaływania na otoczenie i coraz częściej angażują się w kształtowanie debaty publicznej, aktywnie partycypując w działaniach na rzecz adaptacji polskiej gospodarki do nowych trendów i wyzwań rozwojowych. Stąd też partnerstwo cieszy się dużym zainteresowaniem ze strony środowisk biznesowych.

Na potrzeby zwiększenia partycypacji środowisk gospodarczych i społecznych, w tym sygnatariuszy partnerstwa w debacie nad globalnymi wyzwaniami i odniesienia ich do realiów krajowych, w czerwcu 2018 r. zainaugurowano **Krajowe Forum Interesariuszy Agendy 2030**. Forum, będące wydarzeniem konferencyjnym, stanowi innowacyjną platformę współdziałania i wielosektorowego partnerstwa w obszarze zrównoważonego rozwoju. Inicjatywa ta służy kreowaniu przestrzeni do merytorycznej debaty, wymiany doświadczeń i dobrych praktyk w realizacji konkretnych projektów. Celem rozwijania tej formy współpracy jest długofalowo programowanie lepszej jakości działań i podejmowanie efektywnych inicjatyw poprzez wspólne planowanie rozwoju. Równocześnie powołana zostanie **Rada Programowa** Krajowego Forum Interesariuszy Agendy 2030, której zadaniem będzie wspieranie Ministra Przedsiębiorczości i Technologii w regularnym prowadzeniu działań na rzecz realizacji i promocji w Polsce celów zrównoważonego rozwoju, a także określanie przewodniego tematu i kierunków debaty w ramach Krajowego Forum Interesariuszy oraz przekrojowych zagadnień związanych z wdrażaniem Agendy 2030 i oceną postępów w realizacji SDGs w kraju w sposób zintegrowany i spójny.

Wymiana wiedzy i doświadczeń w zakresie wdrażania CSR. Działania w zakresie wdrażania Wytycznych OECD dotyczących biznesu i praw człowieka.

W odpowiedzi na ogłoszony przez OECD 8 lutego 2017 r. dokument *The OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains in the Garment and Footwear Sector* (Wytyczne OECD dotyczące zachowania należytej staranności w zakresie odpowiedzialnych łańcuchów dostaw w sektorze tekstylno-odzieżowo-obuwniczym), Polska podjęła działania mające na celu zaangażowanie sektora tekstylno-odzieżowo-skórzanego, zarówno prywatnego jak i organizacji branżowych oraz organizacji społecznych, do zawiązania partnerstwa na rzecz tłumaczenia na język polski wspomnianych Wytycznych¹⁰.

¹⁰ W partnerstwo na rzecz tłumaczenia na język polski zaangażowały się cztery duże spółki: Spółka CCC, będąca liderem w PL i Europie Środkowej produkcji obuwia, Spółka Polontex, będąca producentem tekstyliów, Vistula Group S.A., znana w Polsce marka z produkcji odzieży męskiej (koszule i garnitury) oraz Carrefour, będący przedstawicielem przedsiębiorstwa zlecającego produkcję odzieży i obuwia oraz jednocześnie sprzedającego te towary. Ponadto w skład partnerstwa weszło pięć organizacji branżowych: Federacja NSZZ Przemysłu Lekkiego, Izba Bawełny w Gdyni, PIOT Związek Pracodawców Przemysłu Odzieżowego i Tekstylnego, Instytut Przemysłu Skórzanego oraz cztery organizacje społeczeństwa obywatelskiego: Forum Odpowiedzialnego Biznesu, Fundacja La Strada, Fundacja „Kupuj Odpowiedzialnie”, Polski Instytut Praw Człowieka i Biznesu.

Wspólne prace zostały zakończone prezentacją polskiej wersji językowej pt. *Wytyczne OECD dotyczące zachowania należytej staranności w zakresie odpowiedzialnych łańcuchów dostaw w sektorze tekstylno-odzieżowo-obuwniczym* podczas konferencji, która odbyła się 29 czerwca 2018 r. w Ministerstwie Inwestycji i Rozwoju, zorganizowanej we współpracy z Ministerstwem Przedsiębiorczości i Technologii.

Polska, podejmując wspomniane prace, wpisała się w działania OECD i równocześnie dostarczyła przedsiębiorcom sektora tekstylno-odzieżowego i obuwniczego narzędzi do wykrywania nieprawidłowości w obszarze związanym z poszanowaniem praw człowieka, wdrażaniem odpowiednich standardów bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania korupcji. Warto podkreślić również, że *Wytyczne* dla tego sektora wprowadzają dokładnie zdefiniowane pojęcie należytej staranności (due diligence) sformułowane zgodnie z *Wytycznymi OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych* oraz *Wytycznymi ONZ dotyczącymi biznesu i praw człowieka*. Prowadzone są działania mające na celu propagowanie *Wytycznych* wśród przedsiębiorców sektora tekstylno-odzieżowo-skórzanego.

Strategia inwestowania i profil idealnego inwestora

W ramach działań dotyczących realizacji „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” zostały podjęte prace dot. opracowania dokumentu strategicznego „Polityka inwestycyjna - wzrost inwestycji prywatnych” oraz wdrożenia nowych lub znowelizowanych narzędzi wsparcia inwestycji. W tej mierze na szczególne podkreślenie zasługuje wdrożenie nowego systemu wsparcia inwestycji w ramach nowo wdrożonej ustawy o wspieraniu nowych inwestycji z 10 maja 2018 r. (Dz.U. 2018 poz. 1162) oraz podjęcie prac nad nowelizacją *Programu wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla polskiej gospodarki na lata 2011-2023*.

Polityka inwestycyjna realizowana przez rząd oraz wdrożone nowe instrumenty wsparcia inwestycji uwzględniają perspektywę *Wytycznych ONZ dot. biznesu i praw człowieka* jako podstawowy paradygmat zasad udzielenia pomocy publicznej. W tym celu na mocy Rozporządzenia RM z dnia 28 sierpnia 2018 r. w sprawie pomocy publicznej udzielanej niektórym przedsiębiorcom na realizację nowych inwestycji wprowadzono szczegółowe kryteria społeczne dla projektów inwestycyjnych, które będą wspierane zgodnie z warunkami przewidzianymi w ustawie o wspieraniu nowych inwestycji z 10 maja 2018 r.

Nowe instrumenty wsparcia przewidują m.in., że poza kryteriami ilościowymi dot. wartości inwestycji i stworzenia miejsc pracy, wsparcie będzie kierowane do inwestorów, którzy będą przyczyniać się do rozwoju regionów w obszarze społecznym, ochrony środowiska, kultury pracy i edukacji zawodowej. W szczególny sposób wspierani będą inwestorzy, którzy zapewnią lub planują zapewnić wysoko płatne (usługi) oraz wyspecjalizowane (przemysł) miejsca pracy w ramach umów o pracę, co wpisuje się w postanowienia Deklaracji Międzynarodowej Organizacji Pracy czy też Deklaracji Filadelfijskiej. Ponadto kryteria przewidują możliwość uzyskania pomocy publicznej, jeśli inwestor przyczyni się do zapewnienia rozwoju osobistego pracowników i pełnego wykorzystania ich potencjału.

Przy udzielaniu pomocy społecznej zgodnie z postanowieniami Ustawy o Wsparciu Nowych Inwestycji z 10 maja 2018 r. będą brane pod uwagę następujące szczegółowe kryteria społeczne:

- Utworzenie wysokopłatnych miejsc pracy i oferowanie stabilnego zatrudnienia, obejmujące utworzenie miejsc pracy związanych z nową inwestycją, w których średnie wynagrodzenie brutto przewyższa przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej według aktualnego komunikatu GUS (sektor usług).

- Utworzenie wyspecjalizowanych miejsc pracy w celu prowadzenia działalności gospodarczej objętej nową inwestycją i oferowanie stabilnego zatrudnienia, obejmujące zatrudnienie co najmniej 80% pracowników: posiadających wykształcenie wyższe, średnie techniczne lub zawodowe poświadczane dyplomem, świadectwem lub innym dokumentem uprawniającym do wykonywania zawodu, oraz na podstawie umowy o pracę (sektor przemysłu).
- Prowadzenie działalności gospodarczej o niskim negatywnym wpływie na środowisko.
- Zlokalizowanie inwestycji w miastach średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze lub gminach graniczących z tymi miastami albo na obszarze powiatów lub miast na prawach powiatu, w których stopa bezrobocia wynosi co najmniej 160% przeciętnej stopy bezrobocia w kraju.
- Wspieranie zdobywania wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz współpraca ze szkołami branżowymi.
- Podejmowanie działań w zakresie opieki nad pracownikiem.

Procesowi powstawania zarówno nowej Polityki Inwestycyjnej oraz nowemu instrumentarium wsparcia inwestorów przyświecała myśl, że inwestorzy powinni pozytywnie wpływać na regionalne społeczności i najbliższe otoczenie gospodarcze, przyczyniając się do realizacji Wytycznych ONZ dot. biznesu i praw człowieka oraz generalnie celów zrównoważonego rozwoju.

Wsparcie realizacji Wytycznych ONZ przez przedsiębiorstwa

Konstytucja biznesu – zmiany w przepisach krajowych

Zgodnie z zapisami KPD, ustawa o swobodzie działalności gospodarczej została zastąpiona przez ustawę - Prawo przedsiębiorców, która wraz z całym pakietem "Konstytucji Biznesu" obowiązuje od 30 kwietnia 2018 r. Nowy akt prawny powtarza poprzednie przepisy dotyczące możliwości podejmowania, prowadzenia i zakończenia działalności gospodarczej w sposób wolny dla każdego na równych prawach (art. 2). Ustawa przewiduje także szereg zasad naczelnych odnoszących się do polskich przedsiębiorców, wyrażających ich uprawnienia i obowiązki. Jedną z nich, wskazaną w art. 9, stanowi, że przedsiębiorca powinien wykonywać działalność gospodarczą zgodnie z zasadami uczciwej konkurencji, poszanowania dobrych obyczajów oraz słusznym interesów innych przedsiębiorców i konsumentów, a także poszanowania oraz ochrony praw i wolności człowieka.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS)

Promowanie Trójstronnej Deklaracji Zasad dotyczących przedsiębiorstw wielonarodowych i polityki społecznej (Deklaracji MNE) oraz Deklaracji MOP dotyczącej fundamentalnych zasad i praw w pracy z 1998 r.

W 2018 r. Departament Dialogu i Partnerstwa Społecznego wydał nową, zrewidowaną w marcu 2017 r. wersję Deklaracji MNE przetłumaczoną na język polski oraz broszurę „Międzynarodowa Organizacja Pracy. Konstytucja i inne dokumenty” zawierającą Deklarację MOP dotyczącą fundamentalnych zasad i praw w pracy, dystrybuowaną wśród partnerów społecznych. Ponadto, Pani Agata Oklińska, Zastępca Dyrektora DDP wzięła udział w debacie organizowanej w lutym 2018 r. przez „Rzeczpospolitą”, promując Deklarację MNE.

Nowelizacja ustawy o związkach zawodowych

W dniu 1 stycznia 2019 r. wejdą w życie przepisy ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o związkach zawodowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1608), z wyjątkiem dodawanego przepisu art. 25³ ust. 6 ustawy o związkach zawodowych (dotyczącego ustalania liczby członków związku w celu uzyskania przymiotu reprezentatywności przez zakładową organizację związkową), który wejdzie w życie po upływie 12 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Nowe przepisy są w głównej mierze konsekwencją wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 2 czerwca 2015 r., sygn. akt K 1/13. Zgodnie z ustawą prawo tworzenia i wstępowania do organizacji związkowych, będą posiadali zarówno pracownicy, jak również osoby świadczące pracę zarobkową na innej podstawie niż stosunek pracy. Chodzi w szczególności o osoby wykonujące pracę na podstawie umów cywilnoprawnych, takich jak umowa zlecenia, umowa o świadczenie usług, czy umowa o dzieło. Tworzyć i wstępować do organizacji związkowych będą mogły także osoby prowadzące jednoosobowo działalność gospodarczą (tzw. osoby samozatrudnione) wykonujące pracę na rzecz danego podmiotu na podstawie umowy. Prawo wstępowania do istniejących już związków zawodowych będzie również przysługiwało wolontariuszom, stażystom i innym osobom, które świadczą osobiście pracę bez wynagrodzenia.

Nowelizacja gwarantuje także innym niż pracownicy osobom wykonującym pracę zarobkową uprawnienia niezbędne do wykonywania działalności związkowej, jak możliwość zwolnienia od pracy zawodowej na czas niezbędny do wykonania doraźnej czynności, czy szczególną ochronę działaczy związkowych przed rozwiązaniem lub niekorzystną zmianą umowy.

Poza tym, nowelizacja zakłada podwyższenie progów reprezentatywności. Dla zakładowych organizacji związkowych progi te podwyższono z 7% do 8% dla organizacji wchodzących w skład Rady Dialogu Społecznego i ich organizacji członkowskich oraz z 10% do 15% dla pozostałych organizacji.

Przedsiębiorczość społeczna jako instrument służący tworzeniu wysokiej jakości miejsc pracy dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym

W ramach tego zadania realizowane były w okresie sprawozdawczym następujące zadania w odniesieniu do tematyki ekonomii społecznej:

Projekty w ramach obszaru ekonomii społecznej, realizowane bądź planowane do realizacji, zostały wyłonione lub będą w ramach następujących konkursów:

- Konkurs w ramach typu projektu: „Wyposażenie przedsiębiorstw społecznych w wiedzę i umiejętności z zakresu wykorzystania prawa zamówień publicznych”

Aktualny stan realizacji (stan za 2017 rok i 2018 rok - tj. do 12.09.2018 r.):

W odniesieniu do 4 podpisanych umów o dofinansowanie projektów, 2 wnioskodawców zrezygnowało z realizacji projektu (makroregion II: woj. lubelskie, podkarpackie, podlaskie oraz IV woj. pomorskie, warmińsko-mazurskie, zachodniopomorskie). Natomiast w makroregionie I obejmującym województwa kujawsko-pomorskie, łódzkie, mazowieckie, wnioskodawca wycofał się z realizacji projektu przed podpisaniem umowy.

Dwa pozostałe projekty zakończyły się, ich główne efekty to:

Liczba przedsiębiorstw społecznych, których pracownicy zostali objęci wsparciem szkoleniowym w zakresie prawa zamówień publicznych – 196. W wyniku naboru

uzupełniającego nie podpisano umów o dofinansowanie projektu (został wskazany projekt do dofinansowania, jednakże beneficjent zrezygnował z realizacji projektu).

- Konkurs w ramach typu projektu „Działania rzecznicze i doradztwo na poziomie regionalnym i ponadregionalnym w zakresie spójności polityk publicznych w obszarze ekonomii społecznej oraz współpraca w tym zakresie z ROPS (Regionalnych Ośrodków Pomocy Społecznej) m.in. opracowywanie rekomendacji i wytycznych”.

Aktualny stan realizacji (stan za 2017 rok i 2018 rok - tj. do 12.09.2018 r.):

Działania w projekcie są realizowane.

- Konkurs w ramach typu projektu „Działania koordynacyjne w obszarze ekonomii społecznej, w tym: sieciowanie OWES (ośrodków wsparcia ekonomii społecznej) i koordynacja współpracy sieci OWES z innymi sieciami np. Krajową Siecią Usług, Ośrodkami Doradztwa Rolniczego, Lokalnymi Grupami Działania itp.” oraz „Podnoszenie kompetencji kadr OWES, w tym w zakresie standardów usług OWES i w zakresie przygotowania konsultantów OWES do wspierania PES (tj. podmiotów ekonomii społecznej) w zakresie ubiegania się o zamówienia publiczne”.

Aktualny stan realizacji (stan za 2017 rok i 2018 rok - tj. do 12.09.2018 r.):

Działania w projekcie są realizowane.

- W ramach typu projektu „Opracowanie pakietu edukacyjnego dla nauczycieli i jego pilotażowe wdrożenie” i „Opracowanie programu studiów menadżerskich i MBA w zakresie zarządzania przedsiębiorstwem społecznym”, planowane było ogłoszenie konkursu w 2018 r., alokacja środków na konkurs wynosi 1 045 675 zł.

Aktualny stan realizacji (stan za 2017 rok i 2018 rok - tj. do 12.09.2018 r.):

Konkurs na wybór projektów został ogłoszony. W wyniku przeprowadzenia naboru wniosków o dofinansowanie w/w projektów w ramach w/w konkursu wpłynęły 2 wnioski. Obecnie trwa ich ocena merytoryczna.

- Projekt pozakonkursowy pt. „Wdrożenie instrumentu pożyczkowego i reporencyjowego w ramach Krajowego Funduszu Przedsiębiorczości Społecznej”.

Aktualny stan realizacji (stan za 2017 rok i 2018 rok - tj. do 12.09.2018 r.):

Działania w projekcie są realizowane.

W ramach Działania 2.9 PO WER, poza projektami konkursowymi i w/w projektem pozakonkursowym, realizowane są również projekty pozakonkursowe.

Wykorzystanie przedsiębiorczości społecznej jako instrumentu służącego tworzeniu wysokiej jakości miejsc pracy dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym

Realizacja corocznych edycji programu resortowego pn. Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu – nowy wymiar 2020

Celem Programu jest włączanie i wzmacnianie uczestniczenia w życiu społecznym i zawodowym osób wykluczonych społecznie oraz rozwój systemu aktywnej integracji poprzez wsparcie jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych.

Realizacja wyznaczonego celu odbywa się poprzez organizację trzech otwartych konkursów ofert pn.:

- Nowe horyzonty aktywnej integracji w środowisku lokalnym – animacja, edukacja, aktywizacja na rzecz zmniejszenia wykluczenia społecznego;
- Partnerstwa przeciw wykluczeniu społecznemu – profesjonalne formy pomocy, ze szczególną rolą zatrudnienia socjalnego;
- Aktywne postawy młodzieży – podnoszenie kompetencji, przedsiębiorczości i odpowiedzialności w wymiarze środowiska.

Ogłaszane konkursy skierowane są m.in. do instytucji zatrudnienia socjalnego, a także do samorządów gmin i organizacji pozarządowych. Beneficjenci dofinansowanych projektów są objęci usługami reintegracji społecznej i zawodowej w Centrach i Klubach Integracji Społecznej. Są oni również uczestnikami lokalnych programów rynku pracy, takich jak np.: prace społecznie użyteczne czy roboty publiczne.

Wsparcie rozwoju sektora ekonomii społecznej i solidarnej

Opracowanie projektu ustawy o ekonomii społecznej i solidarnej

Podstawowym celem projektowanej regulacji jest aktywne włączenie społeczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w szczególności bezrobotnych, osób niepełnosprawnych lub innych osób niesamodzielnych, poprzez tworzenie wysokiej jakości, stabilnych miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych.

Wstępne założenia do projektu ustawy o ekonomii społecznej i solidarnej zostały przyjęte 26 kwietnia 2017 r. na posiedzeniu KKRES. Od tego momentu podjęto prace nad projektem regulacji. We współpracy z Grupą ds. prawnych (do końca maja 2018 r. odbyło się 16 posiedzeń) przygotowano projekt aktu prawnego. Zwieńczeniem tego etapu było przyjęcie dokumentu przez KKRES na posiedzeniu w dniu 13 czerwca 2018 r.

W czerwcu 2018 r. rozpoczęto wewnętrzny etap prac nad projektem ustawy. Jednocześnie kontynuowano robocze spotkania z przedstawicielami władz samorządowych i innymi partnerami, w trakcie których prezentowano różne rozwiązania zawarte w procedowanym dokumencie.

W latach 2017-2018 wdrażano również projekty dotyczące ekonomii społecznej i solidarnej, zaplanowane do realizacji w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (Działanie 2.9 Rozwój ekonomii społecznej).

Prace ukierunkowane na aktualizację Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2014-2020 (KPRES), przyjętego Uchwałą Rady Ministrów w dniu 14 sierpnia 2014 r.

W Programie tym określono kluczowe kierunki interwencji publicznej na rzecz rozwoju ekonomii społecznej i solidarnej. Aktualizacja KPRES wynika przede wszystkim z nowych kierunków polityk publicznych wyznaczonych w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR), w szczególności w zakresie: zwiększenia efektywności działań na rzecz tworzenia miejsc pracy, reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rozwoju usług społecznych użyteczności publicznej i zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego.

Prace nad aktualizacją KPRES rozpoczęły się w kwietniu 2017 r. i toczyły się w szczególności na forum Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej (KKRES), będącego organem pomocniczym Ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego.

W czerwcu 2018 r. rozpoczęto uzgodnienia międzyresortowe oraz szerokie konsultacje publiczne. Prace nad aktualizacją powinny zakończyć się w 2018 r.

Projekt pn. „System partycypacyjnego zarządzania sferą ekonomii społecznej”

W tym zakresie w okresie sprawozdawczym realizowano projekt pn. „System partycypacyjnego zarządzania sferą ekonomii społecznej”, którego celem jest wypracowanie instrumentów wsparcia ekonomii społecznej w obszarze strategicznym, prawnym, finansowym, edukacyjnym oraz monitoringowym.

W latach 2017-2018 prace projektowe prowadzone były na forum KKRES, a także grup tematycznych, funkcjonujących w jego ramach. W tym czasie odbyły się 3 posiedzenia Komitetu i 63 posiedzenia grup tematycznych KKRES (wg stanu na 23 października 2018 r.). Z uwagi na fakt, że w 2018 r. dobiegła końca kadencja KKRES, przeprowadzono nabór na nowych członków oraz powołano Komitet w nowym składzie. W omawianym okresie w ramach projektu zorganizowano 5 spotkań Laboratorium Ekonomii Społecznej, będącego forum eksperckim poświęconym tej tematyce. W projekcie przygotowano wstępną wersję modelu tworzenia Regionalnych Programów Rozwoju Ekonomii Społecznej, projekt ustawy o ekonomii społecznej i solidarnej oraz projekt aktualizacji KPRES. Ponadto w ramach projektu, w 2017 r. zorganizowano I Ogólnopolskie Forum Ekonomii Społecznej i Solidarnej (OFESIS) - konferencję, w której udział wzięło około 300 uczestników. II edycję OFESIS zaplanowano na 24-25 października 2018 r.

Projekt pt. „Zintegrowany system zapewnienia wysokiej jakości usług Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej”

OWES wspierają podmioty ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstwa społeczne (m.in spółdzielnie socjalne, organizacje pozarządowe oraz podmioty reintegracyjne), poprzez realizację trzech typów usług: animacji i promocji ekonomii społecznej, wsparcia powstawania nowych oraz wsparcia istniejących przedsiębiorstw społecznych. MRPiPS w ramach działań realizowanych w okresie sprawozdawczym przeprowadził kolejny nabór wniosków o przyznanie akredytacji. Ponadto w celu zapewnienia wysokich standardów realizacji usług OWES, nadano lub przedłużono akredytację 66 ośrodkom. Do 23 października 2018 przeprowadzono także 62 monitoringi oraz 39 audytów w OWES.

Projekt pn. „Zintegrowany system monitorowania sektora ekonomii społecznej”, którego głównym celem jest stworzenie do 2020 r. trwałego i kompleksowego systemu monitorowania sektora ekonomii społecznej”

Docelowo system monitorowania ma dostarczać kluczowych wskaźników związanych z kondycją sektora ekonomii społecznej i solidarnej oraz jego znaczeniem w gospodarce narodowej.

Najważniejsze działania realizowane w projekcie w okresie sprawozdawczym obejmowały: identyfikację i analizę użyteczności istniejących źródeł danych o podmiotach ekonomii społecznej i solidarnej; identyfikację luk informacyjnych; opracowanie listy wskaźników i zakresu danych do systemu monitorowania; opracowanie metodologii pozyskiwania brakujących danych; a także opracowanie narzędzia badawczego i pilotażowe zgromadzenie brakujących danych o sektorze ekonomii społecznej i solidarnej.

Projekt. pn. „System certyfikacji znakami jakości dla podmiotów ekonomii społecznej i jednostek samorządu terytorialnego”

W ramach projektu odbywa się konkurs na Znak jakości ekonomii społecznej i solidarnej Konkurs jest skierowany do podmiotów ekonomii społecznej i stanowi wyjątkową okazją do zaprezentowania działalności swojego przedsiębiorstwa. Przy Ministrze Rodziny Pracy i Polityki Społecznej powołana

została Kapituła Konkursu, której zadaniem jest ocena spływających wniosków. Rozstrzygnięcie konkursu nastąpiło podczas Ogólnopolskiego Forum Ekonomii Społecznej i Solidarnej w dniu 24 października 2018. Certyfikat znaku jakości przyznano 27 podmiotom w dwóch kategoriach: Spółdzielnia socjalna osób fizycznych oraz Przedsięwzięcie PES sfinansowane/współfinansowane ze środków zwrotnych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Projekt pn. „Wdrożenie instrumentu pożyczkowego i reporencyjnego w ramach Krajowego Funduszu Przedsiębiorczości Społecznej”.

Bank Gospodarstwa Krajowego udziela (poprzez pośredników finansowych) podmiotom ekonomii społecznej niskoprocentowanych pożyczek, służących m.in. rozszerzeniu działalności, wzmocnieniu podstawowej działalności przedsiębiorstwa lub realizacji nowych przedsięwzięć. Do 30 września 2018 r. udzielono 404 na kwotę ok. 47 mln złotych.

Przeciwdziałanie dyskryminacji

Zwiększanie udziału kobiet w gremiach decyzyjnych przedsiębiorstw

W Programie Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) współfinansowanym z Europejskiego Funduszu Społecznego, w Działaniu 2.1 „Równość szans mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym w dostępie do zatrudnienia, rozwoju kariery, godzenia życia zawodowego i prywatnego”, w ramach celu szczegółowego PO WER „Wzmocnienie stosowania zasady równości szans płci w dostępie do rozwoju kariery zawodowej i zatrudnienia”, MRPiPS zrealizował lub realizuje następujące działania:

- Projekt pt. „Równość kobiet i mężczyzn w procesach podejmowania decyzji ekonomicznych – narzędziem zmiany społecznej” w ramach konkursu pn. „Wdrożenie narzędzia wspierającego równość kobiet i mężczyzn w procesach podejmowania decyzji ekonomicznych w średnich przedsiębiorstwach”

Aktualny stan realizacji (stan za 2017 rok i 2018 rok - do 12.09.2018 r.):

Umowa o dofinansowanie projektu została podpisana w lutym 2017 r. Działania w projekcie są realizowane. Okres realizacji projektu to: 1 grudnia 2016 r. - 31 lipca 2019 r.

Przeciwdziałanie dyskryminacji w miejscu pracy (w tym ze względu na płeć)

- Konkurs pn. „Wdrożenie narzędzi wspierających przeciwdziałanie dyskryminacji w miejscu pracy i w dostępie do zatrudnienia w małych przedsiębiorstwach”

Aktualny stan realizacji (stan za 2017 rok i 2018 rok - do 12.09.2018 r.):

Nabór został zrealizowany. Do dofinansowania wybrano 1 projekt zgodnie z założeniami. Umowa o dofinansowanie projektu została podpisana w czerwcu 2018 r. Okres realizacji projektu to: 1 listopada 2018 r. – 31 października 2021 r.

Zapewnienie pracownikom instrumentów i mechanizmów umożliwiających harmonijne godzenie życia zawodowego z rodzinnym i prywatnym

- Konkurs pt. „Podniesienie kompetencji przedstawicieli władz samorządu gminnego i pracowników jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za rozwój form opieki nad dziećmi do lat 3, z gmin na terenie których mieszka 5 tys. i więcej ludności”

Aktualny stan realizacji (stan za 2017 rok i 2018 rok - tj. do 12.09.2018 r.):

Z dniem 31 grudnia 2017 r. zakończyła się realizacja 1 projektu. Efekty osiągnięte w tym projekcie to: 841 przedstawicieli podmiotów tworzących i prowadzących instytucje opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, którzy podnieśli lub nabyli kompetencje w zakresie rozwiązań związanych z organizacją i finansowaniem opieki nad dziećmi do lat 3.

Z dniem 31.08.2018 r. zakończyła się realizacja drugiego projektu w ramach w/w konkursu; rezultaty osiągnięte w tym projekcie to na chwilę obecną 592 przedstawicieli podmiotów tworzących i prowadzących instytucje opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, którzy podnieśli lub nabyli kompetencje w zakresie rozwiązań związanych z organizacją i finansowaniem opieki nad dziećmi do lat 3.

Pozostałe 2 projekty są realizowane.

- Konkurs pt. „Podniesienie kompetencji przedstawicieli władz samorządu gminnego i pracowników jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za rozwój form opieki nad dziećmi do lat 3, z gmin na terenie których mieszka poniżej 5 tys. ludności”¹¹

Aktualny stan realizacji (stan za 2017 rok i 2018 rok - tj. do 12.09.2018 r.):

Nabór wniosków o dofinansowanie projektów został zrealizowany. W wyniku realizacji naboru wyłoniono do dofinansowania 4 projekty. Zostały podpisane 4 umowy o dofinansowanie w/w projektów. Jeden projekt jest realizowany, pozostałe rozpoczną się we wrześniu/październiku 2018 r. Ostatni z wyłonionych do realizacji projektów zakończy się 30.04.2020 r.

- Pozakonkursowy projekt w ramach typu projektu „Opracowanie i wdrożenie spójnego systemu monitorowania równości szans płci oraz modelu współpracy międzysektorowej na rzecz równości szans płci”, za którego realizację odpowiedzialna jest Kancelaria Prezesa Rady Ministrów

Aktualny stan realizacji (stan za 2017 rok i 2018 rok - tj. do 12.09.2018 r.):

Zakończył się proces oceny merytorycznej projektu. Porozumienie o dofinansowanie projektu zostało podpisane. Działania w projekcie są realizowane. Okres realizacji projektu to: 01.03.2018-30.09.2020.

- Resortowy program rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 Maluch+

Edycja na rok 2018 została ogłoszona 26 października 2017 r. i przeznaczono na nią 450 mln zł, tj. o 300 mln zł więcej niż w roku poprzedzającym. Możliwe było uzyskanie wsparcie dwóch typów działań:

- a) tworzenia nowych miejsc opieki,
- b) funkcjonowania miejsc opieki.

Przewiduje się podpisanie umów z beneficjentami na kwotę ok. 322 mln zł. W związku z tym przewiduje się utworzenie ponad 23 tys. oraz dofinansowywanie funkcjonowania ponad 53 tys. miejsc opieki nad małymi dziećmi.

¹¹ Uwaga, dokonano korekty nazwy tego konkursu – właściwa nazwa to: „Podniesienie kompetencji przedstawicieli podmiotów niegminnych, którzy planują utworzenie i prowadzenie instytucji opieki nad dziećmi do lat 3 i pochodzą z gmin, na terenie których mieszka poniżej 5 tys. ludności” (zamiast: „Podniesienie kompetencji przedstawicieli władz samorządu gminnego i pracowników jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za rozwój form opieki nad dziećmi do lat 3, z gmin na terenie których mieszka poniżej 5 tys. ludności”).

W kolejnych latach będą kontynuowane działania wspierające tworzenie i funkcjonowanie instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Aktualnie trwają prace nad przygotowaniem edycji na kolejny rok. Nabór ofert rozpocznie się w terminie 12-16 listopada br. W programie „Maluch+” 2019 wzrosną kwoty dofinansowania do utworzenia nowego miejsca w ramach modułu na tworzenie miejsc przez gminy. W module 1a z 20 tys. zł na 30 tys. zł, a w module 1b z 20 tys. zł na 22 tys. zł. Kwota dofinansowania utworzenia nowego miejsca u dziennego opiekuna wyniesie do 5 tys. zł. W sumie na program „Maluch+” 2019 przeznaczona jest 450 mln zł. W pierwszej kolejności środki będą przyznane jednostkom samorządu terytorialnego. Pozostałe środki będą przyznawane podmiotom innym niż jednostki samorządu terytorialnego.

Upowszechnienie narzędzi zwiększających świadomość i ułatwiających biznesowi wdrażanie działań w obszarze równego traktowania

- Projekt „Równość w biznesie”

We wskazanym okresie sprawozdawczym działania MRPiPS koncentrowały się na upowszechnianiu, w tym poprzez stronę internetową www.rownoscbiznesie.mpips.gov.pl, publikacji przygotowanych w ramach zrealizowanego w latach 2013-2015 projektu „Równość w biznesie”, tj.: raportu na temat sytuacji kobiet w biznesowych gremiach decyzyjnych oraz praktycznego przewodnika dla firm, zawierającego pakiet wskazówek i narzędzi ułatwiających wdrażanie działań równościowych.

Ze względu na duży sukces ww. projektu, podjęto decyzję o jego kontynuacji poprzez realizację w latach 2016-2019 projektu „Równość szans w biznesie – praktyczne narzędzie realizacji zasady równości szans kobiet i mężczyzn w przedsiębiorstwach”. Przedmiotowy projekt skierowany jest do grupy średnich przedsiębiorstw. Celem projektu jest wypracowanie praktycznych rozwiązań stanowiących uzupełnienie polityki personalnej i kadrowej firmy. W ramach projektu realizowane są: szkolenia (w tym e-learningowe), doradztwo biznesowe, bezpłatne narzędzia do audytu wewnętrznego firmy, wzory dokumentów (np. regulaminów czy procedur), infografiki edukacyjne, filmy edukacyjne, program szkolenia równościowego dla biznesu wraz z kompletem materiałów trenerskich, a także przeprowadzany jest konkurs „Równość w biznesie”, mający na celu promocję firm, które stosują rozwiązania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn w miejscu pracy.

- Aplikacja komputerowa „Równość płac”

W kwietniu 2017 r. MRPiPS zaprezentowało aplikację komputerową „Równość płac”, dostępną bezpłatnie na stronie internetowej Ministerstwa pod linkiem <http://www.mpips.gov.pl/narzedzie-do-mierzenia-luki-placowej>.

We wskazanym okresie sprawozdawczym, Ministerstwo podejmowało i podejmuje działania mające na celu upowszechnianie wiedzy wśród szerokiego grona odbiorców krajowych oraz międzynarodowych zarówno o zjawisku „luki płacowej”, jak i o nowym narzędziu do mierzenia „luki płacowej”. Działania promocyjne kierowane są w głównej mierze do pracodawców, w tym organów administracji rządowej. Podmioty te zachęcane są do monitorowania sytuacji w swoich zakładach pracy poprzez zastosowanie ww. narzędzia oraz do poszukiwania sposobów zmniejszania zjawiska luki płacowej. Jako efekt działań promocyjnych Ministerstwa można też wskazać, umieszczoną w publikacji Komisji Europejskiej pn. „European equality law review” (2018/1, str. 104-105), informację o przedmiotowej aplikacji komputerowej, jako przykładzie dobrej praktyki.

- Projekt „Rodzina i Praca – to się opłaca!”

We wskazanym okresie sprawozdawczym MRPiPS zrealizowało projekt „Rodzina i Praca – to się opłaca!”, który zakończył się w czerwcu 2017 r. Miał on na celu promocję mechanizmów godzenia ról zawodowych i rodzinnych w miejscu pracy, w tym przybliżenie pracodawcom

i pracownikom wiedzy na temat mechanizmów i instrumentów ułatwiających godzenie życia zawodowego z rodzinnym.

Opracowana w ramach projektu platforma internetowa, funkcjonująca od czerwca 2017 r., stanowi bezpłatne, powszechnie dostępne i kompleksowe źródło wiedzy w zakresie optymalnych rozwiązań na temat istniejących mechanizmów i instrumentów ułatwiających bardziej harmonijne łączenie życia zawodowego z rodzinnym. Na dzień 26 września 2018 r. odnotowana 46499 odwiedzin na platformie, co oznacza, że dziennie ok. 95 użytkowników internetu interesuje się treściami lub korzysta z informacji umieszczonych na platformie.

W tym samym okresie sprawozdawczym MRPiPS podejmuje aktywne działania zmierzające do upowszechniania korzyści wynikających ze stosowania ww. narzędzia wśród szerokiego grona partnerów społecznych, tj.: organizacji przedsiębiorców i organizacji pracowników, mediów, instytucji rynku pracy, NGO oraz podmiotów międzynarodowych – organizacji, agencji rządowych. Podejście MRPiPS jest nakierowane na zaangażowanie partnerów społecznych w upowszechnianie mechanizmów wskazanych na platformie internetowej oraz promocję zagadnień związanych z godzeniem ról zawodowych i prywatnych.

Upowszechnianiu na forum międzynarodowym podlega również materiał informacyjny pn. „Opracowanie polskiej platformy internetowej dotyczącej mechanizmów godzenia ról zawodowych i rodzinnych”. Przedmiotowe opracowanie (dostępne na platformie także w wersji angielskiej) w przejrzysty, atrakcyjny a zarazem wyczerpujący sposób przybliży metodologię powstania platformy. Publikacja ta stanowi europejską wartość dodaną i może się przyczynić do zwiększenia użyteczności, oddziaływania i trwałości rezultatów projektu, podobnie jak platforma.

Zagadnienie godzenia ról zawodowych z życiem prywatnym jest także przedmiotem opracowań i artykułów prasowych w mediach internetowych, a także stanowi temat dyskusji podczas spotkań branżowych, konferencji krajowych i międzynarodowych.

Podjęto również decyzję o przygotowaniu mailingu dedykowanego pracodawcom, partnerom społecznym, firmom szkoleniowym, w ramach którego rozpowszechniano informacje o przedmiotowej platformie.

Działania w zakresie mediacji oraz skierowane do partnerów społecznych

Działania skierowane do partnerów społecznych, realizowane w ramach celu szczegółowego POWER „Zwiększenie udziału partnerów społecznych w kształtowaniu strategii umiejętności i rozwoju kapitału ludzkiego, w celu lepszego ich dostosowania do potrzeb rynku pracy i gospodarki, w szczególności w zakresie poprawy funkcjonowania szkolnictwa zawodowego (VET) i systemu kształcenia przez całe życie”

Aktualny stan realizacji (stan za 2017 rok i 2018 rok - tj. do 12.09.2018 r.):

W wyniku zaplanowanych działań ogłoszono 21 maja 2018 r. w ramach Działania 2.20 „Wysokiej jakości dialog społeczny w zakresie dostosowania systemów edukacji i szkolenia do potrzeb rynku pracy” PO WER konkurs na realizację projektów w ramach 2 typów operacji:

- przeprowadzenie analizy potrzeb kompetencyjnych oraz wypracowanie i wdrożenie rozwiązań umożliwiających monitorowanie i aktualizowanie potencjału analitycznego przedstawicieli partnerów społecznych,

- szkolenia i warsztaty podnoszące kompetencje przedstawicieli partnerów społecznych na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym, prowadzące do aktywnego udziału w dialogu społecznym lub profesjonalizacji tego udziału.

Alokacja środków na dofinansowanie projektów w konkursie wynosiła 7 700 000 zł. W ramach konkursu prowadzony był nabór wniosków o dofinansowanie projektów do 31.08.2018 r. Trwa przygotowanie do procesu oceny merytorycznej projektów. Zaplanowana liczba przedstawicieli partnerów społecznych objętych wsparciem ukierunkowanym na zwiększenie udziału w dialogu społecznym w obszarze rynku pracy i dostosowania do jego potrzeb systemów edukacji i szkolenia w ramach projektów, które będą wyłonione w naborze to 1 050.

Dodatkowo, w dniu 30 sierpnia 2018 r. ogłoszono kolejny konkurs w ramach Działania 2.20 „Wysokiej jakości dialog społeczny w zakresie dostosowania systemów edukacji i szkolenia do potrzeb rynku pracy” PO WER. Założeniem konkursu jest wybór projektów, w których będzie miała miejsce realizacja i upowszechnianie badań i analiz w zakresie polityki rynku pracy i dostosowania do jego potrzeb systemów edukacji i szkolenia.

Agencje zatrudnienia

- Wyodrębnienie usługi agencji zatrudnienia polegającej na kierowaniu cudzoziemców do zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej do podmiotów prowadzących działalność na terytorium RP, wprowadzenie obowiązku zawierania z cudzoziemcem umowy określającej m.in. pracodawcę oraz warunki pracy i płacy, przedstawiania tłumaczenia tej umowy w języku zrozumiałym dla cudzoziemca oraz wprowadzenie przepisów sankcjonujących powierzanie wykonywania pracy zarobkowej cudzoziemcowi przez podmioty prywatne niebędące agencją zatrudnienia.

Skutkiem jest zwiększenie ochrony cudzoziemców poszukujących pracy w Polsce za pośrednictwem agencji zatrudnienia; poprawa skuteczności działań kontrolnych Państwowej Inspekcji Pracy w obszarze szeroko rozumianej pracy tymczasowej, a w efekcie podniesienie standardów usług świadczonych przez agencje zatrudnienia.

Wejście w życie : 1 czerwca 2017 r.

- Z dniem 1 czerwca 2017 r. weszły w życie zmiany w zakresie pracy tymczasowej, wprowadzone ustawą z dnia 7 kwietnia 2017 r. o zmianie ustawy o zatrudnianiu pracowników tymczasowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 962).

Nowelizacja ustawy o zatrudnianiu pracowników tymczasowych podniosła standardy pracy tymczasowej wprowadzając regulacje zapewniające poprawę warunków zatrudnienia i zwiększające ochronę pracowników tymczasowych, jak też bezpieczeństwo prawne agencji pracy tymczasowej i pracodawców użytkowników oraz poprawę skuteczności działań kontrolnych prowadzonych przez Państwową Inspekcję Pracy.

Nowe przepisy regulują zwłaszcza kwestie:

- określenia limitów wykonywania pracy tymczasowej zarówno w odniesieniu do agencji pracy tymczasowej, jak i pracodawcy użytkownika, przy czym takie same limity będą obowiązywały w przypadku wykonywania pracy tymczasowej na podstawie umów o pracę oraz umów prawa cywilnego, a także w przypadku łączenia wykonywania pracy tymczasowej na podstawie umów o pracę i umów prawa cywilnego,
- poszerzenia katalogu wykroczeń polegających na nieprzestrzeganiu przepisów ustawy przez agencje pracy tymczasowej i pracodawców użytkowników; w takich sprawach inspektor pracy będzie mógł nakładać grzywnę (do 2 000 zł, a w przypadku recydywy do 5 000 zł), natomiast sąd będzie mógł nakładać grzywnę na takim samym poziomie jak przewidziana w Kodeksie pracy, tj. od 1 000 do 30 000 zł.,
- wprowadzenia większej ochrony pracownic w ciąży wykonujących pracę tymczasową,
- zrównania uprawnień pracowników tymczasowych z pracownikami stałymi w zakresie wyboru sądu właściwego do rozstrzygania sporów z agencją pracy tymczasowej,
- zobowiązania agencji pracy tymczasowej do przekazywania pracownikom tymczasowym informacji o danych kontaktowych celem umożliwienia nawiązania bezpośredniego kontaktu z przedstawicielami agencji,
- wprowadzenia obowiązku dla pracodawcy użytkownika przedstawiania do wglądu agencji pracy tymczasowej treści regulacji wewnętrznych, dotyczących wynagradzania pracowników, a także przekazywania informacji o zmianach takich zasad, co umożliwi agencji pracy tymczasowej ustalenie wynagrodzenia niedyskryminującego pracownika tymczasowego.

Inne działania

- aktualizacja krajowej strony EURES www.eures.praca.gov.pl i broszur, dotyczących praw i obowiązków osób korzystających ze swobodnego przepływu pracowników oraz warunków życia i pracy w Polsce: „Życie i praca w Polsce” w wersji polskiej, angielskiej i niemieckiej

Celem działania jest zapewnienie dostępu do informacji dotyczącej możliwości korzystania ze swobody przepływu pracowników obywatelom UE/EOG, którzy zamierzają żyć lub pracować w Polsce. Działanie realizowane jest w sposób ciągły.

- zlecenie niezależnych badań dot. stosowania swobodnego przepływu pracowników w Polsce

Celem jest monitorowanie i analiza barier, nieuzasadnionych ograniczeń w realizacji prawa do swobodnego przepływu pracowników.

- obsługa Krajowego Punktu Kontaktowego ds. swobodnego przepływu pracowników

W ramach działania realizowana jest współpraca w zakresie problemów pracowników przemieszczających się pomiędzy państwami członkowskimi UE/EOG. Działanie realizowane jest w sposób ciągły.

Ministerstwo Sportu i Turystyki (MSiT)

Nowelizacja przepisów dotyczących świadczenia usług hotelarskich, w celu wprowadzenia zapisów odnoszących się do zapobiegania seksualnemu wykorzystywaniu nieletnich w obiektach hotelarskich

1. W MSiT prowadzone są obecnie pogłębione prace analityczne związane z planowanym uszczegółowieniem przepisów dotyczących uprawnienia do wydawania regulaminów porządkowych wiążących wszystkie osoby przebywające na terenie obiektu. Planowana zmiana przepisów dotyczy art. 44 ust. 3 ustawy o usługach hotelarskich oraz pilotów wycieczek i przewodników turystycznych.
2. W obecnym brzmieniu art. 44 ust. 3 ww. ustawy zostało określone uprawnienie do wydawania regulaminów porządkowych, przysługujące jedynie podmiotom, które świadczą usługi hotelarskie w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej. Ponadto ww. uprawnienie zostało ograniczone do świadczenia usług hotelarskich jedynie w obiektach hotelarskich.
3. Po planowanej zmianie art. 44 ust. 3 ustawy stanowiłby, że świadczący usługi hotelarskie mogą, w celu zapewnienia porządku oraz bezpieczeństwa klientów i ich mienia, w szczególności w celu zapewnienia bezpieczeństwa dzieci i osób nieletnich przebywających na terenie obiektu, wydawać regulaminy porządkowe wiążące wszystkie osoby przebywające na terenie obiektu.
4. Zmiana art. 44 ust. 3 ww. ustawy ma zatem rozszerzyć uprawnienie do wydawania regulaminów na wszystkie podmioty świadczące usługi hotelarskie, a ponadto wydawanie regulaminów porządkowych ma być możliwe, także w innych, niż tylko obiekty hotelarskie, obiektach, w których są świadczone usługi hotelarskie. Zmiana ta zatem będzie mieć wymowne znaczenie społeczne, gdyż przepis literalnie będzie wskazywać, że szczególnym uzasadnieniem dla realizacji uprawnienia do wydania regulaminu, będzie zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom i nieletnim, przebywającym na terenie obiektu.”

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA)

Zapobieganie zjawisku handlu ludźmi do pracy przymusowej

MSWiA podejmuje działania mające na celu zapobieganie zjawisku handlu ludźmi do pracy przymusowej:

1. W harmonogramie realizacji KPD MSWiA zapisało zadanie upowszechnienia Rekomendacji CM/Rec(2016)3 Komitetu Ministrów Rady Europy dla państw członkowskich dotyczącej praw człowieka i biznesu (przyjętej przez Komitet Ministrów w dniu 2 marca 2016 r. na 1249 posiedzeniu Komitetu Delegatów Ministrów). Rekomendacja została przedstawiona w dniu 7 grudnia 2017 r. podczas spotkania międzyresortowego Zespołu do Spraw Zwalczenia i Zapobiegania Handlowi Ludźmi instytucjom wchodzącym w jego skład, a także instytucjom i organizacjom zaproszonym do prac Zespołu.

2. MSWiA zaplanowało opracowanie analizy zapisów Rekomendacji CM/Rec(2016)3 Komitetu Ministrów Rady Europy do państw członkowskich dotyczącej praw człowieka i biznesu w celu oceny zgodności prawa i praktyki stosowanej w Polsce oraz sformułowania propozycji ewentualnych działań niezbędnych do podjęcia w celu jej wdrożenia. W dniu 20 września 2018 r. MSWiA przekazało do wszystkich członków międzyresortowego Zespołu ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi Rekomendacje z prośbą o odniesienie się do punktów dotyczących poszczególnych resortów odpowiedzialnych za **przeciwdziałanie handlowi ludźmi**. Obecnie trwają prace analityczne. Opracowanie dotyczyć będzie wybranych aspektów takich jak zainicjowanie działań wprowadzających obowiązek informowania o przeciwdziałaniu pracy przymusowej przez pracodawców w sektorze publicznym i prywatnym; podjęcie działań prewencyjnych w celu zapobiegania pracy przymusowej, w tym edukowania i informowania pracodawców; wspieranie zarówno sektora publicznego, jak i prywatnego w zakresie zapobiegania zagrożeniom związanym z pracą przymusową i reagowania na takie zagrożenia; a także weryfikacja, czy zapisy odnoszące się do pracy przymusowej zawarte w art. 115 §22 Kodeksu karnego są wystarczające dla penalizacji zjawiska handlu ludźmi do pracy przymusowej.
3. MSWiA bierze czynny udział w pracach międzyresortowego Zespołu do spraw Zrównoważonego Rozwoju i Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw (Zespół powołany Zarządzeniem Ministra Inwestycji i Rozwoju z dnia 10 maja 2018 r.). W ramach prac wskazanego Zespołu utworzono Grupę Roboczą, której zadaniem będzie realizacja działań w obszarze zwiększania świadomości i podnoszenie standardów przestrzegania praw człowieka w przedsiębiorstwach m. in. z uwzględnieniem zapewnienia skutecznego systemu ochrony i pomocy dla ofiar pracy przymusowej. W 2018 r. miały miejsce 2 posiedzenia członków wyżej wymienionej Grupy Roboczej tj. w dniu 30 sierpnia oraz 2 października, podczas których **podjęto decyzję m.in. o wypracowaniu rekomendacji do zmian prawno-legislacyjnych w zakresie penalizacji pracy przymusowej**.
4. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji współpracuje m.in. z La Stradą, Fundacją Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu oraz Armią Zbawienia. Współpraca z La Stradą polega np. na wspólnych działaniach prewencyjnych (co miesiąc pracownik MSWiA oraz La Strady, przy współpracy z MSZ, prowadzi **szkolenie z zakresu handlu ludźmi dla osób wyjeżdżających na placówki dyplomatyczne** – prezentowane zagadnienia mają na celu podniesienie wiedzy przyszłych konsuli, od których zależy wydanie wizy pracowniczej). W przypadku współpracy z Armią Zbawienia pracownicy MSWiA spotykają się celem omówienia prowadzonego przez Armię Krajowego Punktu Weryfikującego Ofert Pracy dla osób wyjeżdżających za granicę. Projekt ten ma na celu oszacowanie ryzyka ofert pracy bądź konkretnego pracodawcy pod względem bezpieczeństwa oraz uczciwości, tak aby osoby planujące wyjazd nie padły ofiarą handlu ludźmi i pracy przymusowej.
5. **Zagadnienie pracy przymusowej** staje się istotnym tematem poruszonym na posiedzeniach międzyresortowego Zespołu ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi. Na posiedzeniu ww. zespołu, które odbyło się w dniu 12 czerwca 2018 r., temat pracy przymusowej został zatwierdzony do wpisania do tworzonego obecnie nowego Krajowego Planu Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2019-2021.

Ministerstwo Sprawiedliwości (MS)

Regulacje odnoszące się do odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary oraz prace nad projektem ustawy o zmianie ustawy Prawo upadłościowe i niektórych innych ustaw UD 357 dotyczącym upadłości konsumenckiej. Działania edukacyjne.

1. W MS trwają obecnie prace nad nową ustawą o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary. Głównym celem przedmiotowej regulacji jest zwiększenie efektywności narzędzi służących do wymierzenia sankcji podmiotom zbiorowym. Projekt ustawy znajduje się na etapie konsultacji publicznych, uzgodnień i opiniowania.
2. Prowadzone są także prace nad projektem ustawy o zmianie ustawy Prawo upadłościowe i niektórych innych ustaw UD 357 dotyczącym upadłości konsumenckiej, która może wpłynąć na usprawnienie procedur służących oddłużeniu osób nieprowadzących działalności, które znalazły się w stanie niewypłacalności oraz ułatwienie oddłużania osób fizycznych będących przedsiębiorcami, wobec których ogłoszono upadłość. Projekt zawiera przepisy umożliwiające zawarcie układu z wierzycielami, przy wykorzystaniu procedury o zatwierdzanie układu, przewidzianej w ustawie – Prawo restrukturyzacyjne i zarezerwowanej obecnie wyłącznie dla przedsiębiorców. Zawarte w omawianym projekcie zmiany ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej mają na celu rozszerzenie zakresu podmiotowego stosowania ustawy o osoby zamierzające złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości albo inne pismo w prowadzonym wobec nich postępowaniu upadłościowym w trybie upadłości konsumenckiej. Proponowane rozwiązania mają przyspieszyć fazę sądową postępowań związanych z niewypłacalnością osób fizycznych, w tym przede wszystkim osób nieprowadzących działalności gospodarczej.
3. W zakresie działań realizowanych z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego realizowane są przedsięwzięcia wspierające tworzenie i funkcjonowanie centrów mediacji i arbitrażu w sporach między podmiotami gospodarczymi. Działania te dotyczą tworzenia tego typu podmiotów w regionach, w których jeszcze nie funkcjonują oraz standaryzacji działania centrów już istniejących.
4. Realizacja działań edukacyjno-szkoleniowych. W ramach bloku karnego oraz bloku cywilnego programu szkolenia wstępnego aplikantów aplikacji sędziowskiej i prokuratorskiej, prowadzonego uprzednio przez Ośrodek Szkolenia Wstępnego (do końca 2017 roku) oraz obecnie przez Ośrodek Aplikacji Sędziowskiej i Ośrodek Aplikacji Prokuratorskiej (od 2018 roku), poruszane są zagadnienia związane z sądowymi mechanizmami rozpatrywania skarg na naruszenia praw człowieka, w tym w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą, a także zagadnienia dotyczące środków i instrumentów prawnych zawartych w prawie karnym i cywilnym, zarówno materialnym i procesowym, oraz prawie gospodarczym i handlowym, a służące szeroko rozumianej ochronie praw człowieka, także w kontekście prowadzonej działalności gospodarczej (szczegółowy opis szkoleń stanowi Załącznik nr 2 do raportu).

Ministerstwo Spraw Zagranicznych (MSZ)

Problematyka praw człowieka i biznesu w działalności MSZ. Katalog dobrych praktyk dla placówek zagranicznych w zakresie biznesu i praw człowieka.

1. W 2017 r. MSZ zleciło ambasadom RP przygotowanie „Map ryzyka i zagrożeń dla praw człowieka” w kraju/krajach urzędowania oraz propozycji do „Katalogu dobrych praktyk”. Na podstawie opracowań placówek powstał jeden zbiorczy „Katalog dobrych praktyk dla placówek zagranicznych w zakresie biznesu i praw człowieka”, który został przekazany do stosowania według właściwości do wszystkich ambasad RP oraz Konsulatów Generalnych i Instytutów Polskich (Załącznik nr 3 do raportu). Katalog – stanowiący rodzaj wzorca - służy poszczególnym placówkom do wypracowania własnych katalogów, zgodnie z uwarunkowaniami danego kraju urzędowania. Placówki zostały również zobowiązane do wyznaczenia spośród pracowników osoby, która byłaby odpowiedzialna za problematykę biznesu i praw człowieka, w tym przede wszystkim za ciągłą aktualizację zarówno „Mapy ryzyka i zagrożeń dla praw człowieka”, jak i „Katalogu dobrych praktyk ...” a także za szkolenie pracowników placówki w tym zakresie.
2. W Departamencie Współpracy Ekonomicznej MSZ przygotowano projekt *Wytycznych Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie wspierania interesów gospodarczych polskich przedsiębiorców przez placówki zagraniczne oraz współpracy z Polską Agencją Inwestycji i Handlu S.A. i jej zagranicznymi biurami handlowymi*, który zobowiązuje placówki zagraniczne do przestrzegania *Wytycznych ONZ dot. biznesu i praw człowieka*, a także do podejmowania działań informacyjnych wobec przedsiębiorstw odnośnie do zarówno szans, jak i potencjalnych zagrożeń wynikających ze współpracy gospodarczej. Temat „Krajowego Planu Działania na rzecz wdrażania *Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka* na lata 2017-2020” jest sygnalizowany podczas szkoleń organizowanych dla kandydatów do pracy na stanowiskach ds. ekonomicznych w placówkach zagranicznych.
3. Tematyka praw człowieka w biznesie jest również uwzględniona w realizacji zadań z zakresu współpracy rozwojowej MSZ. W 2018 r. odwołanie do *Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka* oraz obowiązek ich stosowania został uwzględniony w dokumencie regulującym zasady wdrażania projektów rozwojowych przez polskie placówki zagraniczne pt. *„Wytyczne dla polskich placówek zagranicznych do realizacji projektów z zakresu współpracy rozwojowej”*. Ponadto, 7 grudnia 2017 r. zostało zorganizowane spotkanie z potencjalnymi oferentami w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2018”, na którym poinformowano o *Wytycznych ONZ* oraz omówiono problematykę praw człowieka w biznesie. Podobne spotkanie zostanie zorganizowane także w kolejnym konkursie rozwojowym na rok 2019, organizowanym przez DWR.
4. MSZ włącza się w działania mające na celu zapobieganie zjawisku handlu ludźmi. Przedstawiciele MSZ biorą udział w posiedzeniach Międzyresortowego Zespołu do Spraw Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi. W ramach cyklicznych szkoleń dla kandydatów na stanowiska konsularne organizowanych przez Departament Konsularny MSZ

realizowany jest, we współpracy z MSWiA z udziałem przedstawicieli organizacji pozarządowej La Strada, moduł szkoleniowy nt. handlu ludźmi. Celem tego szkolenia jest zaznajomienie przyszłej kadry konsularnej z tematyką handlu ludźmi, przekazanie informacji nt. pojawiających się form handlu ludźmi, wskazanie w jaki sposób domniemaną ofiarę tego zjawiska można zidentyfikować i w jaki sposób oraz w jakim zakresie konsul może jej udzielić pomocy. W ramach intranetowego dossier Departamentu Konsularnego MSZ istnieje zakładka, do której bieżący dostęp mają wszyscy konsulowie, zawierająca zbiór najważniejszych aktów prawnych obejmujących wytyczne i przepisy nt. przeciwdziałania handlowi ludźmi. W polskich urzędach konsularnych dostępne są materiały informacyjne dotyczące handlu ludźmi skierowane do potencjalnych ofiar handlu ludźmi. Ulotki przekazywane są również do organizacji polonijnych współpracujących z konsulatami. Działania prewencyjne na rzecz ochrony praw i interesów obywateli RP w państwie przyjmującym obejmują również prowadzoną przez urzędy konsularne aktywność informacyjną na temat zagrożeń, na które narażone są osoby nie znające języków obcych oraz praw i przepisów kraju pobytu. Konsulowie podejmują współpracę z miejscowymi partnerami na rzecz eliminowania przypadków naruszeń praw lub dyskryminacyjnego traktowania obywateli RP i utrzymują stały kontakt z władzami odpowiedzialnymi za walkę z procederem handlu ludźmi (np. National Crime Agency w Wielkiej Brytanii) oraz organizacjami niosącymi pomoc ofiarom zjawiska (np. Salvation Army, Olallo House, Project Bakhita, itd. – Wielka Brytania), a także współpracują ze środowiskami polskimi i polonijnymi (np. w ramach tzw. konsultacyjnych rad polonijnych – Niderlandy). Urzędnicy konsularni uprzedzeni są o konieczności wnikliwego analizowania przedkładanych dokumentów i przeprowadzania wywiadu z wnioskodawcami wizowymi pod kątem potencjalnych zagrożeń związanych z wyjazdem w celu wykonywania pracy w Polsce. Ponadto konsulowie informują właściwe instytucje w Polsce o sytuacji w poszczególnych państwach urzędowania, ostrzegając o nowych zjawiskach i skali problemu. Przez polskie urzędy konsularne organizowane są spotkania i seminaria poświęcone zjawisku handlu ludźmi a polscy konsulowie biorą udział w spotkaniach organizowanych przez organy państw akredytacji i działające tam organizacje i utrzymują bieżący kontakt z oddziałami inspektoratów pracy, służbami strzegącymi porządku publicznego, organizacjami pozarządowymi i fundacjami zajmującymi się tym problemem.

5. Realizowane są działania z zakresu pomocy konsularnej. W oparciu o zapisy ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. Prawo konsularne (Dz.U. z 2017 r. poz. 1545, z późn. zm.) konsulowie mają możliwość podejmowania interwencji i działań na rzecz ochrony interesów i praw obywateli polskich przebywających zagranicą. Jedną z najczęściej stosowanych form pomocy jest pomoc finansowa na powrót do kraju udzielana zgodnie z art. 44 ustawy, czyli po odstąpieniu od warunków związanych z zabezpieczeniem spłaty przyznanej pomocy finansowej (tzw. bezzwrotna pomoc finansowa). W ramach standardowych działań konsulowie wydają poszkodowanym obywatelom paszporty tymczasowe na powrót do kraju oraz organizują niezbędne wsparcie np. w zorganizowaniu bezpiecznego miejsca noclegowego.
6. Problematyka biznesu i praw człowieka w oparciu o Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka została wprowadzona do systemu szkoleń przedwyjazdowych dla kandydatów na szefów placówek zagranicznych oraz wszystkich pozostałych osób przygotowujących się do wyjazdu na placówkę.
7. Decyzją Ministra SZ problematyka biznesu i praw człowieka została uwzględniona w systemie planowania i sprawozdawczości placówek zagranicznych.

KPRM Departament Bezpieczeństwa Narodowego (DBN KPRM)

Ochrona sygnalistów.

DBN KPRM prowadzi prace nad ustawą w sprawie jawności życia publicznego, której projekt zawiera kompleksowe rozwiązania w zakresie ochrony sygnalistów w prawie polskim. Z powodu wielu uwag i propozycji, które zostały zgłoszone do projektu ustawy, zarówno od urzędów państwowych, samorządów, jak i od organizacji i zrzeszeń, projekt jest obecnie analizowany pod kątem uwzględnienia jak największej ilości uwag przy zachowaniu głównych zasad przyświecających tworzeniu ustawy.

Jednocześnie trwają prace nad Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ochrony osób zgłaszających przypadki naruszenia prawa Unii. W tej kwestii Polska zgadza się co do zasady z zaproponowanymi rozwiązaniami, proponuje jednak pewne modyfikacje. Trwają prace nad ostatecznym kształtem Dyrektywy, które powinny być zakończone w pierwszej połowie 2019 r.

KPRM Departament Skarbu Państwa

Spółeczna odpowiedzialność spółek z udziałem Skarbu Państwa.

Obowiązująca od 1 stycznia 2017 r. ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. *o zasadach zarządzania mieniem państwowym*¹² wraz z *przepisami wprowadzającymi*¹³ określiła nowy model wykonywania uprawnień właścicielskich Skarbu Państwa. Zlikwidowany został dział administracji Skarb Państwa, a wraz z nim Ministerstwo Skarbu Państwa. Kompetencje właścicielskie w odniesieniu do spółek z udziałem Skarbu Państwa przejął Prezes Rady Ministrów, który koordynuje również politykę właścicielską państwa oraz dąży do zapewnienia jednolitego sposobu wykonywania praw z akcji należących do Skarbu Państwa, w przypadku ich przekazania innym podmiotom.

W ramach powyższych kompetencji, we wrześniu 2018 r., Prezes Rady Ministrów zatwierdził *Wytyczne dla spółek z udziałem Skarbu Państwa sporządzających sprawozdanie finansowe za rok 2018*, w których jeden z rozdziałów poświęcony został przejrzystości raportowania pozafinansowego, które jest istotnym elementem budującym wiarygodność przedsiębiorstw w obszarze społecznej odpowiedzialności biznesu. Dokument opublikowany został w Biuletynie Informacji Publicznej Kancelarii Prezesa Rady Ministrów oraz przesłany do podmiotów nadzorujących spółki z udziałem Skarbu Państwa.

Obecnie trwają prace nad nowelizacją *ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym*, która umożliwi Prezesowi Rady Ministrów wydawanie dobrych praktyk dla spółek z udziałem Skarbu Państwa m.in. w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu wraz z obowiązkiem przedkładania

¹² Dz.U. z 2018 r. poz. 1182 z późn. zm.

¹³ Dz. U. z 2016 r., poz. 2260

walnemu zgromadzeniu (w spółkach publicznych fakultatywnie organowi nadzorczemu) przez organ zarządzający sprawozdania z ich stosowania razem ze sprawozdaniem organu zarządzającego z działalności spółki za ubiegły rok obrotowy. Obowiązkiem tym objęte będą podmioty, w których Skarb Państwa ma pozycję dominującą.

Wytyczne ONZ w działalności Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A.

Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka są uwzględniane w działalności Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A. (KUKKE) w toku procedury środowiskowej związanej z ubezpieczaniem kredytów i kontraktów eksportowych gwarantowanych przez Skarb Państwa, z okresem spłaty 2 i więcej lat. Stosowane regulacje wewnętrzne, wynikające z *Rekomendacji OECD w sprawie wspólnego podejścia przy analizie środowiskowej i społecznej w kontekście oficjalnie wspieranych kredytów eksportowych* (TAD/ECG(2012)5 z dnia 28 czerwca 2012 r.) zostały przyjęte Uchwałą nr 2/2013 Komitetu Polityki Ubezpieczeń Eksportowych z dnia 6 lutego 2013 r. Tym samym, realizując postanowienia ww. Rekomendacji, KUKKE opublikowała politykę społeczno-środowiskową oraz wdrożyła nową procedurę środowiskową, uwzględniającą szeroko pojętą problematykę praw człowieka, w tym Wytyczne ONZ.

Problematyka przestrzegania praw człowieka w działalności agencji kredytów eksportowych była podnoszona zarówno w toku prac nad Rekomendacją z 2012 r. (modyfikacja dokumentu z 2007 r.), jak też w czasie jej kilkuletniej rewizji, zakończonej przyjęciem aktualnej wersji przez Radę OECD 6 kwietnia 2016 r. Obecna wersja Rekomendacji, oficjalnie opublikowana 7 kwietnia 2016 r. (TAD/ECG(2016)3) w większym stopniu uwzględnia wymogi przestrzegania praw człowieka w procedurze określanej jako należyta staranność w aspekcie społecznym i środowiskowym, np. w toku klasyfikacji przedsięwzięć eksportowych oraz oceny ryzyk.

Dodatkowo w 2017 r. została wprowadzona *Procedura badania i selekcji projektów pod kątem potencjalnego ryzyka łamania praw człowieka*, będącą uzupełnieniem i rozszerzeniem ww. procedury środowiskowej. Przyjęty sposób postępowania ma zapewnić weryfikację i ocenę ewentualnego ryzyka związanego z łamaniem praw człowieka dla poszczególnych projektów inwestycyjnych.

Realizacja założeń *Wytycznych ONZ* w świetle *Rekomendacji OECD* odbywa się w oparciu o stopniowo zdobywane doświadczenia KUKKE w stosowaniu właściwych metod oceny przestrzegania praw człowieka w poszczególnych krajach. Dużą pomocą jest wymiana doświadczeń ze współpracującymi instytucjami oraz w ramach Grupy Roboczej ds. Kredytów Eksportowych (Export Credit Group – ECG).

Państwowa Inspekcja Pracy

W okresie obejmującym rok 2017 oraz I półrocze 2018 r. Państwowa Inspekcja Pracy realizowała wszystkie zadania określone w „Harmonogramie realizacji przez Państwową Inspekcję Pracy postanowień *Krajowego Planu Działania na rzecz wdrażania wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka na lata 2017-2020*”, za wyjątkiem działań, przy których realizacji PIP miała być instytucją współpracującą.

Realizacja zadań kontrolno – nadzorczych

Prowadzenie kontroli w zakresie objętym kompetencjami Państwowej Inspekcji Pracy

W okresie sprawozdawczym Inspekcja przeprowadziła łącznie 124387 **kontroli** (80785 w 2017 r. oraz 43602 w I półroczu 2018 r.).

Poniżej przedstawiono informacje dotyczącą zastosowanych przez inspektorów pracy środków prawnych oraz ich realizacji:

liczba	2017	I półrocze 2018 r.
wniosków wydanych	279328	129755
wniosków zrealizowanych	206535	85211
poleceń wydanych	15224	7029
poleceń zrealizowanych	14710	6800
decyzji w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy wydanych	306010	136922
decyzji w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy zrealizowanych	266889	109529
decyzji płacowych wydanych	6630	3240
decyzji płacowych zrealizowanych	3011	1306

Kontrole obejmowały – choć w różnym stopniu – pełny zakres tematyczny wskazany w harmonogramie, jak również dotyczyły zagadnień włączonych do kompetencji Urzędu już po przyjęciu KPD przez Radę Ministrów, tj. kontroli przestrzegania przepisów ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni (Dz. U. poz. 305, z późn. zm.) w zakresie powierzania pracownikowi lub zatrudnionemu wykonywania pracy w handlu lub wykonywania czynności związanych z handlem w placówkach handlowych.

Rozpatrywanie skarg

W okresie sprawozdawczym do Państwowej Inspekcji Pracy wpłynęło ponad 78 tys. skarg dotyczących naruszania przepisów przez podmioty zatrudniające w ramach stosunku pracy, a także na innej podstawie niż stosunek pracy, m. in. umów cywilnoprawnych (50,5 tys. w 2017 r. oraz ponad 27,5 tys. w I półroczu 2018 r.). Skarżący poruszyli w nich 97,2 tys. problemów w 2017 r. oraz 52,5

tys. problemów w pierwszych 6 miesiącach 2018 r. W ramach rozpatrywania skarg, część z nich była kwalifikowana do przeprowadzenia kontroli, w części poprzestawano na udzieleniu wyjaśnień i informacji (np. w oparciu o wyniki kontroli uprzednio przeprowadzanych w danym podmiocie). Poczynione w toku kontroli ustalenia pozwoliły na potwierdzenie zasadności części przedstawionych zagadnień (40,7% w 2017 r. oraz 33% w pierwszej połowie 2018 r.).

Udzielanie porad technicznych i prawnych

Ważnym elementem działań podejmowanych przez PIP jest udzielanie porad prawnych w zakresie prawa pracy, a także porad technicznych i dotyczących legalności zatrudnienia, jak również porad w celu wspierania równego traktowania obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i państw członkowskich Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, którzy korzystają z prawa do swobodnego przepływu pracowników oraz członków ich rodzin w zakresie:

- a) dostępu do zatrudnienia,
- b) warunków zatrudnienia i pracy, w szczególności w odniesieniu do wynagrodzenia, rozwiązania umowy, bezpieczeństwa i higieny pracy oraz, w przypadku utraty pracy, powrotu do pracy lub ponownego zatrudnienia,
- c) dostępu do przywilejów socjalnych i podatkowych,
- d) zasad członkostwa w związkach zawodowych oraz korzystania z czynnego i biernego prawa wyborczego do przedstawicielstw pracowniczych, w tym organów związków zawodowych i rad pracowników,
- e) dostępu do szkoleń,
- f) dostępu do zasobów mieszkaniowych,
- g) dostępu do kształcenia, nauki zawodu oraz szkolenia zawodowego dla dzieci pracowników,
- h) pomocy udzielanej przez urzędy pracy.

W 2017 r. udzielono 906,3 tys. porad, zaś w pierwszych 6 miesiącach 2018 r. 292,5 tys. Głównymi odbiorcami tego rodzaju działalności są pracownicy.

Udział organów PIP w uzyskiwaniu przez pracodawców statusu pracodawcy prowadzącego zakład pracy chronionej lub zakład aktywności zawodowej oraz opiniowanie przystosowania stanowisk pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych

W okresie sprawozdawczym organy Państwowej Inspekcji Pracy wydawały postanowienia wyrażające opinię o przystosowaniu stanowiska pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych i decyzje w sprawach związanych z uzyskiwaniem statusu zakładu pracy chronionej i zakładu aktywności zawodowej. W tym czasie wydano:

- **50 opinii** (decyzji) stwierdzających, czy obiekty i pomieszczenia użytkowane przez pracodawcę ubiegającego się o **nadanie statusu zakładu pracy chronionej** odpowiadają przepisom i zasadom bezpieczeństwa i higieny pracy oraz uwzględniają potrzeby osób niepełnosprawnych w zakresie przystosowania stanowisk pracy, pomieszczeń higienicznosanitarnych i ciągów komunikacyjnych oraz spełniają wymagania dostępności do nich na podstawie art. 28 ust.2 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych; nie było opinii negatywnych,

- **304 opinie** (decyzje) stwierdzające, czy obiekty i pomieszczenia użytkowane przez pracodawcę posiadającego status zakładu pracy chronionej, a ubiegającego się o jego **nadanie w innych miejscach prowadzenia działalności niż dotychczasowe (rozszerzenie statusu na kolejne jednostki organizacyjne)**, odpowiadają przepisom i zasadom bezpieczeństwa i higieny pracy oraz uwzględniają potrzeby osób niepełnosprawnych w zakresie przystosowania stanowisk pracy, pomieszczeń higienicznosanitarnych i ciągów komunikacyjnych oraz spełniają wymagania dostępności do nich na podstawie art. 28 ust.2 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, w tym **3 negatywne**,
- **9 opinii** (decyzji) stwierdzających czy obiekty i pomieszczenia użytkowane przez organizatora ubiegającego się o **nadanie statusu zakładu aktywności zawodowej** odpowiadają przepisom i zasadom bezpieczeństwa i higieny pracy oraz uwzględniają potrzeby osób niepełnosprawnych w zakresie przystosowania stanowisk pracy, pomieszczeń higienicznosanitarnych i ciągów komunikacyjnych oraz spełniają wymagania dostępności do nich na podstawie art.29 ust.1 pkt 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych; nie było opinii negatywnych,
- **31 opinii** (decyzji) stwierdzających czy obiekty i pomieszczenia użytkowane przez organizatora posiadającego status zakładu aktywności zawodowej, a ubiegającego się o jego **nadanie w innych miejscach prowadzenia działalności niż dotychczasowe (rozszerzenie statusu na kolejne jednostki organizacyjne)**, odpowiadają przepisom i zasadom bezpieczeństwa i higieny pracy oraz uwzględniają potrzeby osób niepełnosprawnych w zakresie przystosowania stanowisk pracy, pomieszczeń higienicznosanitarnych i ciągów komunikacyjnych oraz spełniają wymagania dostępności do nich na podstawie art. 29 ust.1 pkt 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych; nie było opinii negatywnych,
- **3 opinie** (postanowienia) odpowiednio o **przystosowaniu lub o spełnieniu warunków bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowisku pracy** lub adaptowanych pomieszczeniach zakładu pracy na podstawie **art. 26 ust. 6** ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych; nie było opinii negatywnych,
- **856 opinii** (postanowień) odpowiednio o **przystosowaniu do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osoby zatrudnionej na wyposażonym stanowisku pracy lub o spełnieniu warunków bezpieczeństwa i higieny pracy** na tym stanowisku na podstawie art. 26e ust.5 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, w tym **20 negatywnych**.

Realizacja przepisów o delegowaniu pracowników

Na podstawie przepisów *ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o delegowaniu pracowników w ramach świadczenia usług* do zadań Państwowej Inspekcji Pracy należą między innymi:

- współpraca z organami właściwymi innych państw członkowskich UE/EOG i Szwajcarii, odpowiedzialnymi za nadzór i kontrolę warunków pracy i zatrudnienia pracowników, w szczególności w ramach wymiany informacji w sprawach dotyczących delegowania. Realizowana jest za pośrednictwem Elektronicznego Systemu Wymiany Informacji na Rynku Wewnętrznym – IMI, obsługiwanego przez pracowników Głównego Inspektoratu Pracy, w strukturach którego funkcjonuje biuro łącznikowe (liaison office);
- powiadamianie pracodawcy delegującego pracownika z terytorium RP o nałożeniu na niego administracyjnej kary pieniężnej lub grzywny administracyjnej w związku z nieprzebrzeganiem przepisów prawa kraju oddelegowania;

- powiadamianie pracodawcy delegującego pracownika z terytorium RP o wszczęciu wobec niego postępowania egzekucyjnego administracyjnej kary pieniężnej lub grzywny administracyjnej nałożonej przez uprawnioną instytucję kraju oddelegowania w związku z nieprzestrzeganiem przepisów kraju oddelegowania;
- prowadzenie strony internetowej z informacjami o zasadach i warunkach delegowania pracowników na terytorium RP;
- odbieranie od pracodawcy delegującego pracownika na terytorium RP oświadczenia o delegowaniu pracownika oraz zawiadomienia o zmianie informacji zawartych w oświadczeniu o delegowaniu pracownika;
- kontrola dopełnienia przez pracodawców delegujących obowiązków informacyjnych wobec Państwowej Inspekcji Pracy oraz kontrola warunków zatrudnienia pracowników delegowanych na terytorium RP.

W 2017 r. wymiana informacji z organami właściwymi innych krajów objęła 466 spraw – o blisko 70% więcej niż w 2016 r. (w I półroczu 2018 r. – 254 sprawy), w tym 423 (w I półroczu 2018 r. – 239) to wnioski innych państw członkowskich, kierowane do PIP z prośbą o dokonanie ustaleń dotyczących polskich firm delegujących pracowników do czasowego wykonywania pracy w innych krajach europejskich. W pozostałych przypadkach są to wnioski kierowane przez PIP do biur łącznikowych w innych krajach członkowskich, w związku z podejrzeniem nieprzestrzegania przez polskich pracodawców delegujących przepisów kraju przyjmującego. Dokonanie ustaleń na potrzeby otrzymanych i wysyłanych wniosków w większości przypadków wymagało przeprowadzenia kontroli Państwowej Inspekcji Pracy.

Inspektorzy pracy przeprowadzili 243 kontrole w zakresie problematyki delegowania pracowników z terytorium RP (w I półroczu 2018 r. – 93 kontrole). W większości przypadków czynności kontrolne prowadzone były na wniosek zagranicznych organów właściwych, co piątą kontrolę podjęto w następstwie skarg pracowników delegowanych. Zagadnienia, które kontrolowała PIP, wynikały z treści wniosków właściwych organów innych państw członkowskich. Tylko w nielicznych przypadkach odpowiedzi na pytania zawarte we wnioskach udzielane były wyłącznie na podstawie danych zgromadzonych w zasobach PIP i w publicznych rejestrach (CEiDG, KRS, KRAZ), a także na podstawie informacji pozyskanych z ZUS czy od organów skarbowych. Państwowa Inspekcja Pracy nie jest uprawniona do egzekwowania na rzecz polskich pracowników delegowanych do czasowego wykonywania pracy w innych krajach obowiązków pracodawców, które wynikają z regulacji prawnych kraju przyjmującego. Ustalenia poczynione przez inspektorów pracy w Polsce są natomiast podstawą do dokonania rozstrzygnięć i podjęcia decyzji przez właściwe organy kraju oddelegowania. Wymiana informacji za pośrednictwem systemu IMI poprzedzona dokonaniem stosownych ustaleń zarówno w kraju przyjmującym jak i delegującym umożliwia zapewnienie pracownikom świadczącym pracę na styku dwóch różnych systemów prawnych należytego poziomu ochrony.

System IMI, mocą art. 9 ust. 4 *ustawy o delegowaniu pracowników w ramach świadczenia usług*, został także ustanowiony narzędziem współpracy organów właściwych w sprawach dotyczących powiadamiania pracodawcy delegującego pracownika z terytorium RP o decyzji właściwego organu zagranicznego nakładającej na tego pracodawcę karę administracyjną lub grzywnę oraz w sprawach dotyczących egzekucji tych kar i grzywien.

W analizowanym okresie (2017 r. i I półroczu 2018 r.), w związku z naruszeniem przepisów dotyczących delegowania pracowników, do Państwowej Inspekcji Pracy przekazano:

- 22 wnioski o powiadomienie pracodawcy delegującego pracownika z terytorium RP o decyzji w sprawie nałożenia administracyjnej kary pieniężnej lub grzywny administracyjnej (z Austrii, Belgii i Słowacji),

- 11 wniosków o egzekucję administracyjnej kary pieniężnej lub grzywny administracyjnej nałożonej na pracodawcę delegującego pracownika z terytorium RP (z Austrii, Holandii, Szwecji i Islandii).

Naruszenia wskazane w decyzjach zagranicznych służb kontrolnych popełniane przez polskich pracodawców delegujących dotyczyły niedopełnienia wymogów administracyjnych związanych z powiadomieniem właściwych instytucji o fakcie delegowania pracowników na terytorium danego państwa, nieokazaniem dokumentów na potrzeby kontroli, nieprzestrzeganiem przepisów z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, niezapewnieniem minimalnego wynagrodzenia oraz należności za pracę w godzinach nadliczbowych zgodnie z regulacjami kraju przyjmującego oraz naruszaniem przepisów o zatrudnieniu pracowników tymczasowych.

Zgodnie z postanowieniami przywołanej powyżej ustawy Państwowa Inspekcja Pracy odpowiedzialna jest także za prowadzenie jednej oficjalnej strony internetowej o warunkach i zasadach delegowania pracowników na terytorium RP. W 2016 r. przy współpracy z Ministerstwem Rozwoju w serwisie dla przedsiębiorców (www.biznes.gov.pl) przygotowano informacje na temat praw pracowników delegowanych, obowiązków pracodawców delegujących, w tym także opis procedury składania oświadczenia o delegowaniu pracownika na terytorium RP oraz zawiadomienia o zmianie danych zawartych w ww. oświadczeniu wraz z niezbędnymi formularzami.

Niezależnie, w ramach działalności PIP w obszarze poradnictwa prawnego, w ramach uruchomionej infolinii udzielane są także bezpłatne porady eksperckie w sprawach dotyczących delegowania pracowników w ramach świadczenia usług. Porady w tym zakresie udzielane są także w odpowiedzi na zapytania pisemne kierowane zarówno do Głównego Inspektoratu Pracy, jak i do jednostek terytorialnych PIP.

Do nowych zadań PIP wskazanych w ustawie należy przyjmowanie od przedsiębiorców zagranicznych oświadczeń o oddelegowaniu pracowników na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W 2017 r. do Państwowej Inspekcji Pracy wpłynęło 1,9 tys. oświadczeń przekazanych przez 748 zagranicznych pracodawców delegujących z 62 państw. Zgłoszono fakt delegowania 7,4 tys. pracowników. W I półroczu 2018 r. do PIP przekazano 1,8 tys. oświadczeń, informujących o delegowaniu 6 tys. pracowników, przez 613 pracodawców zagranicznych z 48 państw, w tym 476 pracowników delegowanych z 25 państw członkowskich.

Na podstawie *ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o delegowaniu pracowników w ramach świadczenia usług* PIP realizuje także zadania kontrolno-nadzorcze w sprawach dotyczących delegowania pracowników na terytorium RP, które obejmują:

- kontrolę prawidłowości delegowania pracowników na terytorium RP;
- kontrolę zapewnienia pracownikom oddelegowanym na terytorium RP warunków zatrudnienia nie mniej korzystnych niż wynikające z Kodeksu pracy i innych przepisów regulujących prawa pracowników, w zakresie wskazanym w ustawie.

W 2017 r. inspektorzy pracy przeprowadzili 97 kontroli pracodawców delegujących pracowników na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (w I półroczu 2018 r. – 35), którymi objęto pracowników z 27 państw. Naruszenia przepisów stwierdzono w 79% podmiotów zagranicznych objętych kontrolą, w tym w ponad 60% podmiotów stwierdzono wykroczenia (w 2017 r. – 129, w I półroczu 2018 r. - 34), w wyniku których wszczęto postępowania wobec 82 sprawców (w 2017 r. – 61, w I półroczu 2018 r. - 21). Do najczęściej ujawnianych naruszeń przepisów zaliczyć należy:

- niezłożenie do PIP oświadczenia zawierającego informacje, o których mowa w art. 24 ust. 3 *ustawy o delegowaniu pracowników w ramach świadczenia usług*;

- nieprawidłowości w zakresie rekompensowania pracownikom delegowanym pracy świadczonej w godzinach nadliczbowych;
- niezapewnienie pracownikom wymaganej liczby godzin odpoczynku dobowego i tygodniowego;
- naruszenia w sferze bezpieczeństwa i higieny pracy, w szczególności dotyczące szkoleń bhp oraz profilaktycznych badań lekarskich;
- nieprzechowywanie na terytorium RP dokumentów, o których mowa w art. 25 *ustawy o delegowaniu pracowników w ramach świadczenia usług*, a także nieokazywanie ich na żądanie inspektora pracy.

Działania PIP w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi

Uczestnictwo w posiedzeniach międzyresortowego Zespołu do Spraw Zwalczenia i Zapobiegania Handlowi Ludźmi.

W okresie od 1 stycznia 2017 r. do 30 czerwca 2018 r. odbyły się 3 spotkania międzyresortowego Zespołu do Spraw Zwalczenia i Zapobiegania Handlowi Ludźmi, w których uczestniczył także przedstawiciel PIP (20.02.2017 r. i 7.12.2017 r. oraz 12.06.2018 r.).

Realizacja zadań przewidzianych w Krajowym Planie Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi i przedłożenie sprawozdania z ich realizacji do MSWiA

W okresie od 1 stycznia 2017 r. do 30 czerwca 2018 r. Państwowa Inspekcja Pracy realizowała zadania przewidziane w Krajowym Planie Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2016-2018. Sprawozdanie z realizacji zadań realizowanych przez Państwową Inspekcję Pracy w obszarze zwalczania i przeciwdziałania handlowi ludźmi, w tym do pracy przymusowej zostało przekazane do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, pismem Głównego Inspektora Pracy z dnia 5 lutego 2018 r., znak: GNL-435-072-5-2/18. W ramach realizacji Krajowego Planu Działań oraz poza planem, podejmowane były między innymi następujące inicjatywy:

- spotkanie przedstawicieli Państwowej Inspekcji Pracy i Straży Granicznej w dniach 5-7 kwietnia 2017 r. w ramach projektu „Współpraca i kompetencja kluczem do skutecznej walki z handlem ludźmi”, realizowanego przez Międzynarodową Organizację ds. Migracji we współpracy z Komendą Główną Straży Granicznej;
- spotkania w dniach 1 marca 2017 r. i 8 listopada 2017 r. z przedstawicielami organizacji La Strada poświęcone m.in. działaniom PIP podejmowanym w stosunku do pracowników migrujących oraz spotkanie konsultacyjne w związku z planowanym przez Fundację projektem ukierunkowanym na wykrywanie pracodawców powierzających innym osobom pracę w warunkach przymusowych;
- działania 3 jednostek terenowych PIP (Bydgoszcz, Katowice, Warszawa) podejmowane w ramach tzw. Dnia Wspólnej Akcji w celu przeciwdziałania wykorzystaniu w pracy (Joint Action Day). Inspekcja Pracy uczestniczyła w ww. działaniach na wniosek i we współpracy z organami Policji, realizując kontrole legalności zatrudnienia na podstawie sygnałów o nielegalnym zatrudnieniu znacznej liczby cudzoziemców;

- trening (7-8 września 2017 r.) pt. „Rola instytucji państwowych i innych podmiotów w identyfikowaniu i zwalczaniu pracy przymusowej”, w ramach którego przedstawiciel PIP przekazał uczestniczkom treningu informacje na temat procedury składania skarg do Państwowej Inspekcji Pracy;
- konferencja pt. „Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka - realizacja Krajowego Planu Działania” z udziałem przedstawiciela PIP, który biorąc udział w panelu poświęconym współczesnym aspektom problematyki zakazu pracy przymusowej, przedstawił informacje o kontrolach oraz o identyfikacji ofiar handlu ludźmi, w tym do pracy przymusowej w ramach działań kontrolno-nadzorczych PIP;
- odprawa służbowa Wydziału do walki z Handlem Ludźmi Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji w dniach 11-13 października 2017 r. w Poroninie, w ramach której zorganizowano warsztaty szkoleniowe pt. Praktyczne aspekty zwalczania przestępstwa handlu ludźmi i przestępstw z nim powiązanych. Przedstawiciel PIP przekazał informacje na temat kontroli legalności zatrudnienia i wykonywania innej pracy przez cudzoziemców, w szczególności obywateli Ukrainy;
- spotkanie robocze w Głównym Inspektoracie Pracy w kwietniu 2018 r. z przedstawicielem Centralnego Biura Śledczego Policji, poświęcone problematyce pracy przymusowej i zatrudniania cudzoziemców poprzez agencje pracy tymczasowej.

Uczestnictwo w pracach Zespołów Wojewódzkich ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi

Inspektorzy pracy z okręgowych inspektoratów pracy uczestniczyli w pracach Wojewódzkich Zespołów ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi powołanych przy wojewodach. Zespoły stanowią forum wymiany poglądów i doświadczeń, w ramach którego, na poziomie regionalnym, omawiane są i dyskutowane działania podejmowane przez przedstawicieli różnych instytucji w zakresie zapobiegania i zwalczania handlu ludźmi, w tym do pracy przymusowej. Dzięki pracom Zespołów możliwa jest także ściślejsza współpraca oraz koordynacja działań różnych służb, w zakresie działania których pozostają ww. zagadnienia. Poniżej przykładowe działania PIP realizowane w ramach działań ww. Zespołów:

- 12 czerwca 2018 r. w Gdyni, rozstrzygnięcie konkursu plastycznego dla młodzieży pt. „Stop handlowi ludźmi” połączone z projekcją filmu „Urowadzona” i panelem dyskusyjnym. Wydarzenie z udziałem przedstawicieli wojewody pomorskiego, samorządu, instytucji oświatowych i PIP;
- cykl konferencji powiatowych organizowanych w miastach woj. świętokrzyskiego w ramach inicjatywy „Świętokrzyskie przeciwko handlowi ludźmi”, ukierunkowanych m.in. na podniesienie świadomości studentów i absolwentów szkół średnich w zakresie zagrożeń związanych z wykonywaniem pracy sezonowej za granicą i poszukiwaniem zatrudnienia. W 2017 r. konferencje zorganizowano w powiatach: koneckim, kieleckim, skarżyskim, pińczowskim, staszowskim. W ramach konferencji emitowano spoty i filmy dotyczące problematyki handlu ludźmi oraz dystrybuowano materiały przygotowane przez MSWiA (płyta CD i komiks pt. „Nie jesteś na sprzedaż”). W konferencjach uczestniczyło około 1300 osób, a na bazie ankiet przekazywanych uczestnikom opracowano raport dotyczący świadomości młodych ludzi w zakresie zagrożeń handlem ludźmi i pracą przymusową. Ponadto w powiecie jędrzejowskim zrealizowano w 2017 r. cykl 10 spotkań informacyjno-edukacyjnych dla młodzieży z udziałem przedstawicieli Policji, PUP, PCPR w zakresie zagrożeń pracą przymusową i niebezpieczeństw związanych z wykonywaniem pracy za granicą.

Podnoszenie kwalifikacji kadry inspektorskiej zaangażowanej w działania dotyczące problematyki zwalczania handlu ludźmi do pracy przymusowej, szkolenia doskonalące w OS PIP

Szkolenia doskonalące dla kadry inspektorskiej w zakresie problematyki handlu ludźmi organizowane były zgodnie z Centralnym Planem Szkoleń zatwierdzonym przez Kierownictwo PIP. W roku 2017 szkolenie wewnętrzne z ww. problematyki zostało zorganizowane w dniach 26-27 czerwca 2017 r. w OS PIP im. Jana Rosnera we Wrocławiu, a w 2018 r. w dniach 2-3 lipca 2018 r. Szkolenia dedykowane były pracownikom PIP, którzy w działalności kontrolno-nadzorczej lub w ramach realizacji zadań z zakresu poradnictwa prawnego mogą zetknąć się z problemem pracy przymusowej. W szkoleniach uczestniczyło łącznie 59 osób. W programie szkolenia uwzględniono wystąpienia przedstawicieli Policji, Straży Granicznej, La Strady, Prokuratury, MSWiA i Inspekcji Pracy czyli instytucji, które zaangażowane są w działania na rzecz przeciwdziałania i zwalczania handlu ludźmi, w tym do pracy przymusowej.

Realizacja kampanii informacyjno-edukacyjnej „Pracuję legalnie” w latach 2017 – 2019

Kampania internetowa 2017

Głównym celem kampanii internetowej było dotarcie z przekazem do grup docelowych – pracodawców i pracowników za pośrednictwem odpowiednio dobranych narzędzi reklamy internetowej, a także maksymalizacja wizyt na stronie kampanii www.prawawpracy.pl. Działania adresowane do pracodawców zostały skierowane do osób prowadzących działalność w takich branżach jak: budownictwo, handel i naprawy, przetwórstwo przemysłowe, usługi administrowania i działalność wspomagająca oraz zakwaterowanie i usługi gastronomiczne. W branżach tych PIP odnotowuje najwięcej nieprawidłowości w obszarze legalności zatrudnienia. Natomiast kampania dla pracowników zaadresowana została do osób w wieku 18 – 65 lat pracujących w ww. branżach. Działania w internecie były prowadzone od 23 października do 19 listopada 2017 r. z wykorzystaniem następujących narzędzi:

- promocja przekazu na ogólnopolskim portalu informacyjnym www.wp.pl,
- emisja bannerów kampanii na 9 serwisach adresowanych do pracodawców z branży budowlanej oraz e-mailing do 11,4 tys. użytkowników serwisu www.wykonawca.pl,
- emisja bannerów kampanii na 5 serwisach adresowanych do pracodawców z branży handel i naprawy oraz 3-krotna wysyłka newslettera z informacją o kampanii do 22 tys. zarejestrowanych użytkowników portalu www.wiadomoscihandlowe.pl, a także e-mailing do 7,5 tys. zarejestrowanych użytkowników z grupy *handel* na portalu www.egospodarka.pl,
- emisja bannerów kampanii na 5 serwisach adresowanych do pracodawców z branży „przetwórstwo przemysłowe” oraz e-mailing do 7,5 tys. zarejestrowanych użytkowników z grupy *przemysł* na portalu www.egospodarka.pl,
- emisja bannerów kampanii na 5 serwisach adresowanych do pracodawców z branży zakwaterowanie i usługi gastronomiczne oraz e-mailing do 17,9 tys. użytkowników serwisu www.restauracje-catering.pl,

- emisja bannerów kampanii na 3 serwisach adresowanych do pracodawców zajmujących się usługami administrowania i działalnością wspierającą oraz e-mailing do 8,7 tys. użytkowników serwisu www.hrstandard.pl,
- promocja kampanii za pomocą wyszukiwarki internetowej Google,
- dodatkowa promocja na 15 portalach internetowych, w tym portalach informacyjnych, sportowych, ogłoszeniowych.

Ogółem w kampanii zrealizowano **8,7 miliona odsłon wszystkich formatów reklamowych** i osiągnięto **23,4 tys. kliknięć przekierowujących na stronę kampanii**.

Przygotowanie publikacji wspierających kampanię

Na potrzeby realizacji kampanii zostały przygotowane publikacje o tematyce prawa i legalności zatrudnienia zarówno dla pracodawców, jak i pracowników. Nakładem PIP ukazały się broszury o charakterze poradników, ulotki oraz karty informacyjne dotyczące bezpiecznej pracy w budownictwie. Poradnik pt.: „Pracujesz w Polsce. Pracuj legalnie!”, 7 ulotek oraz 5 kart zostało przetłumaczonych na język ukraiński. W sumie w 2018 r. wydano **22 publikacje** wspierające kampanię w łącznym nakładzie **245 tys. egzemplarzy**, z czego **95 tys. w języku ukraińskim**. Wszystkie wydawnictwa wspierające kampanię są dystrybuowane bezpłatnie przez Państwową Inspekcję Pracy i Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Można je również pobrać ze strony internetowej kampanii www.prawawpracy.pl oraz ze strony Państwowej Inspekcji Pracy www.pip.gov.pl.

Produkcja kilkuminutowych filmów stanowiących świadectwo ludzkie

Na zlecenie Państwowej Inspekcji Pracy (projekt w trakcie realizacji) powstanie **pięć filmów dotyczących legalności zatrudnienia**, stanowiących świadectwa pracowników, w tym obywateli Ukrainy, oraz pracodawców na temat korzyści wynikających z legalnego podejmowania pracy i zatrudniania na terenie Polski, a także zagrożeń i konsekwencji związanych z podejmowaniem pracy nielegalnej. Filmy zostaną wykorzystane jako narzędzie promujące treści kampanii i w założeniu mają być materiałem kształtującym pozytywne postawy pracowników i pracodawców w obszarze powierzenia i podejmowania legalnej pracy. Filmy będą również prezentowane jako materiał wspomagający szkolenia dla pracodawców i pracowników, a także wykorzystywane jako materiał multimedialny na stronie internetowej kampanii www.prawawpracy.pl, www.pip.gov.pl, w wybranych internetowych mediach społecznościowych oraz na nośnikach reklamy zewnętrznej (m.in. w oddziałach Zakładu Ubezpieczeń Społecznych).

Szkolenia/seminaria dla pracodawców z tematyki dotyczącej legalności zatrudnienia

Od początku 2018 r. do września 2018 r. zorganizowano 94 szkolenia, w których uczestniczyło 1617 pracodawców i przedsiębiorców, 178 pracowników, 361 rolników indywidualnych oraz 171 przedstawicieli organizacji związkowych. Ponadto odbyło się 225 wydarzeń mających na celu popularyzację zagadnień kampanii. Szkolenia i seminaria dla pracodawców z tematyki dotyczącej legalności zatrudnienia będą realizowane również w 2019 r. Na stronie kampanii www.prawawpracy.pl w zakładce „Szkolenia” dostępne są aktualne informacje nt. bezpłatnych szkoleń dla pracowników i pracodawców realizowanych przez okręgowe inspektoraty pracy (temat, terminy, miejsce).

Kampania internetowa 2018 r.

Podobnie jak w 2017 r. głównym celem kampanii internetowej było dotarcie z przekazem do grup docelowych kampanii – pracodawców i pracowników za pośrednictwem odpowiednio dobranych narzędzi reklamy internetowej, a także maksymalizacja wizyt na stronie kampanii www.prawawpracy.pl. Działania skierowane zostały do tych samych grup, do których adresowano kampanię w 2017 r. Działania w internecie były prowadzone od 29 czerwca do 22 lipca 2018 r. W wyniku kampanii osiągnięto następujące wskaźniki:

- **3 962 560** odsłon i **12 383** kliknięcia na portalach branżowych (budownictwo, handel i naprawy, administrowanie i działalność wspierająca, przetwórstwo przemysłowe, zakwaterowanie i usługi gastronomiczne);
- **23 573 120** odsłon i **73 666** kliknięć w wyszukiwarce internetowej;
- **151 129** wysyłek newsletterów zrealizowanych do grupy pracodawców;
- **2 498 534** odsłony i **6 532** kliknięcia na 25 portalach dodatkowych.

Uruchomienie strony internetowej kampanii

We wrześniu 2017 r. została uruchomiona strona internetowa kampanii „Pracuję legalnie” www.prawawpracy.pl. Na stronie tej znajdują się m.in.: informacje o celach i założeniach kampanii, terminy bezpłatnych szkoleń dla pracowników i pracodawców realizowanych przez okręgowe inspektoraty pracy, materiały merytoryczne przygotowane przez Państwową Inspekcję Pracy, publikacje tematyczne zarówno w języku polskim, jak i ukraińskim, odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania dot. legalności zatrudnienia, materiały graficzne kampanii do pobrania. Ponadto, na stronach internetowych partnerów kampanii oraz organizacji i firm wspierających projekt, zostały zamieszczone bannery kampanii kierujące do strony www.prawawpracy.pl. Treści strony można również odbierać na smartfonach.

Konferencja tematyczna rozpoczynająca kampanię „Pracuję legalnie” (Lublin)

Konferencja tematyczna inaugurująca kampanię „Pracuję legalnie” została zorganizowana 20 września 2017 r. przez Główny Inspektorat Pracy we współpracy z Okręgowym Inspektoratem Pracy w Lublinie. Podczas konferencji zostały przedstawione szeroko rozumiane zagadnienia legalności zatrudnienia, a także cele i założenia kampanii.

W spotkaniu udział wzięli m.in. przedstawiciele Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (partnera strategicznego kampanii), a także związków zawodowych, inspektorzy pracy z całej Polski. Uczestniczyli w niej również przedstawiciele środowisk reprezentujących pracodawców, urzędów współpracujących z inspekcją pracy, służb mundurowych i instytucji działających na terenie województwa lubelskiego (m.in. Konsulatu Generalnego Ukrainy w Lublinie, Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego, powiatowych urzędów pracy, Nadbużańskiego Oddziału Straży Granicznej w Chełmie, Komendy Wojewódzkiej Policji w Lublinie, Kuratorium Oświaty w Lublinie), a także lokalne media.

Działania z tematyki dotyczącej legalności zatrudnienia realizowane w okręgowych inspektoratach pracy

Działania związane z kampanią „Pracuję legalnie” prowadzono zarówno na poziomie centralnym, jak i w **okręgowych inspektoratach pracy**. W 2017 r. w całym kraju zorganizowano **75 szkoleń**, mających na celu edukację grup docelowych kampanii, w trakcie których **przeszkolono 2 691 osób**, w tym m.in. 1 747 pracodawców i przedsiębiorców, 259 rolników indywidualnych, 100 przedstawicieli samorządu terytorialnego. Tematykę kampanii promowano na **27 konferencjach i seminariach**, których organizatorem lub uczestnikiem była Państwowa Inspekcja Pracy, a także podczas targów, dni otwartych i wydarzeń organizowanych w miejscach publicznych. Ogółem zorganizowano **36 stoisk i punktów informacyjnych**, na których odwiedzający mogli nieodpłatnie uzyskać poradę i otrzymać publikacje z zakresu prawa pracy. W 2017 r. **36 informacji** dotyczących tematyki legalności zatrudnienia zostało wyemitowanych i opublikowanych w **telewizji, radiu, prasie i internecie**. Do odbiorców końcowych trafiło **6 365** egzemplarzy bezpłatnych wydawnictw Państwowej Inspekcji Pracy. Podobne działania prowadzone są w 2018 r. i zostały zaplanowane na kolejny rok.

Emisja spotów radiowych adresowanych do pracodawców i pracowników

Dwa 30-sekundowe spoty radiowe – jeden adresowany do pracowników, a drugi do pracodawców - przygotowane przez Państwową Inspekcją Pracy w 2017 r., emitowane były z budżetu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w okresie od 24 listopada do 11 grudnia 2017 r. Spoty wyemitowano w rozgłośniach publicznych: w Polskim Radiu Programie 1 i Polskim Radiu Programie 3 oraz w RMF FM - ogólnopolskiej komercyjnej stacji radiowej o największym zasięgu w Polsce. Łącznie w okresie kampanii zrealizowano **240 emisji**, w tym 160 skierowanych do pracodawców i 80 do pracowników. W spotach promowano m.in. stronę internetową kampanii www.prawawpracy.pl.

Promocja przekazu kampanii w prasie lokalnej

W 2018 r. treści kampanii „Pracuję legalnie” były promowane w prasie lokalnej. Kampania została zrealizowana w dwóch edycjach. Za każdym razem przygotowano **4-stronicową wkładkę tematyczną**, która ukazała się w **112 tytułach prasy lokalnej** wydawanych w **743 gminach**:

- w lipcu 2018 r. – adresatami przekazu byli pracownicy. Materiał merytoryczny, przygotowany w przystępny dla czytelnika sposób, dotyczył legalności zatrudnienia i ubezpieczeń społecznych. Zawierał m.in. podstawowe informacje z zakresu prawa pracy, a także informacje o tym, gdzie pracownik mógł skorzystać z bezpłatnej pomocy Państwowej Inspekcji Pracy;
- we wrześniu 2018 r. - adresatami byli pracodawcy, zatrudniający cudzoziemców. W materiale znalazły się m.in. informacje, jak legalnie zatrudniać cudzoziemców, jakie są konsekwencje nielegalnego zatrudniania obcokrajowców, obowiązki pracodawcy w świetle ubezpieczeń społecznych oraz jak i gdzie skorzystać z pomocy Państwowej Inspekcji Pracy.

Dodatkowo w czasie trwania kampanii w okręgowych inspektoratach pracy udzielano porad prawnych, organizowano dyżury telefoniczne w redakcjach gazet, inspirowano artykuły o tematyce związanej z legalnością zatrudnienia.

Emisja spotów radiowych adresowanych do pracodawców i pracowników

W 2018 r. kampania radiowa z wykorzystaniem spotów przygotowanych w 2017 r. została przeprowadzona w czerwcu i sfinansowana ze środków Państwowej Inspekcji Pracy. Emisje realizowane były na antenach publicznej rozgłośni Polskie Radio Program 1 oraz w ogólnopolskich stacjach komercyjnych RMF FM i Radio ZET. Promocja przekazu kampanii została uzupełniona o emisję spotów w lokalnych stacjach radiowych – m.in. Radio Złote Przeboje, Radio Pogoda, Radio Plus, Radio ESKA, Rock Radio, a także lokalnych rozgłośniach Polskiego Radia. Ogółem w okresie trwania kampanii radiowej wyemitowano **3 756 spotów**, z czego **1 878 adresowanych było do pracowników**.

Program edukacyjny „Kultura bezpieczeństwa”

Rekrutacja szkół oraz nauczycieli

Od ponad 10 lat Państwowa Inspekcja Pracy realizuje w szkołach ponadgimnazjalnych i wyższych program edukacyjny „Kultura bezpieczeństwa”, kształtujący pożądane postawy wśród przyszłych zatrudnionych i pracodawców. Celem programu jest popularyzacja wiedzy o zagrożeniach zawodowych, które mogą wystąpić w miejscu pracy oraz o prawie pracy, określającym prawa i obowiązki obu stron stosunku pracy.

Partnerami PIP przy realizacji programu są: kuratoria oświaty, samorządy, partnerzy społeczni i ochotnicze hufce pracy. Program inauguruje szkolenia dla nauczycieli zainteresowanych prowadzeniem zajęć z młodzieżą. PIP przekazuje im pomoce dydaktyczne takie jak: poradnik dla nauczyciela oraz płyty DVD opracowane przez Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy (ponad 2,5 tys. egzemplarzy w latach 2017 – 2018), poradnik wydany przez ZUS pt. „W pierwszej pracy” (5 tys. książek w latach 2017 – 2018), a także własne publikacje edukacyjne takie jak: „Prawo pracy. Pierwsze kroki”, „Pracownik młodociany”, „Ochrona pracy kobiet i młodocianych”, komiks „Moja pierwsza praca” (w latach 2017 – 2018 ponad 4 tys. egzemplarzy). Zgodnie z założeniami programu, przeszkoleni nauczyciele z wykorzystaniem materiałów, prowadzą zajęcia z młodzieżą o tematyce związanej z prawem i bezpieczeństwem pracy.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Pracy w ww. okresie przeszkolili ponad **1 140** nauczycieli. W roku szkolnym 2017/2018 w całym kraju zajęcia z uczniami szkół ponadgimnazjalnych prowadziło **ponad 1,4 tys. nauczycieli w 534 placówkach oświatowych**.

Realizacja podczas lekcji prowadzonych z uczniami, w tym wykłady dla studentów szkół wyższych

Ponad 51,5 tysiąca uczniów szkół ponadgimnazjalnych uczestniczyło w zajęciach prowadzonych samodzielnie przez nauczycieli przeszkolonych przez PIP w 2017 r. Natomiast w spotkaniach z pracownikami PIP **wzięło udział ponad 12,6 tysięcy uczniów (w I półroczu 2018 r. 6 240)**. Największym zainteresowaniem wśród młodzieży cieszyły się zajęcia dotyczące postępowania w sytuacjach zagrożeń, awarii i wypadków oraz z zakresu prawnej ochrony pracy. W czasie prelekcji omawiano zagadnienia obejmujące prawa pracy oraz bezpieczeństwo i higienę pracy. Szczegółowa tematyka zajęć była dostosowana do grupy słuchaczy pod kątem kierunków ich kształcenia. Poruszano kwestie dotyczące rozliczania czasu pracy i urlopów, a w okresie przedwakacyjnym także tematy związane z podejmowaniem pracy sezonowej.

W spotkaniach ekspertów PIP ze studentami w 2017 r. uczestniczyło **4 880 osób**, a w I półroczu 2018 r. – **1 800 osób**. Nauczyciele akademicy w oparciu o materiały edukacyjne udostępnione przez Państwową Inspekcję Pracy przeprowadzili zajęcia z zakresu tematycznego programu „Kultura bezpieczeństwa”. Program realizowano podczas dni rektorskich oraz dni otwartych w formie wykładów, prelekcji, seminariów i warsztatów, których tematyka ustalana była w zależności od kierunków studiów. Kontakty przedstawicieli inspekcji pracy z uczelniami są najczęściej nawiązywane za pośrednictwem studenckich kół naukowych, organizacji studenckich oraz samorządu studenckiego.

Weryfikacja nabytej wiedzy

W roku szkolnym 2016/2017 w szkołach rozpoczęła się IV edycja konkursu „Poznaj swoje prawa w pracy” w szkołach ponadgimnazjalnych uczestniczących w realizacji programu edukacyjnego „Kultura bezpieczeństwa”, do której przystąpiły **344 placówki edukacyjne** (w I edycji - 275, w II edycji – 301, w III edycji – 327). W etapie szkolnym konkursu wzięło udział ponad **8,4 tys. uczniów**. W V edycji konkursu, realizowanej w roku szkolnym 2017/2018, do etapu szkolnego przystąpiło **10 349 uczniów z 381 szkół**, natomiast do etapu regionalnego – **898 osób z 362 placówek edukacyjnych**. W wyniku eliminacji regionalnych przeprowadzonych przez okręgowe inspektoraty pracy do etapu centralnego zakwalifikowano łącznie 48 uczniów, z których w finale ogólnopolskim wyłoniono 3 laureatów.

W sumie w latach 2013 – 2018 w konkursie PIP wzięło udział ponad 40 tys. uczniów. W wielu województwach konkurs Państwowej Inspekcji Pracy odbywa się pod honorowym patronatem kuratorów oświaty, marszałków województw lub prezydentów miast. Warto podkreślić, że systematycznie wzrasta liczba szkół i liczba uczniów, uczestniczących w konkursie.

Programy prewencyjne organizowane przez PIP

Dobór i zaproszenie do udziału w programie, szkolenie

- **„Zdobądź Dyplom PIP”**

Do udziału w programie prewencyjnym „Zdobądź Dyplom PIP” są zapraszani pracodawcy zatrudniający do 9 pracowników. Pracodawców informuje się o miejscu i terminie szkolenia, które rozpoczyna realizację programu. Terminy szkoleń są także zamieszczane na stronach internetowych okręgowych inspektoratów pracy.

Szkolenia prowadzi się we wszystkich okręgowych inspektoratach pracy według zestandaryzowanego programu. Na szkoleniu uczestnicy mają okazję zapoznać się z założeniami programu, a także ze sposobem korzystania z materiałów szkoleniowych opracowanych przez PIP. Omawiane zagadnienia dotyczące zagrożeń wypadkowych i bezpieczeństwa pracy dostosowywane są do branż, w których prowadzą działalność uczestnicy.

Na szkoleniach pracodawcy otrzymują m.in. „Listę kontrolną z komentarzem” – materiał w oparciu o który dostosowują warunki pracy i poziom bezpieczeństwa pracy do stanu zgodnego z obowiązującymi przepisami prawa. Podczas realizacji programu pracodawcy mogą korzystać z nieodpłatnej pomocy specjalistycznej, której udzielają inspektorzy pracy.

Po zakończeniu przez pracodawcę działań dostosowawczych w zakładzie przeprowadzana jest kontrola sprawdzająca prawidłowość i efekty tych działań. Pozytywny wynik kontroli sprawdzającej jest warunkiem otrzymania przez pracodawcę Dyplomu Państwowej Inspekcji Pracy.

- **„Prewencja wypadkowa”**

„Prewencja wypadkowa” to program prewencyjny, którego celem jest ograniczenie zagrożeń wypadkowych w małych zakładach pracy. Do udziału w programie zaprasza się pracodawców, u których wystąpiły wypadki przy pracy oraz osoby zainteresowane poprawą poziomu bezpieczeństwa pracy w swoich firmach. Podstawowym założeniem programu jest wsparcie merytoryczne pracodawców w zakresie ograniczania zagrożeń występujących w procesach pracy na podstawie analizy przyczyn dotychczasowych wypadków i eliminowanie ich powtarzalności. Szkolenia również dotyczą zagadnień związanych z ustalaniem okoliczności i przyczyn wypadków oraz oceną ryzyka zawodowego. Ponadto uczestnicy szkoleń zapoznają się z listą kontrolną z komentarzem „Zarządzanie bezpieczeństwem pracy”, opracowaną specjalnie na potrzeby programu prewencyjnego oraz „Ankieta specjalistyczną”. Obie publikacje stanowią dla pracodawców pomocne narzędzia przy dokonywaniu samokontroli.

- **„Włącz bezpieczeństwo przy obróbce drewna”**

Na podobnych zasadach (samokontroli warunków pracy) realizowany jest program prewencyjno-kontrolny, będący podstawowym elementem trzyletniej (2016 – 2018) kampanii Państwowej Inspekcji Pracy pt. **„Włącz bezpieczeństwo przy obróbce drewna”**. Do udziału w tym programie zaprasza się pracodawców zajmujących się produkcją wyrobów tartacznych i wyrobów z drewna. Program zaadresowano nie tylko do mikroprzedsiębiorstw, chociaż stanowią one ponad połowę (51,1%) firm, które w nim uczestniczyły. PIP opracowała dla nich specjalną „Listę kontrolną z komentarzem”, dotyczącą bezpiecznej pracy w branży drzewnej. Lista umożliwia pracodawcom przeprowadzenie samokontroli warunków pracy w zakładach i doprowadzenie ich do stanu zgodnego z obowiązującymi regulacjami prawnymi.

Przygotowano także szereg innych publikacji m.in.: „Bezpieczna praca w stolarni. Poradnik dla pracownika”, „Bezpieczna praca w tartaku. Poradnik dla pracownika.”, „Maszyny do obróbki drewna. Dostosowanie do wymagań minimalnych.” Ponadto udostępniano pracodawcom filmy instruktażowe dotyczące bezpiecznej pracy w tartakach i stolarniach oraz pracy z maszynami do obróbki drewna, które stwarzają szczególne zagrożenia zawodowe dla pracowników. Wymienione publikacje i filmy są również dostępne na uruchomionej na potrzeby kampanii stronie internetowej: www.bhpnatak.pl.

Tak jak w przypadku innych programów prewencyjnych PIP, pracodawcy mają możliwość korzystania z oferowanej im przez inspektorów pracy nieodpłatnej pomocy specjalistycznej. Pozytywny wynik kontroli sprawdzającej, przewidzianej po zakończeniu przez pracodawcę działań dostosowujących, przesądza o przyznaniu **Zaświadczenia o ukończeniu programu prewencyjnego PIP**.

- **„Przeciwdziałanie negatywnym skutkom stresu w miejscu pracy”**

W 2017 r. realizowano program prewencyjny **„Przeciwdziałanie negatywnym skutkom stresu w miejscu pracy”**, mający na celu identyfikację stresorów w danym środowisku pracy poprzez badanie stresogenności pracy, następnie ograniczanie ryzyka wystąpienia niekorzystnych czynników psychospołecznych oraz przeciwdziałanie negatywnym skutkom stresu poprzez tworzenie

bezpiecznych i higienicznych warunków pracy. Filarem działań prewencyjnych są organizowane warsztaty antystresowe prowadzone przez koordynatorów tematu, wykwalifikowanych psychologów, trenerów działających na co dzień w obszarze psychologii.

Na szkoleniach wyjaśnia się prawne aspekty pojęć: mobbing, dyskryminacja, molestowanie seksualne. Wskazuje się również sposoby zapobiegania tym problemom. Ponadto, w trakcie zajęć omawia się źródła stresu i innych czynników psychospołecznych oraz ich związek ze zdrowiem psychofizycznym. Przekazuje się także informacje o nowoczesnych i skutecznych praktykach w zakresie ograniczania poziomu stresu oraz metodach radzenia sobie z nim.

Drugim, opcjonalnym etapem programu prewencyjno-informacyjnego jest badanie poziomu stresu przy użyciu Skali Ryzyka Psychospołecznego, które przygotował Instytut Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera w Łodzi. Pracodawcy i pracownicy, działacze związkowi oraz pracownicy służb bhp przyjęli z zainteresowaniem to narzędzie.

Realizacja programu w przedsiębiorstwach

Program „**Zdobądź Dyplom PIP**” jest realizowany w cyklu rocznym (rok kalendarzowy). W okresie od 1 stycznia 2017 r. do 30 czerwca 2018 r. łącznie w **118 szkoleniach** wzięło udział **1 400 pracodawców**. **Dyplom PIP** zdobyło **433 pracodawców** (wynik tylko za 2017 r.).

Realizując program pt. „**Prewencja wypadkowa**” zaproszono 1 360 pracodawców do udziału w szkoleniach, organizowanych przez Okręgowe Inspektoraty Pracy w 2017 r. Ogółem odbyły się **52 szkolenia**, w których wzięli udział przedstawiciele **678 przedsiębiorstw**, spośród których **427 przystąpiło do realizacji programu prewencyjnego**. **Kontrolom sprawdzającym poddano 243 pracodawców** biorących udział w programie, w tym 7 podmiotów, które zgłosiły w nim udział w poprzednim roku. Wyniki kontroli wykazały, że 163 pracodawców podjęło działania w stopniu pozwalającym uznać, że założenia programu zostały zrealizowane. W 2018 r., do września, odbyło się 30 szkoleń dla ponad pół tysiąca pracodawców i ich przedstawicieli, a ostateczne wyniki programu będą znane na początku 2019 r.

W okresie od 1 stycznia 2017 r. do 30 czerwca 2018 r. w programie dotyczącym ograniczania zagrożeń w zakładach branży drzewnej (kampania „**Włącz bezpieczeństwo przy obróbce drewna**”) w **128 szkoleniach** ogółem wzięło udział **1 993 pracodawców**. **Zaświadczenie o ukończeniu programu prewencyjnego PIP** uzyskało **151 pracodawców**. Ta ostatnia liczba wzrośnie na początku przyszłego roku, kiedy pojawią się dane z ostatniego, trzeciego etapu realizacji kampanii „Włącz bezpieczeństwo przy obróbce drewna”.

Przedstawiciele 217 firm uczestniczących w programie prewencyjnym „**Przeciwdziałanie negatywnym skutkom stresu w miejscu pracy**” wzięli udział w 2017 r. w **171 szkoleniach**. W **75 firmach** przeprowadzono badanie poziomu stresu **na grupie blisko 3 tys. pracowników**. W całym 2017 roku do uczestników programu trafiło blisko **12 tys. egzemplarzy wydawnictw** dotyczących problematyki czynników psychospołecznych.

W bieżącym roku do końca sierpnia przeprowadzono 93 szkolenia dla 116 pracodawców i ponad 2 tys. pracowników.

Realizacja działań prewencyjno-promocyjnych na rzecz ochrony pracy w rolnictwie indywidualnym

Działania informacyjno-edukacyjne prowadzone dla rolników indywidualnych

- **Szkolenia**

Państwowa Inspekcja Pracy prowadzi od lat działalność edukacyjną na terenach wiejskich. Większość działań prowadzona jest wspólnie z przedstawicielami współpracujących instytucji, najczęściej z Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. W 2017 r. pracownicy PIP przeprowadzili wykłady z zakresu bhp podczas zorganizowanych **232** szkoleń, w których uczestniczyło **5,4 tys.** rolników, **101** spotkań dla niemal **2,9 tys.** uczniów szkół o profilu rolniczym oraz **314** pogadanek dla ponad **14 tys.** dzieci z wiejskich szkół podstawowych, gimnazjów i przedszkoli.

- **Konkursy**

Pracownicy PIP inicjowali i współorganizowali również działania promocyjne i popularyzatorskie. Przeprowadzono **63** konkursy wiedzy na temat bhp, w których uczestniczyło **1,1** tys. osób pracujących w gospodarstwach. Dla dzieci i młodzieży z terenów wiejskich przygotowano **168** konkursów i olimpiad wiedzy o bezpieczeństwie życia na wsi. Wzięło w nich udział **11,6** tys. uczestników. Na uwagę zasługuje ogólnopolski konkurs plastyczny dla dzieci wiejskich ze szkół podstawowych pt. „Bezpiecznie na wsi”, współorganizowany przez Państwową Inspekcję Pracy i Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. VII edycja konkursu przebiegała pod hasłem „Bezpiecznie na wsi to podstawa – środki chemiczne to nie zabawa”. Ogółem w tej edycji oceniano ponad **34,3** tys. prac z **2,6** tys. szkół.

- **Stoiska informacyjne**

Podczas imprez masowych z udziałem rolników zorganizowano **125** stoisk informacyjno-promocyjnych PIP, które według szacunków odwiedziło ponad **13,5 tys.** osób. Rozdysponowano około **29 tys.** list kontrolnych, broszur i ulotek.

Doradztwo techniczne i porady z zakresu bhp

Efektywną formą poprawy bezpieczeństwa przy pracy są wizytacje gospodarstw i miejsc wykonywania prac polowych, gdyż pozwalają inspektorom na bezpośrednie udzielanie instruktażu i wskazywanie zagrożeń wypadkowych. Dzięki uzyskaniu takiej zgody, przeprowadzono ponad **2,6 tys. wizytacji**, podczas których inspektorzy PIP przeprowadzili rozmowy instruktażowe z niemal **3 tys. osób**. Podczas prac polowych pracownicy PIP dokonali przeglądu stanu technicznego maszyn i urządzeń rolniczych, w tym ok. **2,6 tys. ciągników**, prawie **700 kombajnów** oraz ponad **2,2 tys. innych maszyn i urządzeń** rolniczych, np. pras, rozrzutników obornika, kosiarek, opryskiwaczy, siewników. Wśród ocenianych traktorów w odniesieniu do **39%** zgłoszono zastrzeżenia.

Stosowanie klauzul społecznych w zamówieniach publicznych

Z dniem 6 lutego 2017 r. do zarządzenia Głównego Inspektora Pracy w sprawie zasad i trybu przeprowadzania postępowań o udzielenie zamówień publicznych przez jednostki organizacyjne Państwowej Inspekcji Pracy wprowadzono unormowania nawiązujące do art. 29 ust. 3a ustawy – Prawo zamówień publicznych, zobowiązując jednostki organizacyjne PIP do określania w opisie

przedmiotu zamówienia na usługi lub roboty budowlane wymagania zatrudnienia przez wykonawcę lub podwykonawcę na podstawie umowy o pracę osób wykonujących wskazane przez zamawiającego czynności w zakresie realizacji zamówienia, jeżeli wykonanie tych czynności polega na wykonywaniu pracy w sposób określony w art. 22 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy. (Dz. U. z 2018 r. poz. 917, z późn. zm.). W trakcie szkolenia „Zamówienia publiczne – warunki udziału, wykluczenia, odrzucenia z uwzględnieniem orzecznictwa Krajowej Izby Odwoławczej i Sądu Okręgowego oraz zamówienia do 30000 EUR – planowanie i wydatkowanie” dla pracowników zajmujących się zamówieniami publicznymi, jakie odbyło się w styczniu 2018 r., położono nacisk na stosowanie tzw. klauzul społecznych.

Urząd Zamówień Publicznych (UZP)

Działania szkoleniowo-edukacyjne w zakresie promocji aspektów społecznych w zamówieniach publicznych

Urząd Zamówień Publicznych promuje uwzględnianie aspektów społecznych w zamówieniach publicznych w ramach realizacji okresowych Planów Działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych. „Krajowy Plan Działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2017-2020” jest już czwartym z kolei dokumentem przygotowanym przez Urząd Zamówień Publicznych, którego celem jest popularyzacja uwzględniania aspektów środowiskowych oraz aspektów społecznych w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego, między innymi poprzez prowadzone działania edukacyjne. Realizacja przedmiotowych działań wypełnia założenia „Krajowego Planu Działań na rzecz wdrażania Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka na lata 2017-2020” zgodnie z przyjętym „Harmonogramem działań Urzędu Zamówień Publicznych promujących oraz monitorujących uwzględnianie aspektów społecznych w zamówieniach publicznych, realizowanych w ramach Krajowego Planu Działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2017- 2020”.

W 2017 r. oraz 2018 r. Urząd Zamówień Publicznych zrealizował wskazane poniżej działania szkoleniowo-edukacyjne w zakresie promocji aspektów społecznych w zamówieniach publicznych, określone w „Harmonogramie działań Urzędu Zamówień Publicznych promujących oraz monitorujących uwzględnianie aspektów społecznych w zamówieniach publicznych, realizowanych w ramach Krajowego Planu Działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2017-2020”:

- 1) **Zorganizowanie szkoleń i konferencji adresowanych do zamawiających, przedstawicieli instytucji kontrolnych (w tym Regionalnych Izb Obrachunkowych, Najwyższej Izby Kontroli) oraz przedstawicieli Centralnego Biura Antykorupcyjnego, popularyzujących uwzględnianie aspektów społecznych w ramach postępowań o udzielenie zamówienia publicznego.** W omawianym okresie Urząd Zamówień Publicznych zorganizował 9 szkoleń dotyczących aspektów społecznych w zamówieniach publicznych. W każdym z nich wzięło udział ok. 40 przedstawicieli instytucji zamawiających – reprezentantów administracji rządowej i samorządowej - zajmujących się udzielaniem zamówień publicznych oraz przedstawicieli instytucji kontrolujących udzielanie zamówień publicznych. Tematyka szkoleń obejmowała: aspekty społeczne w ramach kwalifikacji podmiotowej wykonawców, w opisie przedmiotu zamówienia, kryteriach oceny ofert oraz przy badaniu rażąco niskiej, jak też specjalny reżim udzielania zamówień na usługi społeczne i inne szczególne usługi. Odbyły się również 3 ogólnopolskie konferencje tematyczne w obszarze społecznych zamówień publicznych (dnia 20 czerwca 2017 r. pt. „Ochrona praw pracowniczych w zamówieniach publicznych”, dnia 30

listopada 2017 r. pt. „Wsparcie integracji społeczno-zawodowej w ramach zamówień publicznych”, dnia 24 października 2018 r. pt. „Dostępność dla osób niepełnosprawnych oraz projektowanie uniwersalne w zamówieniach publicznych”). W każdej z konferencji wzięło udział ok. 150 przedstawicieli administracji rządowej i samorządowej, jednostek podległych oraz instytucji kontroli. Celem spotkań było m.in. przeprowadzenie pogłębionej dyskusji na temat zakresu i możliwości ochrony praw pracowniczych w zamówieniach publicznych, form wsparcia integracji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez zamówienia publiczne oraz realizacji zasad projektowania z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników oraz dostępności dla osób niepełnosprawnych w procesie udzielania i realizacji zamówień publicznych.

- 2) **Opracowanie publikacji na temat społecznych oraz zielonych zamówień publicznych.** W listopadzie 2017 r. Urząd przygotował podręcznik „Zrównoważone zamówienia publiczne. Aspekty społeczne i środowiskowe w procedurze udzielania zamówienia w świetle nowelizacji ustawy Prawo zamówień publicznych”. Publikacja zawiera kompleksowe omówienie instrumentów prawnych określonych w ustawie Prawo zamówień publicznych (dalej ustawa Pzp) umożliwiających udzielenie społecznego lub zielonego zamówienia publicznego. Celem podręcznika jest także odpowiedź na najczęściej pojawiające się pytania i wątpliwości związane z praktycznym stosowaniem aspektów społecznych i środowiskowych w procedurze udzielenia zamówienia publicznego. Pod koniec 2018 r. planowane jest również przygotowanie publikacji dotyczącej społecznych oraz środowiskowych kryteriów oceny ofert, w której zamawiający będą mogli znaleźć przykłady uwzględniania m.in. aspektów społecznych w ramach definiowania pozacenowych kryteriów udzielenia zamówienia.
- 3) **Opracowanie raportu „Dobre praktyki w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych”.** Raport stanowi zbiór 19 przykładów dobrych praktyk w zakresie zamówień uwzględniających aspekty środowiskowe oraz aspekty społeczne. Przykłady prezentują motywacje zamawiających oraz praktyczne sposoby wdrażania zrównoważonych zamówień publicznych. Zidentyfikowane przykłady dobrych praktyk w zakresie społecznych zamówień publicznych są także na bieżąco zamieszczane na stronie internetowej Urzędu Zamówień Publicznych.
- 4) **Przygotowanie wzorcowych zapisów do dokumentacji zamówienia umożliwiających zastosowanie aspektów społecznych.** W celu realizacji kompetencji Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych dotyczącej przygotowywania wzorcowych dokumentów wykorzystywanych przy udzielaniu zamówień publicznych, o której mowa w art. 154 ust 10 ustawy Pzp, powołany został Zespół do spraw przygotowania i upowszechniania wzorcowych dokumentów i dobrych praktyk stosowanych przy udzielaniu zamówień publicznych. Zespół realizuje założenia w zakresie przygotowania wzorów dokumentów, które będą mogły być wykorzystywane w prowadzonych postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego określone m.in. w dokumencie „Wzorcowe dokumenty - Plan sposobu wykonania zadań Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych określonych w art. 154 pkt 10 ustawy Pzp w okresie od 1 listopada 2016 r. do 31 grudnia 2019 r.”. W 2017 r. w obszarze dotyczącym społecznych zamówień publicznych została przygotowana wzorcowa klauzula dotycząca zatrudnienia do realizacji zamówienia osób, o których mowa w art. 29 ust. 4 pkt 1 - 4 ustawy Pzp oraz wzorcowa klauzula dotycząca zatrudnienia na podstawie umowy o pracę jako realizacja art. 29 ust. 3a oraz art. 36 ust. 2 pkt 8a ustawy Pzp.
- 5) **Bieżące aktualizowanie i uzupełnianie zakładki „Społeczne zamówienia publiczne” na stronie internetowej Urzędu Zamówień Publicznych.** W związku z coraz szerszym stosowaniem w praktyce przepisów ustawy Pzp dotyczących obowiązków/możliwości uwzględniania aspektów społecznych w procesie udzielania zamówień publicznych oraz związaną z tym potrzebą interpretacji zarówno ze strony Urzędu Zamówień Publicznych, jak

i Krajowej Izby Odwoławczej, aktualizacja przedmiotowej zakładki miała miejsce przede wszystkim w działach dotyczących orzecznictwa Krajowej Izby Odwoławczej, opinii prawnych, dobrych praktyk oraz przydatnych dokumentów. Został także utworzony nowy dział dotyczący zagadnienia przestrzegania praw człowieka w zamówieniach publicznych.

6) Analiza poziomu społecznych zamówień publicznych w oparciu o informacje uzyskane przez Urząd Zamówień Publicznych w ramach rocznych sprawozdań o udzielonych zamówieniach, przekazywanych przez zamawiających na podstawie art. 98 ustawy Pzp.

Urząd regularnie przygotowuje analizy w zakresie danych statystycznych dotyczących uwzględniania aspektów społecznych w zamówieniach publicznych. W 2017 r. analiza dotyczyła danych na temat zamówień publicznych udzielonych w okresie 28 lipca – 31 grudnia 2016 r., przekazanych przez zamawiających w ramach rocznego sprawozdania o udzielonych zamówieniach za 2016 r.¹⁴ Jej wyniki wskazują, że w okresie 28 lipca – 31 grudnia 2016 r., 1373 polskich zamawiających zastosowało aspekty społeczne w 5412 postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego o wartości 5 487 205 457,04 zł (wartość bez podatku VAT). W zdecydowanej większości udzielonych zamówień publicznych o charakterze społecznym zamawiający zastosowali klauzulę społeczną z art. 29 ust. 3a ustawy Pzp tzn. wymóg zatrudnienia osób zaangażowanych do realizacji zamówienia na podstawie umowy o pracę. W 2018 r. została przeprowadzona analiza danych na temat aspektów społecznych w zamówieniach publicznych udzielonych w 2017 r. Zgodnie z tymi danymi 2257 zamawiających udzieliło 24052 zamówień publicznych uwzględniających aspekty społeczne o łącznej wartości 42 080 960 339,09 zł (bez podatku od towarów i usług). Udział społecznych zamówień publicznych w ogólnej liczbie udzielonych zamówień publicznych wyniósł 17%, podczas gdy wartość społecznych zamówień publicznych w odniesieniu do łącznej wartości udzielonych zamówień publicznych stanowiła 26%. Podobnie jak w poprzednim roku najszerzej stosowano wymóg zatrudnienia na podstawie umowy o pracę. Pełne dane na temat rodzaju zastosowanych aspektów społecznych w zamówieniach publicznych udzielonych przez polskich zamawiających w okresie 28 lipca - 31 grudnia 2016 r. oraz w 2017 r. można znaleźć w „Sprawozdaniu Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych o funkcjonowaniu systemu zamówień publicznych w 2016 r.” oraz w „Sprawozdaniu Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych o funkcjonowaniu systemu zamówień publicznych w 2017 r.” dostępnych na stronie internetowej UZP: <https://www.uzp.gov.pl/bazawiedzy/analizysystemowe/sprawozdania-o-funkcjonowaniu-systemu-zamowien-publicznych>

Ponadto w 2018 r., realizując obowiązki Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych w zakresie koordynacji realizacji „Zaleceń Rady Ministrów w sprawie uwzględniania przez administrację rządową aspektów społecznych w zamówieniach publicznych”, Urząd przygotował „Raport z realizacji Zaleceń Rady Ministrów w sprawie uwzględniania przez administrację rządową aspektów społecznych w zamówieniach publicznych w latach 2016 – 2017. Podsumowanie i wnioski”. Raport stanowi podsumowanie działań podejmowanych w celu popularyzacji stosowania społecznych zamówień publicznych, zawiera informację na temat stopnia i sposobów uwzględniania przez jednostki administracji rządowej aspektów społecznych w zamówieniach publicznych w latach 2016-2017, jak również uwzględnia wyniki audytu wewnętrznego za ten

¹⁴ Od 2017 r. (w przypadku sprawozdań za 2016 rok dane dotyczyły okresu 28 lipca - 31 grudnia 2016 r.) w związku z wejściem w życie *Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 15 grudnia 2016 r. w sprawie informacji zawartych w rocznym sprawozdaniu o udzielonych zamówieniach, jego wzoru oraz sposobu przekazywania* (Dz. U. poz. 2038) zamawiający zawierają w sprawozdaniu rocznym o udzielonych zamówieniach szczegółową informację o udzielonych zamówieniach uwzględniających aspekty społeczne, w nowo dodanej części VIII formularza sprawozdania rocznego (Zamówienia, do których stosuje się przepisy ustawy, uwzględniające aspekty społeczne).

okres zleconego przez Ministra Finansów w zakresie realizacji przez jednostki administracji rządowej obowiązków wynikających z Zaleceń.

W 2017 r. oraz 2018 r. wskazane powyżej działania nr 1, 2 oraz 3 w zakresie promocji aspektów społecznych w zamówieniach publicznych były realizowane przez Urząd Zamówień Publicznych przy współudziale środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach projektu „Efektywne zamówienia publiczne – wzmocnienie potencjału administracji” (Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój, Oś priorytetowa II: Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.18: Wysokiej jakości usługi administracyjne).

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania

Zgodnie z przyjętym harmonogramem Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zamieścił na swojej stronie internetowej tłumaczenie na język polski Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka, jak również informację o opracowaniu „Krajowego Planu Działania na rzecz wdrażania Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka na lata 2017-2020.”

Dodatkowo, podczas organizowanego w ramach projektu pn. *Opracowanie i wdrożenie spójnego systemu monitorowania równości szans płci oraz modelu współpracy międzysektorowej na rzecz równości szans płci*, w dniu 26 września 2018 r. seminarium dla Pełnomocników Wojewodów i Koordynatorów do spraw Równego Traktowania, do programu zostały włączone informacje na temat ww. Wytycznych ONZ oraz Krajowego Planu Działania w tym zakresie. Podczas seminarium uczestnicy mieli możliwość podniesienia poziomu swojej wiedzy na temat realizacji zasady równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji, w tym także inicjatyw mających na celu wzmocnienie polityki równości płci i korzyści wynikających ze stosowania polityki różnorodności i równych szans. Każdy z uczestników seminarium otrzymał również wydrukowany egzemplarz tłumaczenia Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka.

Pełnomocnik Rządu do Spraw Społeczeństwa Obywatelskiego.

Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka przyjęte przez Radę Praw Człowieka ONZ zostały opublikowane w tłumaczeniu na język polski na stronie Pełnomocnika Rządu do Spraw Społeczeństwa Obywatelskiego.

W ramach działań podejmowanych przez Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego oraz Pełnomocnika Rządu do Spraw Społeczeństwa Obywatelskiego *Wytyczne ONZ* zostały uwzględnione w następujących programach:

1. Programie Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018–2030 PROO;
2. Programie Fundusz Inicjatyw Obywatelskich;
3. Programie Wspierania i Rozwoju Wolontariatu Długoterminowego na lata 2018–2030 „Korpus Solidarności” oraz
4. Rządowym Programie Wsparcia Rozwoju Organizacji Harcerskich i Skautowych na lata 2018-2030.

Uchwałą z dnia 7 sierpnia 2018 r. Rada Ministrów przyjęła Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich. Jego celem strategicznym jest budowa silnego, sprawnego, różnorodnego

i niezależnego sektora organizacji obywatelskich. Program jest odpowiedzią na znane bolączki III sektora, takie jak: brak stabilności finansowej i trudności w pozyskiwaniu środków, uzależnienie od środków publicznych czy braki kadrowe.

Fundusz Inicjatyw Obywatelskich to rządowy program dotacyjny dla organizacji pozarządowych, w ramach którego dofinansowywane są projekty mające na celu zwiększenie zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne. Podstawą prawną „Programu FIO na lata 2014-2020” jest uchwała Nr 209/2013 Rady Ministrów z 27 listopada 2013 r. w sprawie przyjęcia Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020. Zakres możliwych do zrealizowania działań obejmuje wszystkie obszary działalności pożytku publicznego. W ramach Programu wydzielone zostały cztery priorytety:

- Małe inicjatywy,
- Aktywne społeczeństwo,
- Aktywni obywatele,
- Silne organizacje pozarządowe.

2 października 2018 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałą Program Wspierania i Rozwoju Wolontariatu Długoterminowego na lata 2018-2030 „Korpus Solidarności” jako kompleksowe wsparcie rozwoju długofalowej relacji między wolontariuszem a placówką korzystającą z jego świadczeń. Program ma przyczynić się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez wypracowanie i wdrożenie rozwiązań, które będą ułatwiać i zachęcać do systematycznego oraz długoterminowego angażowania się obywateli w wolontariat. Program koncentruje się na czterech grupach odbiorców:

- wolontariuszach,
- organizatorach wolontariatu,
- koordynatorach wolontariatu,
- otoczeniu wolontariatu.

2 października 2018 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałą „Rządowy Program Wsparcia Rozwoju Organizacji Harcerskich i Skautowych na lata 2018-2030” jako wsparcie dla organizacji harcerskich. Organizacje te będą otrzymywać roczne dotacje na rozwój instytucjonalny, wsparcie kształcenia kadry i działania programowe.

Głównym celem Programu jest wzmocnienie organizacji harcerskich w zakresie potencjału instytucjonalnego oraz realizowanej działalności programowej poprzez podniesienie umiejętności, kompetencji i kwalifikacji wychowawców oraz dzieci i młodzieży zaangażowanych w działalność harcerską oraz rozwój wolontariatu w organizacjach harcerskich. Ponadto, dotacje przeznaczone są także na wzmocnienie współpracy organizacji harcerskich z podmiotami sektora publicznego, wsparcie w budowie systemu współpracy z sektorem przedsiębiorstw oraz konsolidacji środowisk harcerskich i skautowych.

Doskonalenie rozwiązań prawnych i instytucjonalnych umożliwiających rozwój działalności organizacji obywatelskich i wzrost kapitału społecznego znalazło swoje odzwierciedlenie w ustawie z dnia 15 września 2017 r. o Narodowym Instytucie Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego oraz wielokrotnie aktualizowanej ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Zgodnie z przepisami wspomnianych aktów prawnych organizacje pozarządowe mogą prowadzić między innymi statutową działalność odpłatną, jak również działalność gospodarczą, i przeznaczać uzyskany dochód na cele statutowe organizacji. W związku z powyższym obie ustawy wraz z przepisami wykonawczymi tworzą system zapewniający równość wobec prawa oraz jawność działań

organów administracji państwowej i działań podejmowanych przez organizacje pozarządowe, w które zaangażowane są środki publiczne, i które wywierają wpływ na społeczeństwo, gospodarkę i środowisko. Przywołane przepisy prawa stanowią podstawę zapewniania przejrzystości funkcjonowania organizacji poprzez wprowadzanie wymogów rozliczalności w sprawozdaniach z prowadzonej przez nie działalności.

Ponadto, w ramach zwiększenia partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne, poprzez prace nad rozwojem instytucji dialogu obywatelskiego, oraz koordynowania i monitorowania współpracy organów administracji rządowej z sektorem organizacji pozarządowych i innych instytucji obywatelskich, z inicjatywy Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego w siedzibie Kancelarii Prezesa Rady Ministrów odbywają się spotkania zespołów eksperckich składających się z przedstawicieli organizacji pozarządowych. Prowadzone są także otwarte seminaria tematyczne poświęcone budowie silnego, sprawnego, różnorodnego i niezależnego sektora organizacji obywatelskich, rozwojowi instytucjonalnemu organizacji oraz wsparciu dla uniwersytetów ludowych. Istotną rolę w realizacji *Wytycznych ONZ* „Chronić, szanować i naprawiać” miało powołanie Zespołu ds. promocji uczestnictwa rodzin w życiu publicznym i przeciwdziałaniu dyskryminacji. Podczas prac Zespołu poruszana była tematyka równości rodziców w zakresie sprawowania opieki nad dzieckiem po rozwodzie. Członkowie Zespołu pracowali również nad wprowadzeniem ułatwień prawnych zapewniających zachowanie równowagi życia zawodowego i rodzinnego, zwiększeniem ochrony dzieci przed wykorzystywaniem seksualnym, jak również nad stworzeniem regulacji prawnych wprowadzających odpowiedzialność pośredników internetowych za treści publikowane w internecie.

Załącznik nr 1. Projekty strategiczne przyczyniające się do rozwoju zrównoważonego terytorialnie (informacja MIiR)

Program dla Śląska, (obszar SOR – Rozwój zrównoważony terytorialnie) ogłoszony 21 grudnia 2017 r., zakłada inwestycje pozwalające na wzmocnienie istniejących w regionie możliwości i lepsze wykorzystanie potencjałów rozwojowych. W SOR Śląsk jest uznany za jeden z kluczowych obszarów wymagających wsparcia z poziomu krajowego. Program zawiera kompleksowy zestaw działań zarówno inwestycyjnych, jak i tzw. miękkich, finansowanych ze źródeł unijnych i krajowych. Program koncentruje się na inwestycjach w gospodarkę wykorzystującą nowoczesny przemysł i innowacje, dostosowaniu kapitału ludzkiego do potrzeb zmieniającego się rynku pracy oraz rozwoju kapitału społecznego, a także poprawie stanu środowiska i jakości życia. Uzupełnieniem jest zapewnienie odpowiedniej infrastruktury technicznej dla rozwoju gospodarczego i wykorzystanie potencjału wysokiego zurbanizowania regionu.

Partnerska Inicjatywa Miast (PIM) (obszar SOR – Rozwój zrównoważony terytorialnie) jest programem wymiany i promocji wiedzy pomiędzy miastami oraz innymi podmiotami zaangażowanymi w kształtowanie i realizację polityki miejskiej. Cel strategiczny tego projektu to poprawa warunków rozwojowych oraz wspomaganie zintegrowanego i zrównoważonego rozwoju polskich miast. W czerwcu 2017 r. ogłoszono nabór Miast Partnerskich i Miast Liderów do udziału w 3 sieciach tematycznych dot. **mobilności miejskiej, rewitalizacji i jakości powietrza**. Wszystkie sieci, oprócz wymiany doświadczeń, pracują nad tzw. Miejskimi Inicjatywami Działań (MID), które będą zawierać konkretne rozwiązania dla zidentyfikowanych wcześniej wyzwań i/lub problemów lokalnych oraz powołują Lokalne partnerstwa do pracy nad MID. Finalnym efektem pracy każdej sieci będzie Plan Ulepszeń, który jest dokumentem zawierającym zbiór rekomendacji do prowadzenia polityk krajowych powiązanych z obszarem tematycznym danej sieci. Duże zainteresowanie udziałem w PIM spowodowało uruchomienie na początku 2018 r. dwóch kolejnych sieci PIM: ds. **zrównoważonego użytkowania przestrzeni** oraz ds. **pracy i umiejętności w gospodarce lokalnej**.

Centrum Wsparcia Doradczego (CWD) (obszar – Rozwój zrównoważony terytorialnie) stanowić będzie platformę oferującą kompleksowe doradztwo dla gmin i powiatów w zakresie przygotowania projektów do realizacji oraz planowania strategicznego i przestrzennego, zarządzającą programami szkoleniowymi i mentorskimi dla JST, upowszechniającą dobre praktyki, wymianę doświadczeń i wzajemne uczenie się w zakresie zarządzania i wdrażania polityki rozwoju na poziomie funkcjonalnym i lokalnym. Obecnie trwają prace przygotowawcze do uruchomienia pilotażu wsparcia doradczego w latach 2019-2020. Przeprowadzono m.in. analizę popytu i podaży usług doradczych dla samorządów lokalnych oraz rekomendacje dla sposobu funkcjonowania CWD po 2020 r. Projekt *Pakiet działań dla obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją* jest realizowany w korelacji z innym projektem strategicznym SOR. W ramach projektu trwają pogłębione badania wybranych obszarów zmarginalizowanych.

W 2017 r. wyznaczono kierunki, sposób i harmonogram prac projektu **Pakiet działań dla obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją** (obszar – Rozwój zrównoważony terytorialnie). Realizując projekt, w lutym 2018 r. MIiR zleciło wykonanie badania - pogłębionej diagnozy obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją: wskazania ich specyfiki, identyfikacji przyczyn problemów rozwojowych oraz określenia ścieżek ich rozwoju, a także rekomendacji co do kluczowych możliwych przedsięwzięć i projektów, których realizację należy podjąć na tych obszarach. W roku 2019 planowane jest doradztwo oferowane w ramach pilotażu Centrum Wsparcia Doradczego.

Dotyczyć ono będzie realizacji wypracowanych w w/w badaniu Planów działań i przygotowania projektów służących ich wdrożeniu.

Zgodnie z SOR **Program ponadregionalny skierowany do najsłabszych gospodarczo obszarów 2020+** (obszar – Rozwój zrównoważony terytorialnie) będzie wdrażany po 2020 r. Obejmie on obszary o najniższym poziomie PKB i borykające się z problemami rozwojowymi, czyli m.in. wskazane w SOR obszary zagrożone trwałą marginalizacją i średnie miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze. Zgodnie z przyjętym harmonogramem, w 2018 r. prowadzono prace analityczne i programowe nad przygotowaniem założeń zakresu i formuły wsparcia obszarów problemowych w ramach Programu 2020+, które zostały zapisane w projekcie Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030. Celem projektu strategicznego **Konsolidacja i wzmocnienie systemu zarządzania rozwojem** (obszar – Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem) jest utworzenie jednolitego systemu zarządzania i koordynacji polityk publicznych wspomagających procesy rozwojowe kraju. System obejmuje sferę programową, instytucjonalną i wdrożeniową, przyczyniając się do poprawy efektywności funkcjonowania polityk publicznych. Projekt "System zarządzania rozwojem Polski", zawierający propozycje zmian i uzupełnień w dotychczas obowiązującym systemie zarządzania, został przyjęty w październiku 2018 r. przez Radę Ministrów. Jest to dokument o charakterze kierunkowym - wytycza kierunki niezbędnych zmian systemowych i prawnych, co oznacza, że szczegółowe rozwiązania znajdują się w odpowiednich uregulowaniach ustawowych (m.in. w nowelizacji ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz innych aktów prawnych, w tym w zakresie planowania przestrzennego). Rezultatem proponowanych w nowym modelu rozwiązań będzie poprawa jakości i efektywności zarządzania przez państwo polityką rozwoju, na miarę współczesnych wyzwań, przed jakimi stoi Polska oraz oczekiwania społeczeństwa.

Projekt strategiczny **Zintegrowane dokumenty** (obszar – Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem) przyczyniający się do integracji systemu programowania społeczno-gospodarczego i planowania przestrzennego na wszystkich poziomach zarządzania – krajowym, regionalnym, funkcjonalnym i lokalnym był realizowany od początku 2017 r. do połowy 2018 r. Celem projektu było określenie sposobów i możliwości połączenia dokumentów strategicznych (dotyczących planowania przestrzennego i rozwoju społeczno-gospodarczego) na poziomie gminy i województwa. Efektami projektu są: rekomendacje dotyczące zakresu strategii i procedury jej przygotowywania i uchwalania, wskazówki do przygotowania podręcznika dla jednostek samorządu terytorialnego, uzgodnienia z przedstawicielami samorządów regionalnych dotyczące sposobu wprowadzania zintegrowanego dokumentu na poziomie regionalnym. Rekomendacje są wykorzystywane w pracy nad nowelizacją ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Załącznik nr 2. Działania edukacyjno-szkoleniowe realizowane przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury (informacja MS)

Do zadań Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, zgodnie z dyspozycją zawartą w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 624 z późn. zm.) należy m.in. prowadzenie aplikacji sędziowskiej i aplikacji prokuratorskiej, których celem jest uzyskanie przez aplikantów niezbędnej wiedzy i praktycznego przygotowania do zajmowania stanowisk sędziego i asesora sądowego oraz prokuratora i asesora prokuratury. Zadania te są realizowane w ramach dwóch ośrodków, tj. Ośrodka Aplikacji Prokuratorskiej i Ośrodka Aplikacji Sędziowskiej, które organizują szkolenia wstępne dla aplikantów na aplikacjach specjalistycznych w cyklach obejmujących 5-dniowe zajęcia w siedzibie Krajowej Szkoły oraz kilkutygodniowe praktyki poświęcone problematyce omówionej na zajęciach. Należy także zauważyć, iż zgodnie z art. 2 ust 1 pkt 2 i 3 powołanej ustawy do zadań Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury należy także szkolenie i doskonalenie zawodowe sędziów, asesorów sądowych, prokuratorów i asesorów prokuratury w celu uzupełnienia ich specjalistycznej wiedzy i umiejętności zawodowych, a także szkolenie i doskonalenie zawodowe referendarzy sądowych, asystentów sędziów, asystentów prokuratorów, kuratorów zawodowych oraz urzędników sądów i prokuratury w celu podniesienia ich kwalifikacji zawodowych. Zadania te z kolei są realizowane w ramach Ośrodka Szkolenia Ustawicznego i Współpracy Międzynarodowej KSSiP w Lublinie.

Odnosząc się do realizacji przez Krajową Szkołę katalogu dobrych praktyk dotyczących szkoleń dla aplikantów, które zostały zawarte w filarze III punkcie 1, 2, 5, 6 i 7 w latach 2017-2020 należy stwierdzić, że z uwagi na cykliczny charakter szkolenia wstępnego aplikantów aplikacji sędziowskiej i prokuratorskiej we wskazanym okresie szkolenie było, jest i będzie realizowane na podstawie następujących programów aplikacji, które są dostępne na stronie internetowej KSSiP, tj.:

- programu aplikacji ogólnej (prowadzonej do 2017 roku włącznie) stanowiącego załącznik do uchwały nr 41/2015 Rady Programowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury z dnia 23 stycznia 2015 r. (<https://www.kSSIP.gov.pl/aplikacje/programy-aplikacji/aplikacja-ogolna>),
- programu aplikacji prokuratorskiej, stanowiącego załącznik do uchwały nr 44/2015 Rady Programowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury z dnia 19 lutego 2015 r. oraz programu aplikacji prokuratorskiej, do którego założenia stanowią załącznik do uchwały nr 11/2017 Rady Programowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury z dnia 13 października 2017 r. w sprawie uchwalenia założeń do programu aplikacji prokuratorskiej (<https://www.kSSIP.gov.pl/aplikacje/programy-aplikacji/aplikacja-prokuratorska>),
- programu aplikacji sędziowskiej, stanowiącego załącznik do uchwały nr 49/2015 Rady Programowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury z dnia 20 marca 2015 r. oraz programu aplikacji sędziowskiej, do którego założenia stanowią załącznik do uchwały nr 10/2017 Rady Programowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury z dnia 13 października 2017 r. w sprawie uchwalenia założeń do programu aplikacji sędziowskiej (<https://www.kSSIP.gov.pl/aplikacje/programy-aplikacji/aplikacja-sedziowska>).

W toku aplikacji ogólnej oraz realizowanych równoległe dla poszczególnych roczników aplikacji w ramach programów aplikacji sędziowskiej i prokuratorskiej przyjętych w latach 2015 (dot. VII i VIII rocznika) i 2017 (dot. IX rocznika i kolejnych) poruszano problematykę:

- w ramach zjazdu IV: praw człowieka w postępowaniu karnym i ich ochrony, międzynarodowych i krajowych standardów ochrony praw człowieka, antydyskryminacyjnych standardów prawnych oraz orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (w szczególności omawiane były orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczące spraw karnych),

– w ramach zjazdu X: orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach innych niż z zakresu spraw karnych, przede wszystkim orzeczeń zapadłych w stosunku do Polski.

Podczas wskazanych wyżej zajęć w 2017 r. omawiana była geneza i ewolucja systemu konwencyjnego, charakter prawny Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, a także jej miejsce w polskim porządku prawnym. Podejmowane były zagadnienia dotyczące struktury i ewolucji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jego roli i funkcji, a także procedury wnoszenia do Trybunału skarg. Celem opisanych powyżej zajęć było pogłębienie i uszczegółowienie wiedzy aplikantów z zakresu Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, tak aby umożliwić aplikantom prawidłową interpretację orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z uwzględnieniem stosowanych przez Trybunał metod wykładni i kontroli zachowania (respektowania) norm konwencyjnych. Zajęcia nakierowane były przede wszystkim na wskazanie i wyjaśnienie współzależności istniejących pomiędzy regulacjami prawa międzynarodowego i krajowego, w szczególności istotnego obecnie wpływu norm europejskich na stosowanie, wykładnię i również tworzenie prawa wewnętrznego.

W ramach programu aplikacji sędziowskiej z 2015 r. przewidziano:

– zagadnienia dotyczące przeciwdziałaniu handlu ludźmi (podczas zjazdu III), w ramach zajęć dotyczących analizy typów przestępstw przeciwko wolności, w trakcie których omawiane są również zmiany w przepisie penalizującym handel ludźmi;

– zagadnienia dotyczące ochrony dóbr osobistych, spraw o prawa niemajątkowe, rodzajów powództw (o świadczenie pieniężne i niepieniężne, o ukształtowanie prawa, o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, o ochronę posiadania, powództwa przeciwegzekucyjne), postępowania o udzielenie zabezpieczenia (ze szczególnym uwzględnieniem zabezpieczenia roszczeń niemajątkowych), które są omawiane w ramach przedmiotów objętych zjazdem XIX;

– zagadnienia prawa materialnego dotyczące typowych spraw z zakresu prawa pracy rozpoznawanych przez sąd rejonowy oraz zagadnienia prawa procesowego dotyczące odrębności procedury w sprawach z zakresu prawa pracy, w tym z powództwa pracownika o przywrócenie do pracy na skutek rozwiązania umowy za wypowiedzeniem, bez wypowiedzenia oraz na podstawie ustawy o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (tzw. zwolnienia grupowe); ustalenia istnienia stosunku pracy, relacji: stosunek pracy a umowa cywilnoprawna; stosunku pracy członków zarządu spółek prawa handlowego; spraw o zapłatę wynagrodzenia za pracę w różnych wariantach (zasady ustalania wynagrodzenia za pracę z uwzględnieniem innych świadczeń związanych z pracą, np. diety z tytułu podróży służbowych), ochrony wynagrodzenia za pracę z uwzględnieniem roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy; regulaminów wynagrodzeń, układów zbiorowych pracy; spraw o odszkodowanie związane z dyskryminacją i mobbingiem; czasu pracy; norm i ogólnego wymiaru czasu pracy, systemów i rozkładów czasu pracy; wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, za dyżury pracownicze w tym medyczne, wynagrodzeń kierowców w transporcie międzynarodowym, wynagrodzenia za pracę w porze nocnej i w święta; wypadków przy pracy, które są omawiane w ramach zjazdu XX. Podczas tego zjazdu prowadzone były zajęcia, które obejmują omówienie: orzeczeń ETS dotyczących europejskiego prawa pracy, w szczególności: równego traktowania i zakazu dyskryminacji w różnych wariantach, ochrony pracowników w razie transferu zakładu pracy i przejęcia pracowników, ochrony roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, niektórych aspektów organizacji czasu pracy, zwolnień grupowych; orzeczeń TK i SN dotyczących prawa pracy, ustawy o zwolnieniach grupowych oraz ustawy o związkach zawodowych, kwestii z zakresu postępowania pojednawczego (wezwanie do próby ugodowej), mediacji i ugody sądowej;

- zagadnienia dotyczące szeroko rozumianego międzynarodowego postępowania cywilnego, w tym Konwencji o ochronie prawa człowieka i podstawowych wolności, omawianych w ramach zjazdu XXV;
- zagadnienia dotyczące mediacji w sprawach rodzinnych omawianych w ramach zjazdu XVI i XVII.

W ramach programu aplikacji sędziowskiej z 2017 r. przewidziano, iż zostaną omówione:

- zagadnienia dotyczące orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w szczególności w sprawach polskich, będące przedmiotem zjazdu II (w trakcie zajęć aplikanci zapoznają się z konsekwencjami wyroków ETPCz dla krajowego porządku prawnego oraz orzecznictwa sądów polskich, jak również w zakresie ochrony praw jednostek przed sądem krajowym lub międzynarodowym);
- przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową będące przedmiotem zjazdu VIII;
- przestępstwa przeciwko wolności, w tym w zakresie penalizacji handlu ludźmi będące przedmiotem zjazdu VIII;
- tematyka praw człowieka w postępowaniu karnym i ich ochrona, w tym antydyskryminacyjne standardy prawne; orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które omawiane są w ramach zjazdu XII;
- zagadnienia dotyczące ochrony dóbr osobistych i odpowiedzialności deliktowej, które są omawiane w ramach zjazdu XIX;
- zagadnienia dotyczące mediacji w sprawach rodzinnych, które omawiane są w ramach zjazdu XXII;
- zagadnienia prawa materialnego występujące w sprawach z zakresu prawa pracy z powództwa pracownika: przywrócenie do pracy na skutek rozwiązania umowy za wypowiedzeniem, bez wypowiedzenia oraz na podstawie ustawy o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (tzw. zwolnienia grupowe); ustalenie istnienia stosunku pracy (stosunek pracy a umowa cywilnoprawna); roszczenia pracownicze z pozaumownych stosunków pracy (powołanie, mianowanie, wybór); sprawy o zapłatę wynagrodzenia za pracę w różnych wariantach (zasady ustalania wynagrodzenia za pracę z uwzględnieniem innych świadczeń związanych z pracą, np. diety z tytułu podróży służbowych), ochrona wynagrodzenia za pracę z uwzględnieniem roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy; regulaminy wynagrodzeń, układy zbiorowe pracy; sprawy o odszkodowanie związane z dyskryminacją i mobbingiem; orzeczenia TSUE dotyczące europejskiego prawa pracy, w szczególności: równego traktowania i zakazu dyskryminacji w różnych wariantach, ochrony pracowników w razie transferu zakładu pracy i przejścia pracowników, ochrony roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, niektórych aspektów organizacji czasu pracy, zwolnień grupowych, a także ustawa o związkach zawodowych (uprawnienia zakładowej organizacji związkowej, ochrona stosunku pracy działaczy związkowych), które omawiane są w ramach zjazdu XXVII. Ponadto przedmiotem zjazdu jest również postępowanie pojednawcze (wezwanie do próby ugodowej) i mediacja w sprawach z zakresu prawa pracy.

W ramach programu aplikacji prokuratorskiej z 2015 r. przewidziane zostały:

- zagadnienia prawa karnego materialnego dotyczące kar i środków karnych, wymiaru kary, nadzwyczajnego złagodzenia i obostrzenia kary oraz formułowania wniosków co do kar i środków karnych i oceny wyroku w tym zakresie, które omawiane są w ramach zjazdu VI;
- zagadnienia dotyczące przestępstw przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową, które omawiane są w ramach zjazdu XI;

- przestępstwa przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności oraz zagadnienia związane z problematyką czynnościowych znamion przestępstwa handlu ludźmi, które omawiane są w ramach zjazdu XVI;
- zagadnienia związane z prawem międzynarodowym, w tym z tematem wspólnych zespołów śledczych, podczas których omawiana jest Konwencja Narodów Zjednoczonych z dnia 15 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu międzynarodowej przestępczości zorganizowanej (Dz.U. z 2005 r. Nr 18, poz. 158 z późn. zm.) – art. 19 wraz z uzupełniającym ją Protokołem o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, przyjętym przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 15 listopada 2000 r. (Dz. U. z 2005 r., nr 18, poz.160), które omawiane są w ramach zjazdu XIX;
- zagadnienia dotyczące zasad podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej, pojęcia obrotu gospodarczego, pojęcia działalności gospodarczej, zasady wolności gospodarczej, wolności gospodarczej w Konstytucji RP i prawie wspólnotowym, podejmowania działalności gospodarczej, zasady prowadzenia działalności gospodarczej, ograniczeń w swobodzie prowadzenia działalności gospodarczej; przedsiębiorców, organizacji non profit i innych podmiotów w działalności gospodarczej; pojęcia przedsiębiorcy i przedsiębiorstwa, firmy przedsiębiorcy, przedstawicielstwa przedsiębiorcy w obrocie gospodarczym, prokury – jej cech i rodzajów, organizacyjno-prawnych form prowadzenia działalności gospodarczej, rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego – podmiotów podlegających wpisowi i działów rejestru; zasad odpowiedzialności za zobowiązania spółki cywilnej, odpowiedzialności karnej wspólnika za czyny na szkodę spółki; spółek osobowych – zasad tworzenia, podstawowych cech, prowadzenia spraw i reprezentacji, zasad odpowiedzialności wspólników i spółek za zobowiązania spółki; spółek kapitałowych – zasad tworzenia i pokrycia kapitału, władz spółki i zasad reprezentacji, zasad odpowiedzialności cywilnej i karnej w spółkach prawa handlowego; odpowiedzialności z tytułu czynów niedozwolonych, wybranych zagadnień z zakresu zobowiązań – istoty zobowiązania, zasady swobody umów, bezpodstawnego wzbogacenia, czynów niedozwolonych ze szczególnym uwzględnieniem odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej; podstawowych regulacji dotyczących postępowania zabezpieczającego; wybranych zagadnień z postępowania egzekucyjnego, wybranych zagadnień z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, które omawiane są w ramach zjazdu XXIII;
- zagadnienia dotyczące odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary: pojęcie i przesłanki odpowiedzialności podmiotu zbiorowego, przebieg postępowania, udział i uprawnienia prokuratora; metodyka prowadzenia postępowania karnego w sprawach o wybrane przestępstwa gospodarcze i przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu, oszustwa gospodarcze, pranie pieniędzy, przestępstwa dłużnicze, przestępstwa manipulowania dokumentacją, które omawiane są w ramach zjazdu XXV.

W ramach programu aplikacji prokuratorskiej z 2017 r. przewidziane zostały:

- zagadnienia dotyczące orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – z uwzględnieniem spraw polskich dotyczących problematyki karnej oraz zasad proporcjonalności i rzeczywistej ochrony praw człowieka: prawa do życia, zakazu tortur, prawa do wolności i bezpieczeństwa osobistego, prawa do rzetelnego procesu, które są omawiane w ramach zjazdu VI;
- zagadnienia prawa karnego materialnego i tematyka kar i środków karnych, wymiaru kary, nadzwyczajnego złagodzenia i obostrzenia kary oraz formułowania wniosków co do kar i środków karnych i oceny wyroku w tym zakresie, które są omawiane w ramach zjazdu VII;
- zagadnienia dotyczące przestępstw przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową, które są omawiane w ramach zjazdu XII;

- przestępstwa przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności oraz zagadnienia związane z problematyką czynnościowych znamion przestępstwa handlu ludźmi, które omawiane są w ramach zjazdu XVII;
- wybrane przestępstwa gospodarcze: przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu, oszustwa gospodarcze, przestępstwo prania brudnych pieniędzy, przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, przestępstwa dłużnicze, które omawiane są w ramach zjazdu XVIII;
- zagadnienia dotyczące przedsiębiorstwa: jego firmy i przedstawicielstwa, prokury – jej cech i rodzajów; zasad odpowiedzialności za zobowiązania spółki cywilnej, odpowiedzialności karnej wspólnika za czyny na szkodę spółki; spółek osobowych: zasad ich tworzenia, podstawowych cech, prowadzenia spraw i reprezentacji, zasad odpowiedzialności wspólników i spółek za zobowiązania spółki; spółek kapitałowych – zasad tworzenia i pokrycia kapitału, władz spółki i zasad reprezentacji, zasad odpowiedzialności cywilnej i karnej w spółkach prawa handlowego, które omawiane są w ramach zjazdu XXV;
- zagadnienia dotyczące odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary: pojęcia i przesłanek odpowiedzialności podmiotu zbiorowego, przebiegu postępowania, udziału i uprawnień prokuratora, zwrotu korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa, które omawiane są w ramach zjazdu XXVI;
- zagadnienia dotyczące zasad podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej, pojęcia obrotu gospodarczego i działalności gospodarczej, zasad wolności gospodarczej, wolności gospodarczej w Konstytucji RP i w prawie unijnym, podejmowania działalności gospodarczej, zasad prowadzenia działalności gospodarczej, ograniczeń w swobodzie prowadzenia działalności gospodarczej; przedsiębiorców, organizacji non profit i non form profit oraz innych podmiotów w działalności gospodarczej; pojęcia przedsiębiorcy i przedsiębiorstwa, organizacyjno-prawnych form prowadzenia działalności gospodarczej, rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego (podmioty podlegające wpisowi i działy rejestru), Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, które omawiane są w ramach zjazdu XXVII.

Odnośnie do punktu 7 filaru III dotyczącego planowanych działań o charakterze ciągłym, należy stwierdzić, że z uwagi na cykliczny charakter szkolenia wstępnego aplikantów aplikacji specjalistycznych, Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury w dalszym ciągu będzie realizować przyjęty program szkolenia, z tym że docelowo tylko na podstawie programu aplikacji prokuratorskiej, do którego założenia stanowią załącznik do uchwały nr 11/2017 Rady Programowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury z dnia 13 października 2017 r. oraz programu aplikacji sędziowskiej, do którego założenia stanowią załącznik do uchwały nr 10/2017 Rady Programowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury z dnia 13 października 2017 r.

Jeśli chodzi o szkolenie ustawiczne realizowane przez Ośrodek Szkolenia Ustawicznego i Współpracy Międzynarodowej w Lublinie, to opiera się ono o przyjmowane na każdy kolejny rok roczne harmonogramy działalności szkoleniowej. W związku z tym nie można mówić o planach wieloletnich, co nie wyklucza, że w kolejnych latach, będą uwzględniane wartości zmierzające do ochrony szeroko rozumianych praw człowieka wpisujące się w tematykę przedstawioną w załączonym w Krajowym Planie Działania na rzecz wdrażania Wytocznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka na lata 2017-2020.

W 2017 r. przeprowadzone zostały:

- szkolenie C1/17 pt. „Szkoła na osobie – roszczenia z perspektywy poszkodowanego”,
- szkolenie C6/17 pt. „Odpowiedzialność za szkody medyczne”,
- szkolenie C 7/17 pt. „Odpowiedzialność za szkody przy wykonywaniu władzy publicznej”,
- szkolenie C13/17 pt. „Roszczenia odszkodowawcze w związku z nacjonalizacją i wywłaszczeniem”,

- szkolenie C14/17 pt. „Umowa o roboty budowlana”,
- szkolenie C16/17 pt. „Prawo własności intelektualnej”,
- szkolenie C 18/17 pt. „Postępowania grupowe”,
- szkolenie C30/17 pt. „Ochrona dóbr osobistych w stosunkach pracy. Mobbing i dyskryminacja w stosunkach pracy”,
- szkolenie C31/17 pt. „Roszczenia z tytułu wypadków przy pracy”
- szkolenie C32/17 pt. „Świadczenia ze stosunku pracy. Czas pracy jako podstawa roszczeń pracowniczych”,
- szkolenie K13/17 pt. „Problematyka handlu ludźmi”.

W 2018 r. przeprowadzone zostały i zostaną:

- szkolenie C2/18 pt. „Konstytucja RP, Karta Praw Podstawowych UE oraz Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych”,
- szkolenie C4/18 pt. „Przewlekłość postępowania” (w sprawach cywilnych),
- szkolenie C5/18 pt. „Skuteczne zarządzanie sprawami”,
- szkolenie C6/18 pt. „Ochrona konsumenta na rynku finansowym. Niedozwolone klauzule umowne”,
- szkolenie C7/18 pt. „Odpowiedzialność za szkody przy wykonywaniu władzy publicznej”,
- szkolenie C26/18 pt. „Wybrane zagadnienia prawa medycznego w orzecznictwie sądów opiekuńczych”,
- szkolenie C28/18 pt. „Prawo pracy w pragmatykach służbowych”,
- szkolenie K10/18 pt. „Problematyka handlu ludźmi”,
- szkolenie K19/18 pt. „Przewlekłość postępowania” (w sprawach cywilnych).

W 2018 r. Rada Programowa Krajowej Szkoły uchwaliła Założenia Rocznej Harmonogramu Działalności Szkoleniowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury na rok 2019.

W ramach Założeń w 2019 r. przewidziano następujące tematy szkoleń:

- „Umowy zawierane przez instytucje finansowe w obrocie z konsumentami – wybrane zagadnienia”,
- „Ochrona prawna uczestników kampanii wyborczej”,
- „Gwarancje procesowe ochrony praw człowieka w krajowym porządku prawnym”,
- „Prawo autorskie w praktyce orzeczniczej”
- „Umowa leasingu w praktyce orzeczniczej ze szczególnym uwzględnieniem aspektów podatkowych (VAT, podatki dochodowe)”,
- „Prawo prasowe”,
- „Immisje w praktyce orzeczniczej”,
- „Bezpodstawne wzbogacenie”,
- „Sędzia – sprawny mediator”,
- „Ochrona praw pracowniczych i związkowych - wybrane zagadnienia”,
- „Nauczyciel, nauczyciel akademicki na rynku pracy. Karta Nauczyciela”,
- „Problematyka handlu ludźmi”,
- „Karnoprawna ochrona praw własności intelektualnej”,
- „Odpowiedzialność Skarbu Państwa za niesłuszne skazanie, zastosowanie środka zabezpieczającego, niesłuszne tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie”,
- „Ochrona praw pracowniczych i członków związków zawodowych w prawie karnym”.

Załącznik nr 3. Katalog dobrych praktyk dla placówek zagranicznych w zakresie biznesu i praw człowieka (informacja MSZ)

Wprowadzenie :

Poniższe zalecenia mają charakter podstawowych założeń i powinny być wykorzystane przez placówki do tworzenia własnych, rozbudowanych katalogów dobrych praktyk dostosowanych do uwarunkowań w kraju urzędowania, określonych m.in. w opracowanych mapach ryzyka i zagrożeń dla praw człowieka. Zalecenia odnoszą się do trzech dziedzin aktywności placówek: wspierania polskich przedsiębiorców, realizowania własnych projektów z zakresu zamówień publicznych oraz projektów pomocy rozwojowej. Zalecenia powinny być stosowane przez placówki oraz rekomendowane przez nie polskim przedsiębiorcom oraz partnerom biznesowym. W uzasadnionych wypadkach należy egzekwować ich realizację przez współpracujące z placówkami przedsiębiorstwa, m.in. poprzez podnoszenie wybranych zagadnień podczas rozmów i negocjacji oraz poprzez wprowadzanie odpowiednich zapisów do podpisywanych umów.

Zalecenia

Polskie placówki zagraniczne w ramach swojej działalności w zakresie wspierania polskich przedsiębiorców, realizowania zamówień publicznych oraz projektów pomocy rozwojowej kierują się zasadami zgodnie, z którymi należy:

- przestrzegać przyjętych przez ONZ „Wytycznych dotyczących biznesu i praw człowieka” oraz zasady „należytej staranności” (due diligence)¹⁵, a także stale poszerzać świadomość potrzeby ich stosowania w praktyce zarówno wśród pracowników, jak i partnerów placówki;
- pozyskiwać i poszerzać wiedzę na temat kraju urzędowania – jego historii, problemów społecznych i ekonomicznych, kultury i zwyczajów w kontekście rozwijania kontaktów gospodarczych; opracować oraz stale aktualizować mapy ryzyka i zagrożeń dla praw człowieka w kraju urzędowania z uwzględnieniem cyklicznych raportów przygotowywanych w ramach ONZ i UE;
- utrzymywać stałą współpracę z właściwymi urzędami państwowymi, innymi placówkami dyplomatycznymi, organizacjami pozarządowymi i samorządu gospodarczego, a także z Zagranicznym Biurem Handlowym Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu (jeśli działa na terenie kraju urzędowania), w zakresie oceny wpływu planowanych działań gospodarczych na prawa człowieka i ich znaczenia dla zrównoważonego rozwoju;
- prowadzić działalność przy zachowaniu troski o ochronę środowiska naturalnego, a w szczególności jego elementów istotnych dla lokalnej społeczności, utrzymywać na bieżąco kontakt z lokalną społecznością w zakresie spraw wynikających z prowadzonej działalności gospodarczej i jej wpływu na życie mieszkańców;

¹⁵ Należyta staranność (due diligence) – kompleksowy proces mający na celu zidentyfikowanie faktycznych i potencjalnych negatywnych skutków społecznych, środowiskowych i ekonomicznych wynikających z decyzji i działań lub będących skutkiem zaniechań na etapie ich planowania i realizacji. Celem procesu należytej staranności jest unikanie i łagodzenie negatywnych skutków planowanych działań.

- bezwzględnie przestrzegać prawa polskiego oraz prawa miejscowego, w tym prawa pracy, przepisów BHP i in., a w uzasadnionych przypadkach egzekwować przestrzeganie prawa przez partnerów biznesowych. Tam, gdzie jest to możliwe stosować prawo krajowe i międzynarodowe, jeśli przewiduje ono wyższe standardy w dziedzinie ochrony praw człowieka;

- unikać sytuacji korupcyjnych i regularnie szkolić pracowników w tym zakresie, szczególnie w odniesieniu do dopuszczalnych praktyk związanych z utrzymywaniem relacji towarzyskich z partnerami biznesowymi i przyjmowaniem prezentów zgodnie z przepisami polskimi i miejscowymi oraz przyjętymi zwyczajami w kraju urzędowania;

- wystrzegać się wszelkich form dyskryminacji w procesie rekrutacji pracowników, starać się zachować równowagę w zakresie płci, wyznania i przynależności narodowej i etnicznej, przy zachowaniu zasady godnej płacy i zapewnieniu niezbędnego ubezpieczenia, a w uzasadnionych przypadkach korzystać z pośrednictwa wyspecjalizowanych agencji zatrudnienia;

- współpracować ze sprawdzonymi partnerami, których wiarygodność również w zakresie przestrzegania praw człowieka, została sprawdzona z zastosowaniem dostępnych instrumentów takich jak np. weryfikacja przez wyspecjalizowane instytucje gospodarcze. Szczególną uwagę należy zwrócić na kwestię przestrzegania praw człowieka w kontekście zjawiska pracy przymusowej i niewolniczej oraz zatrudniania nieletnich w łańcuchu dostaw¹⁶. W miarę możliwości należy preferować przedsiębiorstwa posiadające certyfikaty potwierdzające prowadzenie przez nie odpowiedzialnego biznesu (CSR - Corporate Social Responsibility lub Fair Trade). Uwzględnić należy również aktualną politykę sankcji przyjętą przez Polskę;

- w realizowaniu zamówień publicznych aktywnie korzystać z zapisów ustawy „Prawo zamówień publicznych” odnoszących się do stosowania aspektów społecznych;

- w uzasadnionych przypadkach konsultować planowane działania ze sprawdzonymi wyspecjalizowanymi kancelariami prawnymi, szczególnie w krajach, gdzie działalność gospodarcza obciążona jest ryzykiem ze względu na brak przejrzystego prawa lub szczególnie trudne uwarunkowania związane np. z konfliktem zbrojnym.

Punkt odnoszący się do działalności konsularnej:

- przeciwdziałanie zjawisku handlu ludźmi do pracy przymusowej poprzez realizację odpowiedniej polityki informacyjnej, stosowanie przepisów i wytycznych właściwych dla służb konsularnych w tym zakresie oraz bieżącą współpracę z służbami i instytucjami pozarządowymi zajmującymi się tą problematyką.

¹⁶ Śledzenie „łańcucha dostaw” – w miarę możliwości należy sprawdzać, czy na jakimkolwiek etapie w danym przedsiębiorstwie (uprawa, produkcja, sprzedaż, itd.) nie są łamane prawa człowieka.